

Gemeente **Zeist**

Publiekshal ■ Het Rond 1, Zeist
Postbus 513, 3700 AM, Zeist
Telefoon 14 030 ■ zeist@zeist.nl

www.zeist.nl ■ www.twitter.com/gemeentezeist
www.facebook.com/gemeentezeist

Aan de gemeenteraad

Datum	7 mei 2020	Ons kenmerk	...
Bijlage(n)	Openbaar eindrapport	Behandeld door	H.S. Grotens
Onderwerp	Klachtafhandeling	Portefeuillehouder	J.J.L.M. Janssen

Geachte leden van de raad,

Met deze brief willen wij u informeren over de uitkomst van het klachtonderzoek dat heeft plaatsgevonden naar aanleiding van een klacht van een raadslid en een buitengewoon raadslid jegens een wethouder.

De klacht

Op 17 december 2019 hebben een raadslid en een buitengewoon raadslid een schriftelijke klacht ingediend bij de burgemeester op basis van Hoofdstuk 9 Algemene Wet Bestuursrecht. De klacht omvatte, blijkens de klachtbrief "*de omgang en de wijze van communiceren van één van de Zeister Wethouders*". Door een externe mediator is eind december 2019 verkend of men bereid zou zijn mee te werken aan een oplossende gespreksvoering. Nadat vastgesteld is, dat die bereidheid er bij de klagers niet was, heeft er een onafhankelijk onderzoek plaatsgevonden. Het onderzoek met de slotconclusie en aanbeveling ligt nu voor. Het college is als bestuursorgaan conform artikel 9 lid 2 AWB handelings- en beoordelingsbevoegd.

Het uitgevoerde onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk, ervaren en gerenommeerd onderzoeksbureau, dat gespecialiseerd is bij de aanpak van ongewenste omgangsvormen. Dit bureau, Bezemer & Schubad, heeft een omvangrijke eindrapportage neergelegd. Het rapport treft u in de bijlage aan. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de onderzoeksopzet, wordt de klacht van klagers beschreven en geanalyseerd, nadere informatie gegeven door informanten, het verweer beschreven van de beklagde, worden er tussenconclusies getrokken, en worden bevindingen, aanbevelingen en adviezen aan betrokkenen gegeven.

Besluit college

Op 4 mei jl. heeft de opdrachtgever van het onderzoek, de burgemeester, het onderzoeksrapport van Bezemer & Schubad ontvangen en doorgeleid naar het college van B&W. Omdat de klacht zich tegen een wethouder richtte, is deze op basis van artikel 2:4 AWB, niet bij de beraadslaging en besluitvorming in het college van B&W aanwezig geweest.

De slotconclusie van Bezemer & Schubad luidt als volgt:

“De klachten van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri jegens wethouder Fluitman zijn ongegrond”.

Verder formuleert het onderzoeksbureau een aanbeveling, die luidt als volgt:

“Dat het gedrag van wethouder Fluitman jegens klagers niet grensoverschrijdend en niet klachtwaardig is geweest, neemt niet weg dat hij er wijs aan zal doen om gegeven die grotere en kleinere fricties die zijn gedrag met enige frequentie heeft opgeroepen, in het vervolg meer rekening te houden met de effecten van zijn wijze van communiceren op anderen en in voorkomende gevallen meer zelfbeheersing aan de dag te leggen.”

Het college van B&W heeft op 7 mei jl. besloten om de slotconclusie en de aanbeveling in de eindrapportage van het onderzoeksbureau integraal over te nemen. Daarmee zijn de klachten van de klagers jegens wethouder Fluitman ongegrond verklaard.

Zoals in de eindrapportage is verwoord, is het aan de klagers en de beklagde om te besluiten om nader tot elkaar te komen in een mediator. Het college van B&W spreekt zich uit om hen, voor zover mogelijk, hierin te willen ondersteunen.

Tegen het besluit van het college van B&W staat geen bezwaar- of beroepsmogelijkheid open. Indien de klagers zich niet kunnen vinden in de afhandeling van de klacht door het college van B&W, kunnen deze de Nationale Ombudsman verzoeken om een onderzoek in te stellen.

Behandeling in de gemeenteraad

In de raadsvergadering van 12 mei a.s. is het college van B&W beschikbaar voor een bespreking over dit onderwerp.

Wij hopen u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd..

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Zeist,

de gemeentesecretaris

de burgemeester,

dr. H.S. Grotens

drs. J.J.L.M. Janssen

Bijlage: openbare eindrapportage Bezemer-Schubad, d.d. 4 mei 2020

Communicatie

7 mei 2020

Klacht over wethouder Fluitman ongegrond verklaard

De klacht die een raadslid en een buitengewoon raadslid in december tegen wethouder Fluitman hebben ingediend, is ongegrond verklaard.

De klacht ging over de omgang met de wethouder en zijn manier van communiceren. Onderzoeksbureau Bezemer & Schubad heeft de klacht uitvoerig en zorgvuldig onderzocht. Met als conclusie dat de klacht ongegrond is. Daarnaast doen zij de aanbeveling dat wethouder Fluitman er wijs aan zal doen in het vervolg meer rekening te houden met het effect van zijn wijze van communiceren op anderen. Het college van B&W heeft besloten de conclusie en aanbeveling over te nemen. Tot slot merkt het bureau op dat het aan de beklager en de beklagden is of zij tot elkaar willen komen in een mediation.

Het college van B&W spreekt zich uit om hen, voor zover mogelijk, hierin te willen ondersteunen. De periode is voor alle betrokkenen ingrijpend geweest. Het college is beschikbaar voor een afrondende bespreking in de komende raadsvergadering op 12 mei.

Noot voor de redactie (niet voor publicatie):

Voor meer informatie kunt u ons op maandag t/m vrijdag tijdens kantooruren bereiken via het vijfcijferige telefoonnummer 14 030 en via persvoorlichting@zeist.nl. Buiten kantooruren zijn wij op dit e-mailadres bereikbaar.

Openbaar Rapport
inzake Klachten van een Raadslid en een Buitengewoon Raadslid van de Gemeente Zeist betreffende
Vermeend Ongewenst Gedrag van een Wethouder

Onderzoekperiode: januari – april 2020

Rotterdam, 4 mei 2020
mr. drs. Gertjan W. van der Brugge MA

Bezemer & Schubad wijst erop dat dit onderzoek een intern onderzoek betreft van opdrachtgever. De rapportage op basis van het geschetste onderzoek mag uitsluitend worden aangewend ten dienste van de doelstellingen van de opdracht. Het is niet toegestaan deze rapportage — of delen daaruit — zonder toestemming aan te wenden voor andere doeleinden.

Inhoudsopgave

I.	Inleiding en Procedurele Verantwoording	4
I.i.	Aanleiding van deze rapportage	4
I.ii.	Onderzoek en procedurele verantwoording algemeen; aard van het openbaar rapport	4
I.iii.	Onderzoek en Procedurele Verantwoording: hoorgesprekken, inzage en wederhoor	5
I.iv.	Onderzoek en Procedurele Verantwoording: overige informatiebronnen	8
I.v.	Aannemelijkheid en Beoordelingskader	8
I.v.i.	Aannemelijkheid	8
I.v.ii.	Beoordelingskader	8
I.v.iii.	Conclusie	13
I.vi.	Uitbreiding klachten naar burgemeester en griffier	14
I.vii.	Procedurele bemerkingen van klagers en/of van de persoon op wiens gedraging de klacht betrekking heeft.	15
I.viii.	Context van de meldingen: korte beschrijving van enkele relevante aspecten van de Zeister Gemeentepolitiek	16
I.ix.	Opbouw van het Rapport	17
I.x.	Slotopmerking	17
II.	De klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri	18
II.i.	Inleiding	18
II.ii.	De klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri	18
II.iii.	Het onderzoek naar de klachten, eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige tussenconclusies	20
III.	De informatie als gegeven door de Informanten; eerste analyse en voorlopige tussenconclusies	27
III.i.	Inleiding	27
III.ii.	Informatie als gegeven door de informanten, eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige tussenconclusies	27
IV.	De informatie en het initiële verweer verstrekt door de heer Fluitman	35
IV.i.	Inleiding	35
IV.ii.	De informatie en het initiële verweer verstrekt door de heer Fluitman, korte analyses en tussenconclusies per thema	35
IV.iii.	Eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige algemene tussenconclusies	38
V.	Reacties, aanvullende informatie en verweer van mevrouw Pereboom op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies	40
V.i.	Inleiding	40
V.ii.	Reactie en verweer van mevrouw Pereboom na inzage van het onderzoeksdossier	40
V.iii.	Voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen	48

VI.	Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer El Mansouri op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies	51
VI.i.	Inleiding	51
VI.ii.	Samenvattende voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen	51
VII.	Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer Fluitman op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies	53
VII.i.	Inleiding	53
VII.ii.	Reactie en verweer van de heer Fluitman na inzage van het onderzoeksdossier	53
VII.iii.	Voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen	57
VIII.	Eindanalyse van de klachten, verkregen informatie en verweer, bezinning op het beoordelingskader met conclusies, slotconclusie, aanbeveling.	58
VIII.i.	Inleiding	58
VIII.ii.	Eindanalyse	58
VIII.iii.	Slotconclusie	68
VIII.iv.	Aanbeveling	69
VIII.v	Vervolg	69

I. Inleiding en Procedurele Verantwoording

I.i. Aanleiding van deze rapportage

Op 17 december 2019 dienen een raadslid, mevrouw Ans Pereboom, en een buitengewoon raadslid, de heer Nouredine El Mansouri, een schriftelijke klacht in bij de burgemeester van de gemeente Zeist. Zij doen dit op basis van Hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De eerste alinea van de klachtbrief maakt duidelijk waar de klacht over gaat: *“de omgang met en de wijze van communiceren van één van de Zeister wethouders, de heer Marcel Fluitman”*. Klagers stellen in hun brief dat de wethouder naar hen en derden intimiderend optreedt en/of zich schuldig maakt aan onheuse bejegening en/of op agressieve wijze emoties gebruikt. Klagers stellen dat er daarbij sprake is van een patroon. Klagers maken in hun brief duidelijk dat zij hun klacht indienen vanuit hun ervaring als en in hun hoedanigheid van lokaal volksvertegenwoordiger. De brief gaat vergezeld van een bijlage. Deze bevat de weergaven van elk van de klagers afzonderlijk van een gesprek dat zij op 3 december 2019 met wethouder Fluitman hebben gevoerd.

Bij de twee klagers en de wethouder is door een externe mediator verkend of men bereid zou zijn mee te werken aan oplossende gespreksvoering. De twee klagers blijken echter klachtbehandeling te wensen. De burgemeester besluit de klacht in behandeling te nemen en om deze behandeling van en de advisering over de klacht te doen uitvoeren door een aan de gemeente Zeist externe persoon, te weten een klachtonderzoeker van Bureau Bezemer & Schubad. Het onderzoek vindt plaats in de brede context rondom het (mogelijk) klachtwaardig optreden van de wethouder, zoals klagers in hun klachtbrief hebben verwoord.

I.ii. Onderzoek en Procedurele Verantwoording algemeen; aard van het openbaar rapport

Bureau Bezemer & Schubad heeft hun onderzoeker mr. drs. G. (Gertjan) W. van der Brugge MA gevraagd het klachtonderzoek uit te voeren.

Conform het gestelde in artikel 9:14 Awb heeft deze van de gemeente Zeist geen andere instructies ontvangen dan het conform de wet uitvoeren van een zorgvuldig klachtonderzoek.

Het klachtonderzoek en de advisering zijn uitgevoerd conform de daaraan gestelde eisen van de Awb. Waar nodig en voor zo ver niet conflicterend zijn deze eisen aangevuld met de Procedure voor de Behandeling van Klachten door de Externe Klachtonderzoeker van Bureau Bezemer & Schubad.

Zoals bepaald in artikel 9:15 van de Awb heeft de onderzoeker een eindrapportage opgesteld die bestaat uit een rapport van bevindingen, vergezeld van zijn advies en aanbevelingen en tevens bevattende het verslag van het horen. De burgemeester heeft besloten om het advies van de onderzoeker over te nemen.

De burgemeester heeft vervolgens besloten om de eindrapportage onder geheimhouding integraal en ter strikt vertrouwelijke kennisgeving aan te bieden aan een door hem bepaalde kring van personen, waaronder de twee klagers en verweerder. De verslagen van gehouden hoorgesprekken met de

klagers, verweerder en diverse informanten zijn eveneens aan de burgemeester aangeboden. Deze verslagen zijn door hem als vertrouwelijk geclassificeerd en worden niet met anderen gedeeld.

De burgemeester heeft daarna aan de onderzoeker opgedragen om een openbare versie van zijn eindrapportage te maken. De burgemeester verlangde daarbij dat deze openbare versie als totaal het niet-openbare rapport zo dicht mogelijk zou benaderen, waarbij de opbouw van de argumentatie, de eindconclusie en het slotadvies volstrekt identiek zouden dienen te zijn in beide rapportages. Dit alles met dien verstande dat er in deze openbare versie geen dan wel zo min mogelijk een beroep zou worden gedaan op de vertrouwelijke verslagen van de hoorgesprekken. Dit document is deze openbare versie. Daar waar passages uit vertrouwelijke gespreksverslagen niet worden geciteerd, wordt dit als volgt aangegeven: ...

De gemeente Zeist heeft zich belast met de uitvoering van de procedurele verplichtingen van Hoofdstuk 9 Awb die niet rechtstreeks voortvloeien uit het klachtonderzoek zelf.

I.iii. Onderzoek en Procedurele Verantwoording: hoorgesprekken, inzage en wederhoor

Zoals de Awb in artikel 9:10 bepaalt heeft de onderzoeker de klagers en degene op wie de klacht betrekking heeft in de gelegenheid gesteld om te worden gehoord. Zij hebben van die gelegenheid gebruik gemaakt.

Mevrouw Pereboom liet zich in de met haar gevoerde gesprekken bijstaan door haar advocaat, mevrouw mr. B. Raaijmakers.

De heer Fluitman werd bijgestaan door zijn advocaat, de heer mr. A. van Beurden.

Na de gesprekken met klagers en de wethouder besloot de onderzoeker om hen in het kader van een zorgvuldige klachtbehandeling uit te nodigen om personen aan hem voor te stellen van wie zij het horen waardevol zouden achten voor een zuivere oordeelsvorming van de onderzoeker. Daarnaast heeft de onderzoeker op eigen initiatief enkele personen uitgenodigd voor een hoorgesprek.

Van elk gesprek is door de onderzoekssecretaris een verslag gemaakt dat door alle gehoorde personen is beoordeeld en – al dan niet voorzien van aanvullingen en/of wijzigingen – geaccordeerd.

Nadat de onderzoeker alle hierboven aangeduide personen had gehoord, heeft hij zijn onderzoeksdossier samengesteld. Dit dossier bestaat uit tien geaccordeerde gespreksverslagen. In het kader van een zorgvuldig onderzoek zijn klagers en de wethouder onder condities van vertrouwelijkheid in de gelegenheid gesteld om dit onderzoeksdossier in te zien. In een tweede hoorgesprek konden zij daarna gebruik maken van hun recht van wederhoor, aanvullende informatie of zienswijzen verschaffen en aanvullende vragen van de onderzoeker beantwoorden.

Tijdens het met haar gevoerde gesprek na de inzage, gaf mevrouw Pereboom nadrukkelijk te kennen dat zij het betreunde dat de onderzoeker niet met een door haar voorgedragen persoon had gesproken, te weten mevrouw Van Aller, eveneens lid van de gemeenteraad. Mevrouw Pereboom deed het dringende verzoek om dat alsnog te doen. De onderzoeker nam dit verzoek in overweging. Hij besloot daaraan tegemoet te komen en mevrouw Van Aller te horen. Dit betekende dat ook het verslag van het gesprek met mevrouw Van Aller aan het onderzoeksdossier diende te worden

toegevoegd en aan klagers en de wethouder ter inzage diende te worden aangeboden zodat zij ook op dat verslag zouden kunnen reageren.

Het bovenstaande betekende dat met de heer El Mansouri een derde hoorgesprek is gevoerd. Met de heer Fluitman behoefde geen derde gesprek gevoerd te worden, aangezien hij ten tijde van het horen van mevrouw Van Aller nog geen inzage- en wederhoorgesprek had gehad. De mogelijkheid bestond aldus om hem in één keer inzage te verschaffen in het complete onderzoeksdossier inclusief het verslag van het gesprek met mevrouw Van Aller.

Ook met mevrouw Pereboom is geen derde hoorgesprek gevoerd. Haar raadvrouw verklaarde een notitie op te zullen stellen die de reactie van mevrouw Pereboom op het dossier zou bevatten en die het inzage- en wederhoorgesprek zou vervangen. Deze notitie is door de onderzoeker op 27 maart 2020 ontvangen.

De kolommen in onderstaande tabel bieden een overzicht van de gehouden hoorgesprekken en hebben de volgende inhoud:

1. Het aantal hoorgesprekken en de volgorde waarin deze zijn afgenomen;
2. De naam van de gehoorde persoon;
3. Functie bij de gemeente Zeist;
4. De status van de gehoorde persoon, waarbij de opties zijn:
 - *Klager:*
 - *Persoon op wiens gedraging de klacht betrekking heeft;*
 - *Informant:* een medewerker of lid van de gemeenteraad van de gemeente Zeist die door de onderzoeker op voordracht dan wel eigener beweging is uitgenodigd voor een hoorgesprek teneinde nadere informatie over de klachten of de context en achtergrond daarvan te verstrekken.

Nr.	Naam	Hoedanigheid relatie met de gemeente Zeist	Status in onderzoek
1	De heer N. El Mansouri	Buitengewoon raadslid, lid van de fractie van GroenLinks	Klager
2	Mevrouw A. Pereboom, vergezeld door haar advocaat, mevrouw mr. B. Raaijmakers	Raadslid, lid van de fractie van GroenLinks	Klager
3	De heer M. Fluitman, op 16-01 vergezeld door mevrouw A. Pastoor en bij de voortzetting na schorsing op 23-01 door zijn advocaat, mr. A. van Beurden	Wethouder, lijsttrekker CDA bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018	Persoon op wiens gedraging de klachten betrekking hebben.
4	Mevrouw A. Moons	Ambtenaar, adviseur Sociaal Domein	Informant, uitgenodigd door onderzoeker.

5	De heer A. Klarenbeek	Ambtenaar, bestuursadviseur	Informant, uitgenodigd door de onderzoeker.
6	De heer J. Janssen	Ambtenaar, raadsgriffier	Informant, uitgenodigd door de onderzoeker.
7	De heer A. Grinwis	Raadslid, q.q. incidenteel optredend als voorzitter van commissie- vergaderingen.	Informant, uitgenodigd door de onderzoeker.
8	X, bijgestaan door Y	Raadslid	Informant, uitgenodigd door de onderzoeker.
9	De heer R. Camstra	Raadslid, voorzitter van de fractie van GroenLinks	Informant, uitgenodigd door de onderzoeker.
10	Mevrouw. M. van Aller	Raadslid, lid van de fractie van Seyst.nu	Informant, voorgedragen door mevrouw Pereboom
De geaccordeerde verslagen inclusief de daarbij gemaakte opmerkingen en overlegde stukken van bovenstaande tien gesprekken, vormen het onderzoeksdossier dat in de hierna te benoemen gesprekken 11, 12 en 13 ter inzage is aangeboden.*			
Voor de goede orde: de verslagen van de inzagegesprekken (11,12,13) zijn niet ter inzage aan partijen aangeboden.			
11	Mevrouw A. Pereboom, vergezeld door haar advocaat, mevrouw mr. B. Raaijmakers*	Raadslid, lid van de fractie van GroenLinks	Klager *NB: mevrouw mr Raaijmakers heeft een het gesprek vervangende notitie opgesteld.
12	De heer El Mansouri*	Buitengewoon raadslid, lid van de fractie van GroenLinks	Klager *NB: dit gesprek vond plaats in twee gedeelten.
13	De heer M. Fluitman, vergezeld door zijn advocaat, mr. A. van Beurden	Wethouder, lijsttrekker CDA bij de gemeenteraads- verkiezingen van 2018	Persoon op wiens gedraging de klachten betrekking hebben.

De geïnterviewde personen worden bekend verondersteld bij de lezers van deze rapportage. Zij worden daarom in dit document slechts kort geïntroduceerd met functies, persoonlijke gegevens (indien relevant), politieke of ambtelijke ervaring en dergelijke.

Aan elke gehoorde persoon is de gelegenheid geboden om zijn of haar verklaring anoniem af te leggen. Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, heeft een persoon, aangeduid als X daarvan gebruik gemaakt.

Alle hoorgesprekken vonden plaats in het gemeentehuis van Zeist.

Elke gehoorde persoon heeft in de gesprekken vertrouwelijkheid toegezegd ten aanzien van de aard van de klacht, de inhoud van het gesprek en het verloop van het onderzoek. De onderzoeker heeft er kennis van genomen dat er in de lokale en regionale pers en in de social media berichten zijn verschenen waarin melding werd gedaan van de namen van de klagers, de naam van de wethouder en de aard en inhoud van de klacht.

I.iv. Onderzoek en Procedurele Verantwoording: overige informatiebronnen

De onderzoeker heeft voor zijn onderzoeksdossier primair gebruikt gemaakt van de opbrengst van de door hemzelf gevoerde hoorgesprekken. Daarnaast heeft hij studie gemaakt van diverse documenten die hem op eigen aanvraag dan wel op initiatief van de gehoorde personen zijn overhandigd. Tevens heeft hij kennis genomen van de geluidsopname van de Ronde Tafel vergadering waar klagers in hun klachtbrief naar verwijzen.

In aanvulling op bovenstaande bronnen zal de onderzoeker in deze rapportage verwijzen naar enkele documenten van algemene bekendheid zoals de Grondwet, de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, de Gedragscode Integriteit (dagelijkse) bestuursleden, raadsleden en buitengewone raadsleden gemeente Zeist 2018 en de Verklaring met betrekking tot de bestuurlijke integriteit in Zeist.

I.v. Aannemelijkheid en Beoordelingskader

I.v.i. Aannemelijkheid

Een gefundeerde klacht berust op feiten. Cruciaal voor het onderzoek is daarom de vraag naar het bestaan dan wel naar de mate van aannemelijkheid van het bestaan van de door klagers aangevoerde feiten.

Aan de anonieme verklaring van persoon X zal de onderzoeker bij het beoordelen van de aannemelijkheid van de gestelde feiten minder waarde toekennen dan aan verklaringen op naam. In geen geval zal hij de anonieme verklaring als enig of meest overtuigend bewijs hanteren.

I.v.ii. Beoordelingskader

Als er sprake is van aannemelijke feiten, komt de vraag aan orde of de aangevoerde feiten al dan niet kwalificeren als ongepast en/of grensoverschrijdend gedrag. Die vraag laat zich bij de klacht aanzienlijk minder eenvoudig vaststellen dan bij klachten die zich voordoen in veel voorkomende relaties als die van werknemer – werkgever, leerling of ouder – school, burger – overheid.

Immers, klagers maken in hun klachtbrief zowel expliciet als impliciet volstrekt helder dat zij hun klacht niet indienen als “gewone” burgers van Zeist maar als volksvertegenwoordigers. Als context van hun klacht noemen zij het politieke werkveld. Zij besluiten hun brief met de stelling: *“Ons functioneren als raadslid komt door dit gedrag [van wethouder Fluitman] in de knel, omdat wij ons niet meer vrij en veilig voelen om vragen te stellen en beleidsverbeteringen voor te stellen”*. Zij geven hun klacht daarmee een politieke achtergrond en lading waar de onderzoeker zich op zal hebben te beraden bij

het opstellen van zijn analyses en conclusies. Maar daarbij zij overigens nu reeds nadrukkelijk opgemerkt dat de onderzoeker geen volksvertegenwoordiger of politiek bestuurder is: hij zal zich dienen te onthouden van elke vorm van politieke oordeelsvorming.

Als mogelijk te hanteren onderdelen van het beoordelingskader komen in aanmerking:

- **Gedragscode Integriteit**

De Gemeentewet (artikelen 15, 41c en 69) verplicht de gemeenteraad om voor zichzelf en haar bestuurders een gedragscode vast te stellen. Dit kan een gezamenlijke code, voor college en raad, of twee aparte codes zijn. De gemeente Zeist heeft een gezamenlijke code opgesteld, de Gedragscode Integriteit (dagelijkse) bestuursleden, raadsleden en buitengewone raadsleden gemeente Zeist 2018.

De preambule van deze Gedragscode luidt:

Wanneer je werkzaam bent in het publieke domein ligt al het handelen onder een vergrootglas. Dat geldt, zeker in deze tijd, nog nadrukkelijker voor bestuurders en volksvertegenwoordigers. Het eigen handelen en het uiten van standpunten draagt, zowel in het dagelijks werk als in de persoonlijke levenssfeer, sterk bij aan de algemene beeld- en meningsvorming.

Dit is een verantwoordelijkheid die als een extra belasting gevoeld kan worden, maar ook een meerwaarde kan hebben voor de vormgeving van de persoonlijke koers als mens en functionaris. Een regeling zoals deze gedragscode kan daarbij ondersteunend zijn. Het gaat hierbij niet om het zeker stellen van de grenzen of het checken van de regels, maar om het bewust afwegen van de keuzes die in het dagelijks leven voorbijkomen en daar integer naar handelen. Als de gedragscode zo wordt toegepast heeft het een meerwaarde voor ons allen en geeft het aanleiding voor een gesprek met elkaar over wat ons raakt, waar onze twijfels zitten en waar we voor moeten staan.

Het bepalen van integriteit heeft veelal een oordeel in zich. Daarmee is het lastig om vanuit een eigen ervaring een vraag te stellen of een kwestie aan te kaarten. Toch zou het mooi zijn om aan de hand van deze gedragscode steeds opnieuw met elkaar te zoeken naar de meest passende wijze van handelen. Om zo elke dag opnieuw een goede invulling te geven aan onze persoonlijke vertegenwoordiging van het publieke domein.

De strekking van deze preambule is dat de code niet bedoeld is om grenzen te stellen of om regels te checken. Ook niet om de naleving daarvan af te dwingen. Wel om behulpzaam te zijn bij het afwegen van keuzes en het zoeken naar passende wijzen van handelen. De code is daarmee nadrukkelijk geen instrument om harde grenzen te stellen bij de beoordeling van wat wel of niet grensoverschrijdend gedrag zou zijn. Wel kan de code daarvoor richtsnoer zijn. Daarbij zijn op basis van een eerste oriëntatie op de klacht de volgende onderdelen het meest relevant:

- *Goed bestuur*

Een bestuurder of volksvertegenwoordiger toont gedrag waaruit blijkt dat hij / zij zich ervan bewust is deel uit te maken van het gemeentebestuur en medeverantwoordelijk te zijn voor een goed bestuur van de gemeente Zeist.

- *Openheid en verantwoording*

Het handelen van een bestuurder of volksvertegenwoordiger is transparant, zodat optimale verantwoording mogelijk is en de controlerende organen volledig inzicht hebben in het handelen en de beweegredenen daarbij.

- *Rechtvaardigheid en respect*

Het handelen van de bestuurder of volksvertegenwoordiger is zodanig dat alle inwoners en organisaties met respect worden bejegend en dat belangen van de (diverse) betrokkenen op correcte wijze, op maat, worden afgewogen. Dit respectvol handelen, geldt ook binnen de gemeente, in of jegens het college, tussen en jegens raadsleden en leden van de organisatie met inachtneming van ieders rol.

Een bestuurder of volksvertegenwoordiger is zich ervan bewust dat gedrag en uitlatingen in het openbaar, binnen en buiten de gemeente en via diverse (sociale) media, bijdragen aan het beeld dat ontstaat van het bestuursorgaan en van de gemeente in het algemeen.

- **Verklaring met betrekking tot de bestuurlijke integriteit in Zeist**

Raadsleden en bestuurders van de gemeente Zeist verklaren zich door ondertekening van de Verklaring met betrekking tot de bestuurlijke integriteit in Zeist aan de gedragscode te zullen houden. Tevens verklaren zij kennis te hebben genomen van de kernbegrippen voor de bestuurlijke integriteit in Zeist.

Opnieuw op basis van een eerste oriëntatie op de klacht, zijn van deze kernbegrippen de volgende het meest relevant:

In de sfeer van goede omgangsvormen gaat het erom, dat de individuele politieke ambtsdrager herkent en voorkomt in een situatie terecht te komen waarbij hij/zij de schijn tegen heeft. Het correcte individuele optreden draagt ertoe bij dat het gemeentebestuur zich naar binnen en naar buiten kan manifesteren als een betrouwbaar en gezaghebbend orgaan. Consensus over omgangsvormen komt de kwaliteit en integriteit van het bestuur als geheel ten goede. Het bestuur wil werken vanuit de principes vertrouwen, nabijheid en kracht.

- *Goed bestuur*

Een bestuurder of volksvertegenwoordiger toont gedrag waaruit blijkt dat hij / zij zich ervan bewust is deel uit te maken van het gemeentebestuur en medeverantwoordelijk te zijn voor een goed bestuur van de gemeente Zeist.

- *Dienstbaarheid en functionaliteit*

Het handelen van de bestuurder of de volksvertegenwoordiger is gericht op het belang van de inwoners, de gemeente en op de organisatie en beoogd (sic) bij te dragen aan het goede leven in Zeist. Het gedrag heeft een herkenbaar verband met de functie van volksvertegenwoordiger of bestuurder.

- *Openheid en verantwoording*

Het handelen van een bestuurder of volksvertegenwoordiger is transparant, zodat optimale verantwoording mogelijk is en de controlerende organen volledig inzicht hebben in het handelen en de beweegredenen daarbij.

- *Rechtvaardigheid en respect*

Het handelen van de bestuurder of volksvertegenwoordiger is zodanig dat alle inwoners en organisaties met respect worden bejegend en dat belangen van de (diverse) betrokkenen op correcte wijze, op maat, worden afgewogen. Dit respectvol handelen, geldt ook binnen de gemeente, in of jegens het college, tussen en jegens raadsleden en leden van de organisatie met inachtneming van ieders rol.

Een bestuurder of volksvertegenwoordiger is zich ervan bewust dat gedrag en uitlatingen in het openbaar, binnen en buiten de gemeente en via diverse (sociale) media, bijdragen aan het beeld dat ontstaat van het bestuursorgaan en van de gemeente in het algemeen.

- **Overige, potentiële onderdelen van het beoordelingskader**

Arbeidsomstandighedenwet en Arbocatalogus

Mevrouw mr. Raaijmakers, de advocaat van mevrouw Pereboom, verwijst behalve naar de Gedragscode van de gemeente Zeist, ook naar de Arbocatalogus van het A&O-fonds (Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds) Gemeenten, Zij wijst er daarbij en passant op dat de heer Fluitman deel uitmaakt van het bestuur van dit fonds. Deze catalogus bevat de op grond van de Arbowet verplichte bepalingen over de verplichtingen voor de werkgever tot het tegengaan van intimidatie, fysieke agressie, verbale agressie, discriminatie en andere vormen van ongewenst gedrag op de werkvloer. Onder erkenning van het feit dat een wethouder niet de werkgever is van een raadslid en dat een raadslid zich niet in een arbeidsrelatie tot de gemeente verhoudt, stelt mr. Raaijmakers dat er goede grond is om de begrippen en het normenkader uit de Arbocatalogus naar analogie te volgen bij het beoordelen van de klacht van haar cliënt.

In het vervolg van deze rapportage zal blijken dat mevrouw Pereboom haar oorspronkelijke klacht aanvult met een klacht over het functioneren van de burgemeester en de raadsgriffier van de gemeente Zeist. Deze twee functionarissen zouden de op hen naar analogie rustende verplichtingen uit de Arbowet om mevrouw Pereboom te beschermen tegen de ongewenste omgangsvormen van wethouder Fluitman onvoldoende zijn nagekomen.

Mr. Van Beurden, de raadsman van wethouder Fluitman, stelt daarentegen dat er geen sprake kan zijn van rechtstreekse of analoge toepassing van de Arbowetgeving. Hij wijst op de politieke context en op het in alle opzichten ontbreken van elementen van een dienstverband. Om diezelfde reden zouden ook de eisen van goed werkgever- en goed werknemerschap van art 7:611 BW: *De werkgever en de werknemer zijn verplicht zich als een goed werkgever en een goed werknemer te gedragen*, in geen enkel opzicht, zij het rechtstreeks, zij het naar analogie hier van toepassing mogen zijn.

Behoorlijkheidswijzer Nationale Ombudsman

Indien één of beide klagers niet tevreden zouden zijn over het oordeel van de gemeente Zeist over de klacht en/of over de conclusies die de gemeente daaraan verbindt, hebben klagers het aan een ieder toekomende recht om de ombudsman schriftelijk te verzoeken een onderzoek in te stellen naar de

wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hen heeft gedragen (art 9:18 Awb). In het geval van de gemeente Zeist is dat de Nationale Ombudsman.

Indien de Ombudsman zou besluiten dat de klacht niet valt onder de aangelegenheden waarnaar hij niet bevoegd (art. 9:22 Awb) of niet verplicht (art. 9:23 Awb) is om een onderzoek in te stellen, zal hij zich in zijn oordeelsvorming mogelijk baseren op de door hem zelf opgestelde Behoorlijkheidswijzer. Maar hij zou ook kunnen constateren dat deze Behoorlijkheidswijzer met de daarin vervatte behoorlijkheidsnormen is opgesteld om *“overheden te helpen goed om te gaan met burgers en hun belangen”*. En omdat er in deze casus geen sprake is van de reguliere burger-overheid relatie, is het ook denkbaar dat de Nationale Ombudsman zou besluiten dat de Behoorlijkheidswijzer in deze situatie niet het juiste kader biedt.

Desondanks worden de essentie van behoorlijk overheidsoptreden en de potentieel relevante behoorlijkheidsnormen hieronder benoemd.

De essentie van behoorlijk overheidsoptreden kan worden samengevat in vier kernwaarden:

- *Open en duidelijk*
- *Respectvol*
- *Betrokken en oplossingsgericht*
- *Eerlijk en betrouwbaar*

Luisteren naar de burger

De overheid luistert actief naar de burger, zodat deze zich gehoord en gezien voelt.

De overheid heeft een open oor voor de burger. De overheid hoort wat de burger zegt, en ook wat hij niet zegt. Dit betekent dat de overheid de burger serieus neemt en daadwerkelijk geïnteresseerd is in wat hij belangrijk vindt.

Fatsoenlijke bejegening

De overheid respecteert de burger, behandelt hem fatsoenlijk en is hulpvaardig.

Medewerkers van overheidsinstanties zijn attent in de contacten met burgers en helpen hen zo goed mogelijk. Zij doen dit op respectvolle wijze en houden daarbij rekening met de persoon van de burger.

De-escalatie

De overheid probeert in haar contacten met de burger escalatie te voorkomen of te beperken.

Communicatievaardigheden en een oplossingsgerichte houding zijn hierbij essentieel.

Burgers zijn mensen en vertonen menselijk gedrag. De reactie van de overheid op het gedrag van de burger kan een belangrijke rol spelen bij het al dan niet escaleren van een situatie. Van de overheid mag een professionele opstelling worden verwacht, waarbij alles in het werk wordt gesteld om escalatie te voorkomen en te de-escaleren als het toch tot een escalatie komt. Als de burger onredelijk of onwillig is, dan volstaat de overheid met een gepaste escalatie.

Wet Dualisering Gemeentebestuur 2002

Met de invoering van de Wet Dualisering Gemeentebestuur in 2002 hebben de gemeenten in Nederland afscheid genomen van het monistisch stelsel. Bij dat stelsel had het College van

Burgemeester en Wethouders een rol heeft die gelijk is aan die van het Dagelijks Bestuur van een Algemeen Bestuur. In 2002 is een duaal stelsel ingevoerd. Zoals de Memorie van Toelichting stelt:

De kern van het wetsvoorstel wordt gevormd door de ontvlechting van enerzijds de positie van de raad en anderzijds die van het college. Dit gebeurt door een scheiding aan te brengen in de samenstelling, de functies en de bevoegdheden van raad en college. Er wordt een incompatibiliteit gevestigd tussen het raadslidmaatschap en het wethouderschap, waarbij tevens de mogelijkheid wordt geopend om ook niet-raadsleden tot wethouder te benoemen. De bestuursbevoegdheden worden, met uitzondering van de autonome bestuursbevoegdheid die krachtens de Grondwet de raad toebehoort, bij het college geconcentreerd. De verordenende en controlerende bevoegdheden van de raad worden versterkt door codificatie en uitbreiding van zijn bevoegdheden en door de verplichte invoering van een gemeentelijke rekenkamer.

Hoofdstuk 1.4 van de Memorie van Toelichting maakt duidelijk dat invoering van de wet niet alleen gevolgen zal hebben voor de formele structuur maar evenzo een cultuurverandering zal inhouden:

Het voorgaande neemt niet weg dat het belang van cultuurverandering voor het welslagen van dualisering van het gemeentebestuur aanzienlijk is. Wil het nieuwe formele stelsel ook in de politiek-bestuurlijke praktijk van alledag goed werken, dan moeten de attitudes en werkwijzen van de betrokken actoren veranderen.

De woorden “gedrag” en “omgangsvormen” komen in de wet en in de Memorie van Toelichting niet voor. Duidelijk is in elk geval dat in het duale stelsel wethouders en raadsleden minder naast maar meer tegenover elkaar staan als bij de ministers en de Tweede Kamer. Mogelijk kunnen uit dat gegeven voor dit onderzoek relevante elementen voor het normenkader worden afgeleid.

Met de invoering van de Wet Dualisering Gemeentebestuur is ook de functie van raadsgriffier geïntroduceerd. De griffier is de eerste adviseur van de raad en ondersteunt de raad.

I.iv.iii. Conclusie

De conclusie van deze paragraaf over het beoordelingskader moet zijn dat de enige norm die zonder discussie rechtstreeks van toepassing kan worden verklaard, de fatsoensnorm is uit de Gedragscode en de Integriteitsverklaring aangaande respectvol handelen: *“Het handelen van de bestuurder of volksvertegenwoordiger is zodanig dat alle inwoners en organisaties met respect worden bejegend en dat belangen van de (diverse) betrokkenen op correcte wijze, op maat, worden afgewogen. Dit respectvol handelen, geldt ook binnen de gemeente, in of jegens het college, tussen en jegens raadsleden en leden van de organisatie met inachtneming van ieders rol.”* (onderstreping door de onderzoeker).

Maar, bij de geciteerde norm moet zeker ook het eerder geciteerde gedeelte uit de preambule van de gedragscode in acht te worden genomen: *“Het gaat hierbij niet om het zeker stellen van de grenzen of het checken van de regels, maar om het bewust afwegen van de keuzes die in het dagelijks leven voorkomen en daar integer naar handelen”*. Omdat de code zelf verklaart niet bedoeld te zijn om

grenzen te stellen, kan met de code in de hand niet hard worden vastgesteld of bepaald gedrag al dan niet grensoverschrijdend is.

Klachtrecht is geen strafrecht en de klacht heeft geen enkel strafrechtelijk aspect in zich. Desondanks refereert de onderzoeker op dit punt aan de Grondwet (art. 16): *Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling*. Ook in een onderzoek als dit is het zuiver om eerst de norm voor grensoverschrijdend gedrag te bepalen en pas daarna met het onderzoek te starten en conclusies te formuleren. Maar in dit geval ziet de onderzoeker geen alternatief dan van deze zuivere werkwijze af te wijken omdat hij nog geen solide normenkader heeft kunnen vaststellen. Hij zal in de volgende hoofdstukken de klacht, de ingebrachte informatie en het verweer analyseren en ten aanzien van het te hanteren normenkader al werkende weg en explorerend te werk gaan. In het slothoofdstuk zal hij zijn uiteindelijke besluitvorming transparant weergeven.

I.vi. Uitbreiding klachten naar burgemeester en griffier

Na haar beschouwing over de haars inziens te billijken analoge toepassing van de Arbowetgeving stelt mevrouw mr. Raaijmakers dat:

Gezegd zou kunnen worden dat het aan de burgemeester als voorzitter van de raad en van het college evenals aan de griffier, als ambtelijk hoofd van de raad, is om ervoor te zorgen dat raadsleden kunnen functioneren in een veilige omgeving waarin zij worden beschermd tegen ongewenste omgangsvormen. Naar het oordeel van Pereboom hebben zowel de burgemeester als de griffier onvoldoende gedaan om bescherming te bieden tegen de ongewenste omgangsvormen van Fluitman.

En:

Zoals hiervoor al gemeld mist zij [mevrouw Pereboom] concreet handelen van zowel burgemeester als griffier om invulling te geven aan de algemene bewoordingen van deze Gedragscode.

De onderzoeker zal bij zijn analyses en conclusies rekening hebben te houden met deze aan de burgemeester en de griffier gemaakte verwijten. Immers, als hij de klacht gegrond zou verklaren, zou hij daarmee impliciet ook een oordeel uitspreken over het handelen – dan wel in de visie van mevrouw Raaijmakers het ontbreken daarvan – van de burgemeester en de griffier. Mogelijk ook zou hij bij grondbevinding van de klacht moeten concluderen dat zijn gedrag aan wethouder Fluitman in mindere mate verwijtbaar is omdat dit gedrag door de burgemeester en de griffier gedoogd zou worden. Maar ook als hij de klacht ongegrond zou verklaren, spreekt hij een oordeel uit over het handelen van de burgemeester en de wethouder.

De onderzoeker vindt in de redenering van mevrouw mr. Raaijmakers geen aanleiding om de verwijten van mevrouw Pereboom aan het adres van de burgemeester en de griffier als nieuwe, separate en zelfstandige klachten te behandelen. Hij zal alleen aandacht aan deze verwijten besteden voor zover ze betrekking hebben op de behandeling van de klacht jegens wethouder Fluitman. Om deze redenen heeft hij besloten om aan de burgemeester en de griffier niet de gelegenheid te bieden om zich tegen de door mevrouw Pereboom gemaakte verwijten te verweren: een besluit dat er op zijn beurt ook weer toe leidt dat de gemaakte verwijten niet in behandeling mogen worden genomen.

I.vii. Procedurele bemerkingen van klagers en/of van de persoon op wiens gedraging de klacht betrekking heeft.

Zowel de advocaat van de wethouder als die van mevrouw Pereboom, hebben de onderzoeker laten weten bezwaren te hebben tegen de standaard werkwijze van Bezemer & Schubad waarbij hun cliënten uitsluitend onder condities van strikte vertrouwelijkheid en onder toezicht kennis kunnen nemen van het fysieke onderzoeksdossier, zonder recht op het maken van kopieën en foto's. Met beide advocaten is via een vertrouwelijkheidsverklaring overeenstemming bereikt over een voor hen en hun cliënten aanvaardbare werkwijze.

De advocaat van de wethouder, mr. Van Beurden, heeft in het slotgesprek laten weten geen behoefte te hebben om procedurele bemerkingen te maken over de procedure in het algemeen, de wijze van gespreksvoering in de hoorgesprekken of andere zaken van niet-inhoudelijke aard. Eerder had hij gemotiveerd laten weten bezwaar te maken tegen het gebruik maken van de anonieme verklaring van X. De onderzoeker heeft mr. Van Beurden daarop nader ingelicht over de redenen waarom X anoniem wenste te blijven en over het beperkte gebruik dat van de verklaring van X zou worden gemaakt. Mr. Van Beurden heeft daarna in de anonimiteit van X berust.

Mevrouw Raaijmakers laat zich in een mailbericht aan de onderzoekssecretaris van 19 maart 2020 kritisch uit over de laatste fase van het onderzoekstraject. Zij meent dat haar cliënte onvoldoende tijd heeft gehad om zorgvuldig kennis te nemen van het onderzoeksdossier en dat het geen pas geeft dat mevrouw Van Aller pas in tweede instantie is uitgenodigd voor een hoorgesprek zonder dat mevrouw Pereboom daarover was geïnformeerd. Zij besluit met te schrijven:

Cliënte ziet af van een recht op wederhoor. Ik zal namens cliënte op uiterlijk 27 maart a.s. een schriftelijke reactie indienen. Deze wordt geacht mede het wederhoor van cliënte te omvatten.

De onderzoeker kan deze kritische opmerkingen niet plaatsen. Inderdaad is het onderzoeksdossier ten behoeve van het slotgesprek op donderdag 20 februari pas op woensdag 19 februari vroeg in de ochtend door mevrouw Raaijmakers ontvangen. Om die reden is expliciet aan hen gevraagd of zij zich in staat achtten om het gesprek voortgang te doen vinden en is hen de mogelijkheid geboden om het gesprek te schorsen en op een nader te bepalen moment voort te zetten. Van die mogelijkheid heeft mevrouw Pereboom geen gebruik gemaakt.

Ook de strekking van de opmerking ten aanzien van het horen van mevrouw Van Aller ontgaat de onderzoeker. Het is juist op aandringen van mevrouw Pereboom tijdens het gesprek van 20 februari dat hij besloten heeft om mevrouw Van Aller alsnog te horen, juist om mevrouw Pereboom niet in haar verdediging te beperken. De onderzoeker heeft tijdens het gesprek verklaard dat hij dit verzoek in overweging zou nemen. Het besluit om mevrouw Van Aller te horen is daarna op 27 februari door de onderzoekssecretaris aan mevrouw Raaijmakers medegedeeld in een mailbericht met deze tekst: *“Tevens wil ik u melden dat de onderzoeker besloten heeft om mevrouw Van Aller alsnog uit te nodigen voor een hoorgesprek conform het dringende verzoek van mevrouw Pereboom. Als het gesprek doorgaat en als zij het verslag goedkeurt, stuur ik u het verslag onder dezelfde condities als het onderzoeksdossier van 19 februari, zodat u daar desgewenst naar kunt verwijzen in uw notitie”.*

In haar afsluitende notitie Wederhoor tweede termijn Pereboom maakt mevrouw mr. Raaijmakers geen andere procedurele bemerkingen dan hierboven beschreven. In de notitie citeert zij met instemming uit het nagekomen verslag van het gesprek met mevrouw Van Aller. De onderzoeker gaat er van uit dat mevrouw mr. Raaijmakers de vermeende, haars inziens bestaande procedurele tekortkomingen met haar notitie afdoende heeft hersteld.

I.viii. Context van de meldingen: korte beschrijving van enkele relevante aspecten van de Zeister Gemeentepolitiek

Gehoorde personen benoemen enkele aspecten van de Zeister gemeentepolitiek als relevant voor een goed begrip van de klacht in zijn context. Dat de onderzoeker die aspecten hieronder vermeldt betekent niet dat hij een voorschot neemt op de later te maken afweging of de klacht een politiek karakter heeft en/of niet in het klachtrecht maar in het politieke domein thuishoort. Hij schetst slechts de achtergrond waaraan gehoorde personen frequent refereren.

De gemeenteraad van Zeist bestaat uit 33 leden. Na de verkiezingen van 2018 en de latere afsplitsing van ZeisterBelang uit de fractie van NieuwDemocratischZeist zijn die als volgt verdeeld over de fracties:

VVD	8
GroenLinks	7
D66	4
NieuwDemocratischZeist	3
Seyst.Nu	3
CDA	3
ChristenUnie-SGP	2
PvdA	1
SP	1
ZeisterBelang	1

De heer Fluitman is één van de vier wethouders in het College van Burgemeester en Wethouders. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 was hij lijsttrekker van het CDA. Ook in de vorige raadsperiode was hij wethouder.

GroenLinks is eveneens met een wethouder in het College vertegenwoordigd, anders dan in de vorige raadsperiode toen GroenLinks deel uitmaakte van de oppositie, in Zeist ook wel de “niet-coalitie partijen” genoemd.

De heer El Mansouri is buitengewoon raadslid voor GroenLinks. In de vorige raadsperiode was hij lid van de gemeenteraad voor het CDA. Bij de verkiezingen van 2018 is hij niet gekozen. Kort na de verkiezingen maakte hij bekend zijn lidmaatschap van het CDA te hebben opgezegd en lid te zijn geworden van GroenLinks en binnen die partij actief te zullen worden als buitengewoon raadslid.

Mevrouw Pereboom is raadslid voor GroenLinks. Dat was zij ook in de vorige raadsperiode. Zij is in 2018 herkozen en ontving daarbij 413 voorkeurstemmen.

De heer J. (Johan) Janssen is bij de start van het dualisme in 2002 benoemd tot raadsgriffier.

De heer J. (Koos) Janssen is sinds januari 2006 burgemeester van Zeist.

I.ix. Opbouw van het Rapport

Na dit inleidend hoofdstuk is de indeling van dit rapport als volgt:

- II. De klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri; eerste analyse en voorlopige tussenconclusies;
- III. De informatie als gegeven door de informanten; eerste analyse en voorlopige tussenconclusies;
- IV. De informatie en het initiële verweer verstrekt door de heer Fluitman;
- V. Reacties, aanvullende informatie en verweer van mevrouw Pereboom op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige analyse en eerste kanttekeningen;
- VI. Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer El Mansouri op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige analyse en eerste kanttekeningen;
- VII. Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer Fluitman op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige analyse en eerste kanttekeningen;
- VIII. Eindanalyse van de klachten, verkregen informatie en verweer, bezinning op het beoordelingskader met conclusies, slotconclusies, aanbevelingen.

De indeling van dit openbare rapport volgt die van het vertrouwelijke rapport.

I.x. Slotopmerking

De onderzoeker is tijdens het onderzoek op geen enkele wijze belemmerd of gehinderd. Alle uitgenodigde personen hebben de uitnodiging geaccepteerd en zijn gehoord en alle gehoorde personen hebben zonder merkbare terughoudendheid aan het onderzoek meegewerkt.

II. De klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri

II.i. Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri jegens wethouder Fluitman. Zij hebben een door hen beiden ondertekende, gezamenlijke klachtbrief bij de burgemeester ingediend. Maar dat betekent niet dat de feiten die zij aan de klacht ten grondslag leggen volledig identiek zijn. Ook in de gehouden hoorgesprekken brengen zij niet-identieke aspecten van de klacht naar voren. Dat rechtvaardigt een deels separate behandeling van de klacht per indiener. Maar de te maken eindanalyse en de te trekken slotconclusie dienen te gelden voor de door hen gezamenlijk ingediende klacht, die aan de basis ligt van het onderzoek.

Aan het slot van het hoofdstuk volgen een eerste analyse en voorlopige tussenconclusies.

II.ii. De klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri

De klachtbrief van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri is als aanleiding voor het onderzoek en deze rapportage te belangrijk om niet integraal te citeren.

*Aan de heer J.J.L.M. Janssen
Burgemeester van Zeist*

Zeist, 17 december 2019

Geachte heer Janssen,

Hierbij dienen wij een klacht in conform hoofdstuk 9 van de Algemene Wet Bestuursrecht. De klacht betreft de omgang met en de wijze van communiceren van één van de Zeister wethouders, de heer Marcel Fluitman.

Vooraf dient gezegd dat het ons zwaar valt om deze klacht in te dienen, omdat je in het politieke werkveld tegen een stootje moet kunnen en omdat we in de coalitie in een samenwerking met elkaar zijn betrokken. Dat we deze stap toch moeten zetten is niet op basis van een enkel incident maar op basis van een opeenstapeling van vele negatieve ervaringen in de loop van het afgelopen jaar. Wij zien dit patroon niet vanzelf stoppen en wij zien onszelf ook niet in staat om dit patroon onderling in den minne te schikken. Daarom wenden wij ons tot u, als voorzitter van de gemeenteraad én voorzitter van het College van Burgemeester en Wethouders.

De klacht komt op het volgende neer:

- De heer Fluitman heeft een intimiderende manier van communiceren en van met elkaar omgaan;*
- De heer Fluitman maakt inhoudelijke verschillen van mening persoonlijk en speelt op de persoon;*
- De heer Fluitman verdraait woorden en zaken zodanig dat er sprake is van onheuse bejegening; – De heer Fluitman hanteert in gesprekken en bijeenkomsten dusdanige emoties, met name boosheid, dat je je niet veilig voelt om te zeggen wat je wilt zeggen;*
- Deze opstelling van de heer Fluitman maakt het voor ons moeilijk om onze rol als (buitengewoon) raadslid uit te oefenen, omdat wij ons geremd voelen om te zeggen wat we zouden willen zeggen*

of vragen, omdat we ons niet in een veilige omgeving voelen en omdat we soms met een knoop in onze maag richting gemeentehuis gaan.

Dit gedrag van de heer Fluitman treedt veelvuldig op, zowel tijdens raadsbijeenkomsten als tijdens andere gesprekken. Wanneer we vragen stellen over het beleid in Zeist, veelal op het gebied van het sociaal domein maar ook op andere onderwerpen zoals vuurwerk, dan vat hij dat merkbaar op als persoonlijke kritiek. Veelal is zijn eerste reactie dan om aan te geven "dat alles toch heel goed gaat", maar bij de volgende kritische vraag wordt hij boos en gaat hij de zaken omdraaien. Dan komt hij met ongenueanceerde verwijten, noemt hij de vragensteller een "drammer" of een "rupsje nooitgenoeg" of gaat omstandig aanvoeren dat coalitiepartijen toch zo niet met elkaar om horen te gaan. Veelal op luide en boze toon, de gesprekspartner voortdurend in de rede vallend en de ander niet uit laten praten. Dit gedrag komt buitengewoon intimiderend over, waardoor je als gesprekspartner stil valt en niet de juiste dingen terugzegt. Dit doet vaak de inhoudelijke behandeling van de zaak geen goed, waardoor de controlerende taak van de gemeenteraad tekortschiet. We zouden tientallen bijeenkomsten kunnen aanvoeren waarin dit genoemde gedrag aan de orde was.

Op 1 oktober jongstleden kwam de heer Fluitman op bezoek bij de fractie van GroenLinks. Eigenlijk zou het gesprek met de fractie gaan over Vollenhove, maar de heer Fluitman begon hier opnieuw onaangekondigd verwijten te maken over de kritische manier waarop hij door verschillende fractieleden benaderd zou zijn. Het ging daarbij onder andere over een bijeenkomst over de omgevingswet, waar hij van Falco vragen had gekregen die hij bestempelde als "niet passend in de coalitieverhoudingen". Daarna begon hij over een raadsinformatiebijeenkomst over vuurwerk, een week daarvoor. Op die vuurwerkbijeenkomst had de heer Fluitman nogal geagiteerd gereageerd op mijn (Ans) suggestie om te leren van de ervaringen in een andere gemeente. Tijdens het fractieoverleg gaf hij echter een volstrekt andere weergave van het verloop van de vuurwerkbijeenkomst en schoof mij allerlei zaken in de schoenen als zou de geïrriteerde communicatie juist aan mij liggen. Het kostte de fractie moeite om de verwijtende toon te sussen en er werd afgesloten met de suggestie om in kleiner verband een kop koffie te drinken. Na enige aarzeling is afgesproken dat dat gesprek plaats zou vinden op 13 december in aanwezigheid van Ronald Camstra en Johan Janssen.

Tot dat gesprek is het nooit gekomen, omdat daarvoor, op 3 december opnieuw een onprettige bejegening plaatsvond. Dat vond plaats op de kamer van de heer Fluitman, nota bene in aanwezigheid van twee ambtenaren. De heer Fluitman kwam al geagiteerd binnen en binnen enkele minuten regende het verwijten. Een uitgewerkter verslag van dit gesprek is als bijlage bijgevoegd.

Wij willen echter benadrukken dat onze klacht niet alleen voortkomt op basis van het gesprek van 3 december. Dit is meer de laatste druppel. Het gaat om een patroon van herhaaldelijk intimiderend gedrag, onheuse bejegening en het op agressieve manier gebruiken van emoties. Wij zijn er tevens van overtuigd dat meer mensen hier last van hebben, raadsleden, ambtenaren en burgers. Nog afgelopen donderdag 12 december tijdens de Ronde Tafel over de Omgevingswet viel de heer Fluitman tot vier keer toe meesprekers in de rede tijdens hun vijf-minuteninleiding en hij werd boos op de voorzitter en de adjunct-griffier toen die de orde probeerden te handhaven. Eén van de insprekers beklaagde zich dit weekend over dit "beschamend en verbijsterend haantjesgedrag".

Een meespreker maakt dit misschien maar een enkele keer mee, maar wij al jaren. Ons functioneren als raadslid komt door dit gedrag in de knel, omdat wij ons niet meer vrij en veilig voelen om vragen te stellen en beleidsverbeteringen voor te stellen. Ons democratisch recht wordt ons daardoor ontnomen,

hetgeen het functioneren van de Zeister gemeenteraad niet ten goede komt. Daarom doen wij een beroep op u als burgemeester om hier verandering in te brengen.

Wij zijn bereid een en ander nader toe te lichten,

Met vriendelijke groet,

Ans Pereboom

Noureddine el Mansouri

De brief wordt vergezeld door een bijlage waarin zijn opgenomen de separate verslagen van beide klagers van het in de klachtbrief aangehaalde gesprek op 3 december 2019. Daarbij waren aanwezig mevrouw Pereboom, de heer El Mansouri, de heer Fluitman en twee ambtenaren. Blijkens deze verslagen werd dit gesprek gevoerd in een gespannen sfeer waarin een escalatie optrad waarbij de heer Fluitman verbaal uitviel naar de heer El Mansouri.

II.iii. Het onderzoek naar de klachten, eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige tussenconclusies

In de met hen gevoerde hoorgesprekken stellen de klagers zich voor aan de onderzoeker, schetsen zij de context van hun klacht en lichten zij deze toe. Aan de hand van de opbrengst van deze gesprekken komt de onderzoeker puntsgewijs tot een eerste analyse, enkele vervolgvragen en voorlopige tussenconclusies.

In deze paragraaf wordt geciteerd uit de klachtbrief, uit een memo van mevrouw mr. Raaijmakers en - zo beperkt mogelijk - uit de goedgekeurde, vertrouwelijke verslagen van de hoorgesprekken.

Eerste analyse

Mevrouw mr. Raaijmakers vat de klacht van beide klagers als volgt samen:

De Klacht heeft betrekking op de omgang en de wijze van communiceren van Fluitman. Zakelijk weergegeven houdt de Klacht in:

- *de communicatie en omgang van Fluitman zijn intimiderend;*
- *Fluitman speelt zakelijke verschillen van mening en op de persoon;*
- *Fluitman verdraait woorden en zaken en dit leidt tot een onheuse bejegening;*
- *Fluitman heeft zijn emoties, met name zijn eigen boosheid, niet in bedwang.*

Voor klagers leidt het gedrag van Fluitman ertoe dat zij zich in zijn aanwezigheid en met betrekking tot zijn portefeuille niet veilig voelen om in vrijheid te spreken. Klagers ervaren het gedrag en de omgang van Fluitman zelfs zodanig dat zij zich belemmerd voelen hun werk als buitengewoon) raadslid uit te oefenen.

Hoewel mevrouw Raaijmakers alleen mevrouw Pereboom bijstaat, schrijft zij in haar klachtsamenvatting namens klagers (meervoud). De onderzoeker weet niet of de heer El Mansouri

mevrouw Raaijmakers gemachtigd heeft, of dat zij zich bij deze samenvatting uitsluitend op de gezamenlijke klachtbrief baseert. Hoe het ook zij, de aanname is dat niemand er aanstoot aan kan nemen als de onderzoeker deze samenvatting als de zijne overneemt.

- Klachtenanalyse, driedeling

Klagers stellen dat *“dit gedrag van de heer Fluitman veelvuldig optreedt, zowel tijdens raadsbijeenkomsten als tijdens andere gesprekken... Het gaat om een patroon van herhaaldelijk intimiderend gedrag, onheuse bejegening en het op agressieve manier gebruiken van emoties”*. Als onderliggend feitenmateriaal voor dit patroon voeren klagers diverse incidenten op:

1. Een geagiteerd en geïrriteerd optreden van de heer Fluitman jegens mevrouw Pereboom tijdens een GroenLinks fractieoverleg op 1 oktober 2019, waarbij hij eveneens een verkeerde voorstelling van zaken gaf van een eerder gehouden bijeenkomst en haar verwijtend toesprak.
2. Een geagiteerd, geïrriteerd en verwijtend optreden van de heer Fluitman jegens de heer El Mansouri op 3 december, leidend tot een escalatie waarbij hij de heer El Mansouri onheus en op een aan een wethouder onwaardige wijze bejegende, nota bene in aanwezigheid van twee ambtenaren. De heer Fluitman stond op, deed de deur open en zei: “Eruit ga maar weg, ik wil je niet meer zien.”
3. Een geagiteerd bozig optreden van de heer Fluitman op 12 december tijdens de Ronde Tafel over de Omgevingswet, waarbij hij tot vier keer toe meesprekers in de rede viel tijdens hun vijf-minuteninleiding en hij boos werd op de voorzitter en de adjunct-griffier toen die de orde probeerden te handhaven.
4. Een optreden van de heer Fluitman tijdens een niet nader gespecificeerde bijeenkomst waarbij hij mevrouw Pereboom verweet dat zij een vraag gesteld had over vuurwerk. Hij noemde haar daarbij ondankbaar, een Rupsje Nooitgenoeg en een drammer die altijd maar doorging. De verwijten waren zo onterecht en zo heftig dat mevrouw Pereboom niet wist wat zij met de situatie aan moest en emotioneel werd.
5. Het zich door de heer Fluitman toe-eigenen van de credits voor een initiatief (Orange the World) van mevrouw Pereboom.
6. Het tot tweemaal toe pretenderen door de heer Fluitman dat hij zo hard werkt voor de persoon mevrouw Pereboom (Orange the World en een congres over de inclusieve samenleving), terwijl hij feitelijk niet meer deed dan wat hij als wethouder in opdracht van de raad behoort te doen.
7. Een raadsvergadering (geen datum gemeld) over allerlei tekorten bij de sociale dienst waar een aantal fracties in de raad over wensten te praten en waarbij grote boosheid van de heer Fluitman boven kwam.
8. Een bijeenkomst over de kaders van de participatiewet (aard en datum niet gemeld) waar een raadslid vragen over stelde en waarbij de heer Fluitman daar weer ontzettend boos over wordt waardoor iedereen schrikt en de sfeer opeens geladen is en je niet een goed gesprek met elkaar kunt hebben.
9. Een bepaalde raadsvergadering (geen datum gemeld) waarin alleen de fractievoorzitters het woord voeren en de wethouder zijn reactie geeft. De heer Fluitman reageerde in deze vergadering op intimiderende wijze op het feit dat mevrouw Pereboom glimlachte en zei: “Ik zie dat mevrouw Pereboom zit te lachen.” Zij voelt zich daardoor in de gaten gehouden en krijgt de indruk dat zij niet mag glimlachen en dat zij moet oppassen wat ze zegt omdat je later verweten kan worden dat je iets gezegd hebt of hoe je iets gezegd hebt. Daardoor is zij continu op haar hoede.

10. Mevrouw Pereboom weet dat wat haar is overkomen ook een ander raadslid eerder overkomen is en dat ook een inspreker zich beklaagd heeft over beschamend gedrag van de heer Fluitman.
11. Ook toen de heer Fluitman nog raadslid was, vóór 2014, gedroeg hij zich intimiderend naar het college toe. De manier waarop de heer Fluitman tegen het college tekeering, bezorgde mevrouw Pereboom soms kromme tenen.

Behalve kritiek op zijn gedrag tijdens concreet benoemde incidenten hebben de klagers ook kritiek op de politieke mores van de heer Fluitman in het algemeen. Ook klagen zij meer in het bijzonder over zijn gebrekkige kennis van de gemeentewet en de gemeentepolitiek na de invoering van het dualisme, dan wel op de gebrekkige wijze waarop hij die kennis in de praktijk brengt. Zo stellen klagers dat de heer Fluitman van raadsleden van coalitiepartners een – monistische - loyale attitude verwacht waarbij zij hem geen kritische vragen mogen stellen. Hij zou zich onvoldoende realiseren dat het regelgevend, controlerend en budgettair primaat bij de raad ligt.

Voorts wijzen klagers op storende aspecten van het karakter en de persoonlijkheid van wethouder Fluitman. Zo verklaart de heer El Mansouri dat de heer Fluitman narcistische trekken heeft en het gedrag vertoont van een Zonnekoning. Mevrouw mr. Raaijmakers stelt niet de diagnose van een persoonlijkheidsstoornis bij de heer Fluitman, maar meent wel dat zijn grensoverschrijdende gedrag “structureel” is en “dieper” zit en dat hij geen inzicht heeft in de effecten van zijn gedrag op anderen.

Voorgaande analyse van de klacht leidt tot deze driedeling. Klagers baseren hun klacht op:

- a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich jegens hen grensoverschrijdend gedraagt;
- b. Onvoldoende professionaliteit als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;
- c. Hen storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag en niet louter uit enkele losstaande incidenten.

De onderzoeker zal deze driedeling ook in het vervolg van deze rapportage hanteren.

- Het grensoverschrijdende karakter van het klachtwaardig gedrag van wethouder Fluitman

Klagers stellen dat het gedrag van wethouder Fluitman normoverschrijdend is. Voor die stelling voeren zij aan dat (Mevrouw Pereboom) *“het om de toon en de bejegening gaat. Het gaat niet zozeer over de woorden maar over de boosheid die bij de heer Fluitman naar boven komt.”* En: *“dat datgene wat in het fractieoverleg gebeurde voor haar heel naar was, maar de manier waarop hij met de heer El Mansouri is omgegaan echt te ver ging in haar optiek. “Opmerkingen maken als: Ga maar weg, ik wil je hier niet meer zien, jij altijd met je vragen, dat hoor je niet te doen”.* Mevrouw Raaijmakers vat samen: *“Het gaat erom dat de boosheid zich uiteindelijk ook richt op de persoon en een belemmering is voor een goede professionele werkrelatie”.* En: *“Pereboom heeft de klacht jegens Fluitman ingediend om aan te geven dat er grenzen zijn aan het gedrag van een wethouder jegens een raadslid. Fluitman heeft deze grenzen overschreden”.*

Op de vraag aan de heer El Mansouri welke concrete grens door wethouder Fluitman zou worden overschreden, antwoordt deze *“dat hij zich door het intimiderende gedrag van de heer Fluitman, beperkt voelt om zijn werk goed te doen. De heer El Mansouri wil iets betekenen voor de zwakkeren in de samenleving maar hij zegt nu angst te hebben, voorzichtig te zijn en te denken: ‘Mag ik die vraag stellen?’*

Mevrouw Raaijmakers maakt in haar notitie de volgende nuancering bij het grensoverschrijdende element in het gedrag van de heer Fluitman: *“Zelfs al zou het zo zijn dat het gedrag en de omgangsvormen van Fluitman niet grensoverschrijdend zijn, dan wenst Pereboom met de klacht te bereiken dat Fluitman zich bewust is van het effect van zijn gedrag op Pereboom. Pereboom wenst te benadrukken dat zij in het bestaande duaal stelsel niets anders doet dan haar regelgevende en controlerende taak uitvoeren.”*

- Effect van het klachtwaardig gedrag van wethouder Fluitman

Het effect van het klachtwaardige gedrag van wethouder Fluitman is buitengewoon ernstig voor beide klagers aangezien het raakt aan het hart en het wezen van de lokale democratie, ja zelfs aan de grondslagen van de rechtstaat:

- *Ons functioneren als raadslid komt door dit gedrag in de knel, omdat wij ons niet meer vrij en veilig voelen om vragen te stellen en beleidsverbeteringen voor te stellen. Ons democratisch recht wordt ons daardoor ontnomen, hetgeen het functioneren van de Zeister gemeenteraad niet ten goede komt.*
- Doel van de klacht

Klagers zeggen met hun gedrag een gedragsverandering bij de heer Fluitman te willen bewerkstelligen. Mevrouw Pereboom *“wil graag dat de heer Fluitman inziet wat zijn gedrag teweeg brengt. Dat hij bij zichzelf te rade gaat en dat hij zijn gedrag verandert. Zij is niet uit op politieke consequenties. Ze wil alleen dat hij op een andere manier met hen omgaat”*. Mevrouw Raaijmakers legt een betekenisvol ander accent, zij maakt het doel van mevrouw Pereboom breder en algemener dan de enkele gedragsverandering bij de heer Fluitman: *“Het is er haar zuiver om te doen de omgangsvormen tussen raadsleden en wethouders zuiver en helder te krijgen”*.

De heer El Mansouri laat zich in soortgelijke termen uit: *“Hij wil dat de heer Fluitman verandert, dat hij zijn gedrag aanpast. Hij stelt de klacht in te dienen voor de hele organisatie. Hij zou willen hopen dat de heer Fluitman gaat inzien wat het effect is van zijn gedrag op anderen. Dat de heer Fluitman inzicht krijgt in zijn eigen rol en dat hij zijn plek kent”*.

- Weerbaarheid van de klagers

Beide klagers stellen dat de problemen die zij ervaren als gevolg van het gedrag van wethouder Fluitman geen oorzaak vinden in hun eigen overgevoeligheid. Zij zeggen wel tegen een stootje te kunnen, zeker in het politieke discours. Mevrouw Pereboom schetst zichzelf als assertief en iemand die

met de andere wethouders op een normale, professionele wijze omgaat. En ook de heer El Mansouri stelt: “Ik kan veel hebben.”

Enkele opgeworpen vragen en voorlopige tussenconclusies

- Aannemelijkheid

De onderzoeker heeft geen enkele aanleiding om te twijfelen aan de aannemelijkheid van enkele basale feiten. Er zal een fractiebijeenkomst van GroenLinks geweest zijn op 1 oktober 2019 waarbij de heer Fluitman aanwezig was. En er zal een informele bijeenkomst geweest zijn op 3 december waarbij klagers, wethouder Fluitman en twee ambtenaren aanwezig waren.

Echter, om een stellig oordeel uit te kunnen spreken over wat zich tijdens deze bijeenkomsten concreet heeft voorgedaan, zal de onderzoeker toch eerst de inbreng van de informanten en van wethouder Fluitman zelf moeten wegen. Zijn de termen *Rupsje Nooitgenoeg* en *Drammer* gebruikt? Is de heer El Mansouri onheus bejegend?

Klagers verwijten de heer Fluitman dat hij zich non-verbaal onheus jegens hen gedraagt met een ongepast stemvolume, toonzetting, en met waarneembare emoties. De aannemelijkheid van het bestaan van grensoverschrijdende non-verbale communicatie is – behoudens bij enkele evident ongepaste gebaren, waar in casu geen sprake van is – aanzienlijk lastiger vast te stellen dan die van verbale communicatie.

Als de aannemelijkheid van de gestelde feiten vast komt te staan, dient zich daarna de vraag aan hoe de aannemelijkheid van de gestelde impact van het gedrag van de wethouder op klagers kan worden bepaald. Is het aannemelijk en zo ja, hoe kan dat worden aangetoond, dat zij bang waren, zich geïntimideerd voelden en beperkt in hun democratische rechten?

De aannemelijkheid zal niet of lastig zijn vast te stellen van de feiten die zich zouden hebben voorgedaan tijdens bijeenkomsten waarvan geen nadere details worden verstrekt of die zich voor 2014 hebben voorgedaan ten tijde van het raadslidmaatschap van de heer Fluitman of die afkomstig zijn uit de tweede hand (de wetenschap van wat een ander raadslid of een inspreker is overkomen).

- Beoordelingskader

Als de aannemelijkheid van de gestelde feiten kan worden vastgesteld, lijkt zich een volgend probleem voor te doen: de beoordeling van de vraag of het gedrag van wethouder Fluitman al dan niet grensoverschrijdend is.

Klagers verwijzen niet naar concrete, beschreven normen. Mevrouw Pereboom stelt dat het gedrag van de wethouder “heel naar” is, waarbij het haar niet gaat om de inhoud, maar om de toon en de bejegening. Er zijn volgens haar grenzen en die zouden zijn overschreden. Maar waar die grens ligt en wat die inhoudt wordt vooralsnog niet duidelijk, anders dan uit de persoonlijke ervaringen van mevrouw Pereboom. Ook de heer El Mansouri betreft het grensoverschrijdende element in het gedrag van de heer Fluitman op zich zelf en niet op enige externe norm: *“Hij voelt zich door het intimiderende gedrag van de heer Fluitman beperkt om zijn werk goed te doen”*.

Mevrouw Raaimakers lijkt rekening te houden met de mogelijkheid dat het gedrag van de heer Fluitman niet als grensoverschrijdend wordt gekwalificeerd als zij ongevraagd en bij wijze van

hypothese stelt: *“Zelfs al zou het zo zijn dat het gedrag en de omgangsvormen van Fluitman niet grensoverschrijdend zijn, dan ...”*

- Bejegening en/of de inhoud

Klagers stellen herhaaldelijk dat het hen niet om de inhoud van de uitspraken van wethouder Fluitman te doen is, maar om zijn toon, zijn bejegening. Dat gezegd zijnde, kan de onderzoeker niet goed plaatsen dat de heer El Mansouri stelt dat hij iets wil betekenen voor de zwakkeren in de samenleving en dat wethouder Fluitman hem daarin belemmert. Een dergelijke kwestie raakt aan de inhoud van de politiek, Dat geldt evenzo voor zijn uitspraak: *“Ik zit bij GroenLinks samen met Ans Pereboom in de commissie Samenleving. We proberen iets te bereiken en zijn van mening dat het minimeleid in Zeist beter kan. De heer Fluitman vindt van niet. Hij geeft aan dat hij vindt dat Zeist het beste minimeleid van de regio heeft”*. De onderzoeker leest in deze uitspraken niets over onheuse bejegening, wel over een fundamenteel inhoudelijk verschil van inzicht.

Ook de kritiek van mevrouw Pereboom dat de heer Fluitman “woorden en zaken verdraait” en het verloop van een vergadering “volstrekt anders” weergeeft dan het feitelijk verloop, kan de onderzoeker niet louter plaatsen in het perspectief van bejegening. De waarheid geweld aandoen komt hem voor als een zeer ernstig inhoudelijke verwijt, niet als een kwestie van toonhoogte of emoties.

Ook mevrouw Raaijmakers schrijft dat het gedrag van de wethouder *“leidt tot onjuistheden en onwaarheden”*, daarmee ook impliciet stellend dat de klacht op meer betrekking heeft dan op louter bejegening maar ook op inhoud. In het hoorgesprek met haar cliënte maakt zij deze stelling expliciet als zij betoogt dat de boosheid van wethouder Fluitman *“zich ook op het inhoudelijke richt”*.

- Wel of geen politiek

Klagers stellen dat hun klacht geen politieke dimensie heeft en ook geen politieke gevolgen tot doel heeft. Ook al gaat het in dit hoofdstuk nog uitsluitend om opgeworpen vragen en voorlopige conclusies: dit is een bewering waar de onderzoeker grote moeite mee heeft. Een raadslid en een buitengewoon raadslid van een gemeente in de rechtstaat Nederland stellen dat hun functioneren als raadslid in de knel komt en dat hun democratisch recht hen wordt ontnomen. Zij uiten deze zeer zware beschuldiging niet mondeling in het vuur van hun betoog tijdens het hoorgesprek, zij schrijven dit letterlijk zo op in een brief waarvan de onderzoeker toch mag aannemen dat elk woord zorgvuldig gewikt en gewogen is. In Zeist worden aldus de grondslagen van het Nederlands staatsbestel ernstig aangetast, elementen van een dictatuur zijn zichtbaar, want democratische rechten worden aan gekozen volksvertegenwoordigers ontnomen. De onderzoeker kan – ook bij wijze van voorlopige conclusie - niet begrijpen waarom zo’n zeer, zeer ernstige beschuldiging geen politieke lading zou hebben en wordt afgedaan als een kwestie van bejegening.

- Het beoogde doel

Klagers wensen met hun klacht een gedragsverandering bij wethouder Fluitman te bereiken. Gesteld dat hij hun klacht gegrond verklaart, dan zal de onderzoeker zich hebben af te vragen hoe hij hen met dat doel kan helpen. Als de heer Fluitman inderdaad narcistische trekken zou hebben en als de oorzaak

van het vermeende ongepaste gedrag inderdaad structureel en diep zou zijn, dan zal de door klagers gewenste gedragsverandering niet of lastig te realiseren zijn.

Afrondend

Naast de eerder benoemde driedeling van de klacht (concrete incidenten, onvoldoende professionaliteit als wethouder en storende, structurele persoonlijkheidsaspecten) en het reeds geagendeerde beoordelingskader manifesteren zich diverse andere kwesties die in het vervolg van deze rapportage dienen te worden geadresseerd. De onderzoeker zal er daarbij steeds voor hebben te waken dat hij zich niet inhoudelijk mengt in de Zeister gemeentepolitiek.

III. De informatie als gegeven door de Informanten; eerste analyse en voorlopige tussenconclusies

III.i. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de opbrengst van de hoorgesprekken met de zeven gehoorde informanten geïnventariseerd en geanalyseerd. Evenals in het vorige hoofdstuk wordt afgesloten met enkele voorlopige conclusies.

Om overzicht aan te brengen en een nadere analyse te faciliteren, wordt aansluiting gezocht bij de thema's die in de slotparagraaf van het vorige hoofdstuk aan de orde kwamen. Ook al worden deze thema's daarbij wat algemener geformuleerd, dat neemt nog steeds niet weg dat de vlag van de titel van het thema niet in alle gevallen volledig de lading van de tekst dekt. Waar geen enkel passend label voor een gespreksitem beschikbaar was, wordt het label "overig" gehanteerd.

De samenvattend te inventariseren en te analyseren onderwerpen zijn:

- a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich grensoverschrijdend gedraagt;
- b. Dualisme in Zeist en de professionaliteit van de heer Fluitman als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;
- c. De persoonlijkheid van de heer Fluitman; mogelijk storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag dat verder gaat dan enkele losstaande incidenten;
- d. Het grensoverschrijdende karakter van het vermeende klachtwaardige optreden van de heer Fluitman;
- e. Effect van het vermeende klachtwaardige gedrag van de heer Fluitman;
- f. Weerbaarheid en persoonlijkheid in het algemeen van klagers;
- g. Aard van de klacht: bejegening of inhoud;
- h. Aard van de klacht: wel of niet politiek;
- i. Overig.

III.ii. Informatie als gegeven door de informanten, eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige tussenconclusies

De verklaringen van de zeven informanten presenteren een genuanceerd beeld dat hieronder in samenvattende zin zal worden weergegeven. Net als in het vorige hoofdstuk wordt met enkele voorlopige analyses en conclusies afgesloten. Ook hier wordt weer incidenteel, zo beperkt mogelijk, uit de gespreksverslagen geciteerd.

- a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich grensoverschrijdend gedraagt;

- De fractievergadering van GroenLinks op 1 oktober 2019

Onder de informanten is de heer Camstra de enige ooggetuige van de fractievergadering van GroenLinks op 1 oktober 2019. Hij zat deze voor en stond als zodanig toe ("Ik liet het gebeuren.") dat de heer Fluitman een ander onderwerp aansneed dan op de agenda stond en een wat geagiteerde woordenwisseling kreeg met raadslid Falco van het Riet, die daar nuchter onder bleef. Daarna kwam het vuurwerkdossier aan de orde, dat weliswaar ook niet op de agenda stond maar waarvan de heer

Camstra het wijs voorkwam om dat nu ook te bespreken. Daarbij, aldus de heer Camstra, liet de heer Fluitman het gedrag zien waar de klacht over gaat: harder praten, mensen in de rede vallen en tegen mevrouw Pereboom zeggen dat ze altijd maar meer wilde en nooit tevreden was. Mevrouw Pereboom werd *“behoorlijk emotioneel”*. Ook deze situatie liet de heer Camstra als voorzitter enige tijd gaan omdat hij het goed vond dat zaken een keer werden uitgesproken. Maar toen een oplossing niet nader bij kwam, werd het voorstel uit de groep gedaan dat mevrouw Pereboom en de heer Fluitman een keer samen koffie moesten gaan drinken. Haar fractiegenoten hebben mevrouw Pereboom tijdens de vergadering niet getroost, maar gingen zich wel met het gesprek bemoeien.

Toen mevrouw Pereboom verklaarde dat ze niet wist of ze wel alleen met de heer Fluitman koffie wilde drinken, besepte de heer Camstra hoe ernstig de situatie was.

De heer Camstra heeft het gewaardeerd dat de heer Fluitman hem de volgende morgen belde om te zeggen dat het hem goed leek om de situatie nog eens uit te praten.

- De informele bijeenkomst op de kamer van de heer Fluitman op 3 december 2019

Behalve de twee klagers en de heer Fluitman, waren ook de twee gehoorde ambtenaren aanwezig bij het gesprek op 3 december. Beiden zeggen verrast te zijn, dan wel het zelfs *“bizar”* te vinden dat het incident dat daar plaats vond tot een klacht zou leiden.

De ambtenaren beschrijven hoe de heer Fluitman iets later binnenkwam en daarover gelijk een *“sneer”* van de heer El Mansouri kreeg en hoe klagers een onderwerp wilden bespreken dat niet op de agenda stond, namelijk het bestaanszekerheidsbeleid en de U-Pas. Mevrouw Moons overlegt in dat kader een mailconversatie aan de onderzoeker waaruit blijkt dat het gesprek van 3 december zou gaan over de data/gegevens van de minimaregelingen in plaats van het bestaanszekerheidsbeleid en de U-pas. Onder andere daarover ontstond een snel escalerende discussie waarbij de heer El Mansouri op enig moment zijn spullen pakte en de kamer wilde verlaten en waarbij de heer Fluitman woorden sprak met als strekking *“Rot of donder dan maar op”*. De herinneringen van de twee ambtenaren aan het exacte woordgebruik van de heer Fluitman lopen uiteen en verschillen op hun beurt weer van die van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri.

Beide ambtenaren menen dat zowel de heer El Mansouri als de heer Fluitman een rol hebben gespeeld bij het ontstaan van de uiteindelijke escalatie. De een verdeelt de verwijtbaarheid gelijkelijk onder deze *“twee volwassen mannen”* (fifty-fifty) (de heer El Mansouri gedroeg zich *“lomp en onbeschoft”*) en de ander legt 80% verwijtbaarheid bij de heer El Mansouri en 20% bij de heer Fluitman. Beiden menen dat er oud zeer zit tussen de twee heren.

- De insprekavond onder leiding van de heer Grinwis

De heer Grinwis kan zich niets herinneren van onheuse bejegening door wethouder Fluitman van een inspreker tijdens de insprekavond onder zijn voorzitterschap. De heer Fluitman schoot een beetje uit zijn slof tijdens een nogal lang betoog van een raadslid van GroenLinks. Op een inspreker reageerde de heer Fluitman niet heftig of kortaf. Wel heeft de heer Grinwis aan de heer Fluitman duidelijk gemaakt dat hij er niet van gediend was dat deze zich met zijn voorzitterschap bemoeide. Daar reageerde hij prima op.

- Overige bijeenkomsten en indrukken

Mevrouw Van Aller beschrijft een concrete clash die zij met de heer Fluitman heeft gehad en waarbij hij zich ongepast gedroeg. Zij heeft dit goed met hem uitgepraat. Dit voorval was voor haar – zo verklaart zij – geen aanleiding om zich aan te sluiten bij de klacht van mevrouw Pereboom: zij zou dat “niet netjes” vinden.

Tussenconclusie

Het algemeen beeld is dat de gehoorde incidenten die door klagers als bezwarend voor hen zelf en anderen en daarmee belastend voor de heer Fluitman worden beschreven, door de gehoorde informanten anders zijn ervaren. Zij ervoeren geen grensoverschrijdend gedrag, zijn verbaasd over het vermeende klachtwaardige karakter ervan of waren erbij (de heer Camstra en de heer Grinwis) toen het vermeende grensoverschrijdend gedrag plaatsvond maar grepen niet in, hoewel dat wel binnen hun vermogen lag.

Ooggetuigen mevrouw Moons en de heer Klarenbeek hebben verschillende herinneringen aan het taalgebruik van de heer Fluitman tijdens diens escalerende woordenwisseling met de heer El Mansouri.

b. Dualisme in Zeist en de professionaliteit van de heer Fluitman als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;

De twee ambtenaren menen dat het juist de klagers zijn en niet de heer Fluitman die tijdens de bijeenkomst op 3 december blijk gaven van onvoldoende besef van politieke verhoudingen. De heer Klarenbeek waardeert het daarbij dat de heer Fluitman zich als wethouder stevig opstelt in het duale bestel en ook de raad weerwoord geeft. Ook de griffier benoemt de soms stevige stellingname door de heer Fluitman, daaraan toevoegend dat dat niet helemaal de cultuur is in Zeist.

De heer Camstra, de heer Grinwis en ook de griffier menen dat GroenLinks zich als coalitiepartij dualistischer opstelt dan de andere coalitiepartijen. De heer Grinwis heeft de heer Fluitman er wel eens aan moeten herinneren dat hij als raadslid strikt formeel de baas is van een wethouder. De heer Fluitman pakte dat naar zijn zeggen prima op.

Tussenconclusie

Geen van de gehoorde personen stelt dat wethouder Fluitman de principes van het dualisme onvoldoende zou kennen of naleven. Wel dat de stevigheid van zijn opstelling af en toe uit de toon valt in de harmonieuze cultuur waarmee in Zeist aan het dualisme vorm wordt gegeven.

c. De persoonlijkheid van de heer Fluitman; mogelijke storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag dat verder gaat dan enkele losstaande incidenten;

Geen van de gehoorde personen dicht de heer Fluitman narcisme toe of een andere ernstige persoonlijkheidsstoornis. “Een beetje zonnekoning-gedrag” (persoon X) komt nog het dichtste in de buurt. Wel wordt hij algemeen omschreven als een stevig en temperamentvol persoon, vaak primair reagerend en snel in het defensief, een beetje bruusk en macho, emotioneel, “een mannetje”, iemand

die niet altijd even goed met kritiek kan omgaan; wel eens tot de orde geroepen tijdens zijn periode als raadslid. Bijna iedere informant heeft wel eens een groter of kleiner conflict met hem gehad, dat in bijna alle gevallen ook weer snel is uitgepraat. Gedrag en karakter van de heer Fluitman worden ook wel positief geduid: recht door zee, uitgesproken, duidelijk, gaat ergens voor, effectief, gedreven en met een hart voor Zeist.

X zegt van meerdere conflicten en incidenten rond de heer Fluitman te weten.

Tussenconclusie:

Raadslid mevrouw Van Aller formuleert het algemene beeld: De heer Fluitman is iemand die regelmatig kleine aanvaringen heeft en soms een kort lontje. Geen van de gehoorde personen spreekt over een patroon van grensoverschrijdend gedrag of persoonlijkheidseigenschappen die het wethouderschap structureel in de weg zouden zitten.

d. Het grensoverschrijdende karakter van het vermeende klachtwaardige optreden van de heer Fluitman;

Mevrouw Moons zou termen met als strekking *“rot op of donder op”* *“niet fijn”* vinden indien aan haar gericht, maar zij zou er geen klacht over indienen. Zij meent dan van een wethouder en een raadslid in gelijke mate zelfbeheersing en professionaliteit verwacht mag worden. De heer Klarenbeek meent dat je als politicus *“wel ergens tegen moet kunnen”*. De woorden *“rot op of donder op”* vindt hij *“niet slim gekozen”* van de heer Fluitman, maar vergeeflijk gegeven de context.

Griffier Janssen vraagt zich af wat de norm is - *“Wanneer ga je de grens over?”* - en als je dat al zou weten, hoe je die norm dan hanteert als het niet de letterlijke teksten maar de mimiek en de toon zijn die als normoverschrijdend worden ervaren. Zelf vindt hij het gedrag van wethouder Fluitman wel stevig, maar niet klachtwaardig of grensoverschrijdend.

De heer Grinwis onderkent geen grensoverschrijdende aspecten in het gedrag van de heer Fluitman. Hij heeft er geen moeite mee als een collega politicus beschreven wordt in termen van *“drammer”* of *“Rupsje Nooitgenoeg”*.

X stelt dat een wethouder q.q. over een zekere vorm van netheid dient te beschikken en dat wethouder Fluitman daar soms onvoldoende blijk van geeft. De wethouder zoekt graag de grens op en schroomt niet die te overschrijden. X gebruikt ook een minder absolute formulering op de vraag naar het grensoverschrijdend karakter van een bepaald incident: hij vond het gedrag van de heer Fluitman *“ongemakkelijk en zat er met kromme tenen bij”*.

De heer Camstra zegt niet te beschikken over een boekje of een concreet referentiekader dat antwoord geeft op de vraag: *“Hoe hoort een wethouder zich te gedragen?”*. Het is niet scherp beschreven hoe we met elkaar om moeten gaan en dat kan ook niet scherp beschreven worden. Het woord *“grensoverschrijdend”* wil hij over de heer Fluitman niet in de mond nemen. Hij ziet een dubbel beeld: wethouder Fluitman kan heel voorkomend zijn, maar ook onredelijk fel en drammerig. De heer Camstra lijkt ook te suggereren dat de heer Fluitman nog wel zou kunnen bijschaven aan zijn voorbeeldgedrag en dienend leiderschap: *“de een is daar beter in dan de ander”*.

Mevrouw Van Aller ziet in de heer Fluitman iemand die de grenzen opzoekt en kijkt hoever hij kan gaan. Hij is bij haar één keer over de grens gegaan, maar, zo stelt zij, dat was haar eigen, persoonlijke

grens. Zij vindt het gedrag van de heer Fluitman *“wel eens irritant”*, maar *“niet té erg”* en ook niet klachtwaardig.

Tussenconclusie

Geen van de gehoorde personen zegt te beschikken over een extern referentiekader om te bepalen welk gedrag van een wethouder al dan niet norm- of grensoverschrijdend is. Hun interne referentiekaders kwalificeren het gedrag van wethouder Fluitman bij enkele incidenten in termen van *“moet kunnen, geen probleem mee”* of als *“niet fijn, niet handig, irritant, onredelijk en drammerig, zoekt de grens op”*. Niemand constateert grens- of normoverschrijdingen door de heer Fluitman, met uitzondering van de anonieme X die – zij het genuanceerd – benoemt dat de wethouder niet schroomt om *“over de rand te gaan”* om zijn doelen te bereiken.

e. Effect van het vermeende klachtwaardige gedrag van de heer Fluitman;

Griffier Janssen vindt het heel ernstig als mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri de beleving hebben dat zij hun democratische rechten en plichten niet kunnen uitoefenen. De heer Camstra ziet dat bepaalde leden van zijn fractie, zoals mevrouw Pereboom, *“last hebben van het gedrag van de heer Fluitman”*. Anderen hebben een dikkere huid en halen de schouders op, maar zij kan er slecht tegen als er op de persoon wordt gespeeld en weet dat ze al een aantal keren heeft overwogen om met het raadswerk te stoppen. *“In die zin is het zeker ernstig”*. Andere informanten maken geen opmerkingen over dit thema.

Tussenconclusie

De griffier en de fractievoorzitter stellen niet in absolute zin dat de klagers door wethouder Fluitman in de uitoefening van hun democratische rechten en plichten worden belemmerd. Wel beschrijven zij de subjectieve, persoonlijke ervaringen van klagers: het is ernstig hoe zij het gedrag van de wethouder *“beleven”*, mevrouw Pereboom heeft een minder dikke huid dan anderen, *“heeft er last van en kan er slecht tegen”*.

f. Weerbaarheid en persoonlijkheid in het algemeen van klagers;

Eén gehoorde ambtenaar omschrijft mevrouw Pereboom als vasthoudend, iemand die niet snel loslaat en daardoor *“drammerig”* kan overkomen. De heer El Mansouri kruipt volgens deze ambtenaar onterecht in de slachtofferrol in een conflict dat zich afspeelt op kleuterschoolniveau. Veel raadsleden gedragen zich als *“tere zieltjes”* die zoals beide klagers geen tegengeluid kunnen accepteren en dan een etiket als *“drammer of Rupsje Nooitgenoeg”* krijgen: *“Als je daar niet tegen kunt, moet je de politiek niet ingaan”*.

De griffier kent mevrouw Pereboom als wat teruggetrokken en iemand die zich met hart en ziel inzet voor mensen aan de onderkant van de samenleving. Van de heer El Mansouri weet hij dat deze bot kan zijn en primair kan reageren, maar dat daar goed met hem over valt te praten. Hij denkt niet dat er sprake is van alleen maar (over)gevoeligheid van klagers voor het gedrag van de heer Fluitman, maar wel van een ongelukkige combinatie van een stevige wethouder en een raadslid dat daar slecht tegen kan.

De heer Grinwis waardeert mevrouw Pereboom als raadslid. Hij noemt haar een *“heel weerbare vrouw”, “niet suikerig”*. Maar aan de andere kant: *“Je hoort niet de politiek in te gaan als je geen kritiek op je persoonlijk functioneren kunt accepteren”*.

X waardeert beide klagers als raadslid en constateert bij hen geen overgevoeligheid voor vormen van intimiderend gedrag.

De heer Camstra waardeert in mevrouw Pereboom dat zij een principiële vrouw is, een inhoudelijk politicus, wars van het politieke spel, redenerend vanuit haar eigen gevoel, niet bezig met de vraag of iets wel of niet handig is in de coalitie. *“En dan loop je wel eens tegen dingen aan”*.

Mevrouw Van Aller ziet in de heer Fluitman een wethouder die dominant en intimiderend kan zijn. En als je het dan niet aandurft – zoals zij vermoedt dat het geval is bij mevrouw Pereboom – om daar tegen in te gaan, dan blijft dat gedrag bestaan.

Tussenconclusie

Geen van de gehoorde personen constateert een zodanige mate van gevoeligheid of overgevoeligheid bij de klagers dat deze de grond onder hun klacht vandaan zou halen behoudens een ambtenaar die stellig is in het oordeel en *“kwezelachtig gedrag”* ziet en –overigens niet alleen bij klagers - *“tere zieltjes”*.

Diverse informanten onderkennen aspecten in de persoonlijkheid van mevrouw Pereboom die er toe leiden dat zij en de heer Fluitman een *“ongelukkige combinatie”* vormen: inhoudelijk, wars van het politieke spel, wat teruggetrokken, iemand die niet tegen de heer Fluitman durft in te gaan. Echter, zonder dat deze eigenschappen haar diskwalificeren als raadslid.

g. Aard van de klacht: bejegening of inhoud;

De heer Camstra is de enige informant die nader ingaat op de vraag of de klacht betrekking heeft op bejegening of inhoud. Aanvankelijk geeft hij daar een ambigu antwoord op. Hij stelt dat het motto van GroenLinks is *“Tijd voor Verandering”* en dat het CDA een wat conservatievere partij is. Dat is een politiek inhoudelijke opmerking over principiële verschillende uitgangspunten van partijen. Echter, in zijn volgende zin kwalificeert hij die verschillen als niet-inhoudelijk, namelijk als *“botsende stijlen”*. Een inhoudelijk politiek verschil van inzicht gaat voor hem over in ongewenst gedrag als de heer Fluitman geagiteerd en emotioneel reageert op kritische vragen en raadsleden de maat neemt met een term als *“Rupsje Nooitgenoeg”*.

h. Aard van de klacht: wel of niet politiek;

De ambtenaren kunnen zich niet voorstellen dat klagers de klacht als persoon indienen en er geen politieke dimensie aan verbinden. Voor hen is het op basis van het gesprek op 3 december heel duidelijk: klagers zijn het niet eens met het beleid, zij willen een andere politieke koers.

De heer Janssen acht het waarschijnlijk dat klagers bij het indienen van hun klacht geen politieke intenties hadden, maar dat het nu haast onvermijdelijk is dat politieke consequenties zullen volgen.

De heer Grinwis kan zich niet voorstellen dat de klacht de politieke lading zou hebben dat het voor een raadslid als gevolg van het gedrag van de heer Fluitman onmogelijk is om het raadswerk te doen.

Evenmin kan hij zich voorstellen dat de klacht geen politieke effecten zou hebben. Hij merkt dat zelf reeds in zijn eigen opstelling naar de raadsleden van GroenLinks.

X vraagt zich af waarom de klagers geen ordevoorstel hebben gevraagd en de burgemeester verzocht hebben om het college ter verantwoording te roepen. Toen X zelf een conflict had met de heer Fluitman, heeft X de politieke afweging gemaakt om het college niet te laten vallen.

De heer Camstra verklaart dat de klacht afkomstig is van twee individuele raadsleden en niet van de fractie van GroenLinks. In die zin is het geen politieke klacht, zij het dat hij deze opmerking nuanceert door er de mededeling aan te verbinden *“dat ze het er in de fractie wel over hebben gehad, omdat ze niet bereikten wat ze hoopten te bereiken”*. De klacht heeft voor de heer Camstra wel een politieke dimensie omdat het voor hem belangrijk is dat een raadslid alle vragen moet kunnen stellen en alle bijeenkomsten moet kunnen bezoeken. En dat kan mevrouw Pereboom niet bij wethouder Fluitman, zij kan slecht tegen zijn gedrag.

Mevrouw Van Aller denkt niet dat in Zeist de lokale democratie in gevaar is en kan niet goed begrijpen waarom de heer El Mansouri en mevrouw Pereboom een klacht hebben ingediend en de kwestie niet politiek hebben aangekaart door er zelf wat aan te doen of door hulp te vragen: *“Ik word belemmerd in de uitoefening van mijn werk. Doe er wat aan, voorzitter. Grijp in!”*

Tussenconclusie

Mevrouw Van Aller en X zeggen niet te begrijpen waarom de klagers het klachtrecht aanwenden om een politiek doel te bereiken. De ambtenaren zijn stellig: het doel van klagers is duidelijk politiek. De andere informanten vinden het lastig om te beargumenteren waarom de klacht niet politiek zou zijn en/of geen politieke consequenties zou hebben, al verklaart de heer Camstra nadrukkelijk dat dat niet de insteek is van de klacht.

i. Overig.

Beide gehoorde ambtenaren verklaren zich vrij te voelen om naar eer en geweten te verklaren.

De heer Janssen vraagt zich af of een klachtenprocedure de beste manier is om weer tot een werkbare relatie te komen. Hij had meer vertrouwen gehad in mediation. Net als de heer Grinwis vindt hij het vervelend dat de zaak nu op straat ligt.

X meent dat de onderzoeker nog diverse ambtenaren dient te horen inzake onheus gedrag van de heer Fluitman.

De heer Camstra hoopt dat het klachtonderzoek, misschien wel voor alle partijen, als een spiegel werkt ten aanzien van wenselijk gedrag, eventueel gevolgd door mediation. Hij voelt zich ongemakkelijk bij de klacht, hij wordt er door de andere fracties op aangesproken hoewel het geen politieke maar een individuele klacht is.

Mevrouw Van Aller meent dat zowel de heer Fluitman als mevrouw Pereboom moeten veranderen. De heer Fluitman moet minder ruimte innemen en een minder hoge toon aanslaan en mevrouw Pereboom moet aangeven waar haar grenzen liggen. Mevrouw Van Aller zegt niet te weten wat klagers kunnen of willen bereiken met een formele klacht.

Afrondende voorlopige analyse en conclusie

Geen van de gehoorde personen beschrijft wethouder Fluitman als de gelijkmatigheid zelve of als een schoolvoorbeeld van bestuurlijke zelfbeheersing. Integendeel: hij wordt gekenschetst als temperamentvol, emotioneel, primair reagerend en snel op de teentjes getrapt. Maar anderzijds, op een enkele voorzichtige nuancering na kwalificeert niemand zijn gedrag als grensoverschrijdend, voor zover er al een grens zou zijn.

Geen van de gehoorde personen zou zelf een klacht hebben ingediend naar aanleiding van het gedrag van de heer Fluitman in het algemeen en/of de concrete incidenten in het bijzonder. Men vraagt zich af – opnieuw behoudens een enkele uitzondering – wat klagers met hun klacht wensen te bereiken en waarom zij hun problemen in de omgang met de heer Fluitman niet op een andere wijze dan via het klachtrecht hebben aangekaart. Geen van de gehoorde personen meent dat de lokale democratie in Zeist in gevaar is op de wijze die klagers stellen.

Klagers worden niet beschreven als overgevoelig in de zin dat zij werkelijk nergens tegen kunnen. Anderzijds: de heer Camstra en enkele anderen menen wel dat mevrouw Pereboom gevoeliger is dan andere raadsleden die makkelijker de schouders ophalen bij het gedrag van de heer Fluitman. Wat zelfreflectie, zo is het beeld, zou ook klagers niet misstaan: Gedraag ik mij kleuterschool- of kwezelachtig? Ben ik zo principieel dat het drammerig wordt? Moet ik mij politieker opstellen, of juist niet? Moet ik duidelijker aangeven waar mijn grenzen liggen voordat escalatie optreedt?

In het slothoofdstuk van deze rapportage zal de onderzoekers de visies van klagers, van de gehoorde informanten en van de heer Fluitman in hun samenhang analyseren, toetsen aan het mogelijk dan te formuleren referentiekader en daar conclusies aan verbinden.

IV. De informatie en het initiële verweer verstrekt door de heer Fluitman

IV.i Inleiding

In het eerste deel van het eerste gesprek met onderzoeker stelt de heer Fluitman zich voor, bevaart hij de onderzoeker op de procedure en beraadt hij zich op te zetten vervolgstappen. Hij verklaart nog steeds sterk de voorkeur te geven aan mediation boven formele klachtbehandeling. Dit deel van het gesprek wordt in deze versie van het rapport zeer beperkt weergegeven.

Het tweede deel van het gesprek is thematisch geordend met als basis de thema's uit de vorige hoofdstukken. Van elk thema wordt de tussenconclusie weergegeven. Eveneens als bij de vorige hoofdstukken wordt ook dit hoofdstuk afgesloten met een afrondende voorlopige analyse en conclusie.

IV.ii. De informatie en het initiële verweer verstrekt door de heer Fluitman, korte analyses en tussenconclusies per thema

Eerste deel van het gesprek

De heer Fluitman omschrijft zichzelf als iemand die zijn afspraken nakomt, transparant en betrouwbaar is, de goede dingen doet, de dingen die moeten. Hij zegt te kunnen constateren dat zijn daadkracht in de gemeenteraad wordt gewaardeerd. In het college merkt hij dat hij senioriteit heeft.

De heer Fluitman verklaart dat hij met zijn zes jaar wethouderschap een ervaren en robuuste wethouder is die de discussie niet schroomt in het debat. Soms is dat heel functioneel en goed en heeft de besluitvorming het nodig om daar scherp en stevig in te zijn. Maar aan de andere kant moet je ook inlevend, en meelevend zijn. Wat hij jammer vindt is dat de functionele boosheid in een debat soms wordt opgevat als een persoonlijke aanval. Hij legt uit dat het hem nooit om de persoon gaat maar altijd om de inhoud in een discussie. Hij ervaart soms dat mensen zijn optreden als hard ervaren.

De heer Fluitman geeft zijn beeld van de klacht en het vervolg: "Het is een communicatieprobleem. Er zijn twee mensen uit de raad die problemen hebben met mijn communicatie en optreden. Een van de twee heeft een achtergrond binnen mijn partij, waar het een en ander gebeurd is. Ik vermoed dat dat hierbij meespeelt. Ik draag elk moment dat het nodig is bij aan de oplossing en denk dat een vervolgesprek de oplossing kan zijn, willen we elkaar in onze waarde laten en het werk doen wat we moeten doen." De heer Fluitman denkt daar met elkaar prima afspraken over te kunnen maken. Ook wil hij het niet zwaarder maken dan nodig is. Als het tot waarheidsvinding moet komen, wil hij daar zeker aan meewerken maar dat is in zijn optiek niet de oplossing van het probleem.

Tweede deel van het gesprek: korte analyses en tussenconclusies per thema

a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich grensoverschrijdend gedraagt;

De herinnering van de heer Fluitman aan de fractiebijeenkomst van GroenLinks verschilt nagenoeg diametraal van die van mevrouw Pereboom: Van boosheid, felheid en moeten sussen is in zijn ogen geen sprake geweest, dit in lijn met zijn herinnering aan de “redelijk gelaten” reactie van haar fractiegenoten op haar huilen. Ook aan de insprekavond onder leiding van de heer Grinwis heeft hij geen herinneringen die wijzen op agitatie zijnerzijds: een geslaagde vergadering waarin ieder keurig zijn verhaal heeft kunnen doen.

De versie die de heer Fluitman geeft van het verloop van de informele bijeenkomst op zijn kamer, wijkt feitelijk niet materieel af van die van de klagers en van de ambtenaren. Een belangrijk verschil is wel dat de heer Fluitman wijst op de voorgeschiedenis van de heer El Mansouri bij het CDA en twijfelt aan de zuiverheid van diens motieven om een klacht in te dienen. Hij zegt wel te weten hoe de heer El Mansouri in elkaar zit en te weten hoe hij werkt en acteert. De heer Fluitman benadrukt de zijns inziens verwijtbare rol van de heer El Mansouri aan de ontstane escalatie. Gevraagd naar zijn exacte woordgebruik op het hoogtepunt van deze escalatie, heeft de heer Fluitman een andere herinnering dan de twee ambtenaren.

b. Dualisme in Zeist en de professionaliteit van de heer Fluitman als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;

De visie van de heer Fluitman op het dualisme lijkt in eerste instantie niet te verschillen van die van de klagers: als wethouder voert hij de besluiten van de gemeenteraad uit. Maar die overeenkomst betreft uitsluitend de formele posities.

In de praktijk verwacht wethouder Fluitman van een coalitiepartner dat deze hem van te voren informeert over in een openbare bijeenkomst te stellen kritische vragen en meent hij dat GroenLinks daar anders mee omgaat. In de praktijk verwacht hij geen dankbaarheid van mevrouw Pereboom voor het uitvoeren van zijn werk, maar wel respect en waardering en niet de reactie dat het nooit genoeg is. En in de praktijk meent hij dat bij een duaal bestel een stevig debat gevoerd mag worden met raadsleden die zich goed hebben voorbereid, en ook dat ervaart hij soms anders bij de raadsleden van GroenLinks. Met dat stevige debat in tegenspraak lijkt de bewering van de heer Fluitman dat in Zeist een “vriendelijk” politiek klimaat heerst.

Tussen de concrete invulling die wethouder Fluitman en klagers geven aan de formele uitgangspunten van het dualisme, zitten betekenisvolle nuances.

c. De persoonlijkheid van de heer Fluitman; mogelijke storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag dat verder gaat dan enkele losstaande incidenten;

De heer Fluitman geeft graag toe dat hij een robuuste wethouder is die soms “heel lief” is, maar die het forse debat zeker niet schuwt. Hij herkent zich in het beeld van een man die staat voor zijn mening,

maar de heer Fluitman herkent zich in geen enkel opzicht in het door klagers geschetste beeld van een politicus die een meerjarig patroon van conflicten genereert. Dan had hij nooit zo lang als politicus kunnen functioneren. Hij kan zich niet één keer herinneren dat hij terechtgewezen is met betrekking tot zijn woordgebruik of opstelling. Er is nooit een motie ingediend over zijn gedrag.

d. Het grensoverschrijdende karakter van het vermeende klachtwaardige optreden van de heer Fluitman;

Opnieuw geheel anders dan klagers stellen, onderkent de heer Fluitman geen enkel grensoverschrijdend element in zijn gedrag. Nooit heeft hij de beschreven (Gedragscode) of de onbeschreven (de mores in Zeist) normen overschreden. Nooit is hij door de voorzitter van een vergadering aangesproken op incorrecte vormen van bejegening. Een robuust en stevig debat hoort bij de politieke arena, maar intimideren is hem vreemd.

e. Effect van het vermeende klachtwaardige gedrag van de heer Fluitman;

-

f. Weerbaarheid en persoonlijkheid in het algemeen van klagers;

De oorzaak van het gegeven dat mevrouw Pereboom klaarblijkelijk moeite heeft om met hem om te gaan, wordt door de heer Fluitman in elk geval deels – mogelijk zelfs grotendeels - bij haarzelf belegd: zij heeft moeite met het voeren van stevige gesprekken en debatten omdat zij monomaan gericht is op haar eigen doelen.

g. Aard van de klacht: bejegening of inhoud;

De onderzoeker: *“De klacht gaat voor een groot gedeelte over bejegening en daarnaast staat er de zinsnede: ‘De heer Fluitman verdraait woorden en zaken’. Dat is iets anders dan mensen op een robuuste manier bejegenen.”* De heer Fluitman zegt niet goed te kunnen inschatten waar dat uit blijkt. De heer Van Beurden vraagt naar voorbeelden. De heer Fluitman vraagt zich af: *“Wat is verdraaien of wat is ‘wat je wil horen’”? Hij verklaart: “In de politiek moet je een paar keer uitleggen, soms op een andere toon of met een ander verhaal, waarom je een beleid wil voeren of het beleid voert zoals je het voert. Dat is niet verdraaien van woorden, maar dat is politiek bedrijven om in een debat de ander te overtuigen.”*

De tussenconclusie op dit thema kan worden geformuleerd door een zin van de heer Fluitman te herhalen: Op de stelling dat hij woorden verdraait, zegt hij niet te weten, waarom, wanneer en wat hij ermee bereikt.

h. Aard van de klacht: wel of niet politiek;

De onderzoeker: *“De twee klagers geven aan bang voor u te zijn. Door uw opstelling voelen zij zich niet meer vrij om politiek te bedrijven, zoals het zou moeten. Wat is uw reactie hierop?”* De heer Fluitman

zegt het heel triest en verdrietig te vinden om te horen dat mensen bang voor hem zijn. Het is hun beleving, maar dat is niet wat hij wil. Dat is ook de reden dat hij het gesprek aan wil gaan. *“Dan kan ik kijken waar ik rekening mee te houden heb, hoe je met elkaar omgaat. Maar bang voor me zijn daar zie ik geen enkele reden toe. Maar ze halen de halve wereld erbij en dan wil ik weten wie de halve wereld is. We hebben afspraken daarover, je kunt me tot verantwoording roepen in de gemeenteraad als je vindt dat je je werk niet goed kan doen, vanwege mijn optreden”*. De onderzoeker licht toe dat de klagers het juist niet politiek willen maken maar het als een persoonlijke klacht van hen beiden beschouwen. De heer Fluitman stelt dat het de klagers dan ontbreekt aan enige politieke sensitiviteit om dit niet als politiek te zien. Hij verklaart zich nader: *“Twee leden van GroenLinks, tevens coalitiepartij dienen rücksichtslos een klacht in tegen een coalitie-wethouder, zonder daar vooraf over gesproken te hebben met de fractievoorzitter of met de wethouders en je denkt dan dat dat niet politiek is in mijn optiek opmerkelijk. De politieke mores in Zeist is dat als je iets dwars zit, je het gesprek voert en gaat kijken, wat speelt er nu en hoe kunnen we dat gaan oplossen. Wat nu plaatsvindt, is niet gebruikelijk in Zeist. Zo werken wij niet en willen wij niet werken met elkaar”*

Deels im-, deels expliciet gaat de heer Fluitman in bovenstaand fragment in op vier aspecten van de klacht:

- Hij ontkent dat hij raadsleden bang maakt zodat hij daardoor de lokale democratie in gevaar brengt omdat raadsleden zich niet meer vrij zouden voelen om politiek te bedrijven.
- Hij meent dat niet het klachtrecht gebruikt moet worden om zijn gedrag – als een raadslid daar aanstoot aan zou nemen – aan de orde te stellen, maar dat hij in zo’n geval in de vergadering van de gemeenteraad ter verantwoording dient te worden geroepen.
- Hij stelt dat de klacht wel degelijk een politieke lading heeft en dat het klagers ontbreekt aan enige politieke sensitiviteit als zij dit niet zien.
- Hij herhaalt dat niet hij maar juist klagers handelen tegen de politieke mores van de gemeente Zeist.

i. Overig.

Over het gesprek dat zou plaatsvinden tussen mevrouw Pereboom en de heer Fluitman om koffie te drinken en de verhoudingen uit te praten, verklaart de heer Fluitman dat hij in dat betreffende fractieoverleg aangeboden heeft om een kop koffie te drinken om het gebeurde uit te praten. Mevrouw Pereboom was daar niet aan toe, gaf zij aan. De heer Fluitman had daar niets meer over gehoord totdat de griffier hem vertelde dat mevrouw Pereboom in de aanwezigheid van de griffier koffie met hem wilde drinken. De heer Fluitman wilde dat gesprek aangaan en zegt ervoor open te staan als iemand zich verdrietig voelt of zich tekortgedaan voelt om daar over te praten. Dat gesprek heeft niet plaatsgevonden. De griffier heeft hem via een e-mail laten weten dat het gesprek gecancelled was. Dat was op de dag dat de klagers een gesprek hebben gehad met de burgemeester, op 11 december. Dat het gesprek niet doorging had de griffier met Ans Pereboom kortgesloten.

IV.iii. Eerste analyse, enkele opgeworpen vragen en voorlopige algemene tussenconclusies

De elementen van de afwegingen die de onderzoeker bij zijn finaal oordeel zal hebben te maken, beginnen zich duidelijk af te tekenen: wethouder Fluitman herkent zich in geen enkel opzicht in de verwijten die de klagende raadsleden hem maken:

- Niet in zijn opstelling tijdens de concrete incidenten;
- Niet in de beschrijving van zijn karakter;
- Niet in het patroon van conflicten dat hij genereert;
- Niet in zijn onkunde of onjuiste invulling van het dualisme;
- Niet in de aantasting zijnerzijds van de democratische rechten en plichten van raadsleden;
- Niet in het apolitieke karakter van de klacht;
- Niet in gebruik van het klachtrecht als middel voor het doel van de klagers;
- Niet in het verdraaien van woorden of feiten;
- Niet in de zuiverheid van de drijfveren van de heer El Mansouri;
- Niet in de weerbaarheid van mevrouw Pereboom.

De enige overeenkomst tussen het relaas van klagers en dat van de wethouder betreft de weergave van de basale feiten tijdens de informele bijeenkomst op 3 december, waarbij een verschil dan wel is dat aan de heer Fluitman een zekere “*Ja, maar hij begon*” – attitude niet ontzegd kan worden.

Het behoeft gezien het voorgaande geen betoog dat de heer Fluitman het op alle fronten de klacht zoals weergegeven door mevrouw Raaijmakers bestrijdt, ook al was deze weergave hem onbekend tijdens zijn eerste gesprek met de onderzoeker:

De Klacht heeft betrekking op de omgang en de wijze van communiceren van Fluitman. Zakelijk weergegeven houdt de Klacht in:

- *de communicatie en omgang van Fluitman zijn intimiderend;*
- *Fluitman speelt zakelijke verschillen van mening en op de persoon;*
- *Fluitman verdraait woorden en zaken en dit leidt tot een onheuse bejegening;*
- *Fluitman heeft zijn emoties, met name zijn eigen boosheid, niet in bedwang.*

Voor klagers leidt het gedrag van Fluitman ertoe dat zij zich in zijn aanwezigheid en met betrekking tot zijn portefeuille niet veilig voelen om in vrijheid te spreken. Klagers ervaren het gedrag en de omgang van Fluitman zelfs zodanig dat zij zich belemmerd voelen hun werk als buitengewoon) raadslid uit te oefenen.

Op dit punt van de rapportage begint duidelijk te worden dat niet alleen het hanteren van het correcte beoordelingskader een gewichtig onderdeel is van de finale analyse en de slotconclusie: dat zal zeker in gelijk mate gelden voor de daaraan voorafgaande waarheidsvinding.

V. Reacties, aanvullende informatie en verweer van mevrouw Pereboom op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies

V.i. Inleiding

In Hoofdstuk I is reeds gemeld dat het verslag van het tweede gesprek met mevrouw Pereboom dat plaatsvond na de inzage in het onderzoeksdossier, geen status heeft in dit onderzoek en deze rapportage. In plaats daarvan heeft mevrouw Pereboom het haar toekomende recht op wederhoor en verweer ingevuld met een uitgebreide notitie van haar raadvrouw, mevrouw mr. Raaijmakers.

De notitie is bedoeld als een essentieel document voor een goed begrip van de klacht en het verweer van mevrouw Pereboom. De notitie verdient het daarom om in dit openbaar rapport uitgebreid aan de orde te komen. Echter, mevrouw Raaijmakers citeert zeer uitgebreid uit de goedgekeurde gespreksverslagen die zij in het onderzoeksdossier heeft aangetroffen. Dat is uiteraard haar goed recht. Probleem is wel dat deze gespreksverslagen vallen onder de geheimhouding die de burgemeester heeft opgelegd. Vanwege het belang van de notitie in het klachtonderzoek, wordt deze hierna waar mogelijk integraal geciteerd, maar zijn nagenoeg alle verwijzingen naar de gespreksverslagen en citaten van andere personen dan de twee klagers zelf verwijderd.

V.ii. Reactie en verweer van mevrouw Pereboom na inzage van het onderzoeksdossier

Wederhoor tweede termijn Pereboom

Van: mr B.J.W.M. Raaijmakers

Aan: Onderzoeker mr. drs. G.J. van der Brugge

Datum: 27 maart 2020

Inzake: Pereboom-klacht tegen wethouder Fluitman

Klacht

Per brief van 17 december 2019 heeft klaagster ("Pereboom") samen met de heer Nouredinne El Mansouri ("El Mansouri"), gezamenlijk ook "klagers", bij de burgemeester van de gemeente Zeist ("burgemeester") een klacht ("Klacht") ingediend tegen wethouder M. Fluitman ("Fluitman").

De Klacht heeft betrekking op de omgang en de wijze van communiceren van Fluitman. Zakelijk weergegeven houdt de Klacht in:

- de communicatie en omgang van Fluitman zijn intimiderend;
- Fluitman speelt zakelijk verschillen van mening op de persoon;
- Fluitman verdraait woorden en zaken en dit leidt tot een onheuse bejegening;
- Fluitman heeft zijn emoties, met name zijn eigen boosheid, niet in bedwang.

Voor klagers leidt het gedrag van Fluitman ertoe dat zij zich in zijn aanwezigheid en met betrekking tot zijn portefeuille niet veilig voelen om in vrijheid te spreken. Klagers ervaren het gedrag van en de

omgang van Fluitman zelfs zodanig dat zij zich belemmerd voelen hun werk als (buitengewoon) raadslid uit te oefenen.

Procedure

Na het indienen van de Klacht heeft de burgemeester de klachtbehandeling overgedragen aan mr. drs. G. van der Brugge ("Onderzoeker"). Onderzoeker heeft in eerste instantie hoorgesprekken met klagers gevoerd. Het hoorgesprek met Pereboom heeft op 16 januari 2020 plaatsgevonden.

Vervolgens heeft Onderzoeker gesproken met: Fluitman, mevrouw Moons en de heer Klarenbeek (beide ambtenaar van de gemeente Zeist), griffier van de gemeente Janssen, de heer A. Grinwis ("Grinwis", raadslid en voorzitter commissie ruimte), X, fractievoorzitter GroenLinks, de heer Camstra en mevrouw van Aller. Van al deze gesprekken zijn verslagen opgemaakt. De verslagen (alles bij elkaar ruim honderd pagina's) zijn op 19 februari 2020 aan de advocaat van Pereboom toegestuurd en Pereboom zelf heeft de verslagen gedurende twee uur op 20 februari 2020 kunnen inzien. Direct na het inzien van deze verslagen heeft een tweede hoorgesprek van Pereboom met Onderzoeker plaatsgevonden. Pereboom heeft het verslag van dit gesprek niet getekend en dit verslag maakt ook geen deel uit van het onderzoeksdossier. De reden daarvoor is gelegen in het feit dat de gespreksverslagen zodanig laat zijn aangeleverd dat Pereboom veel te weinig tijd had om alle gespreksverslagen te kunnen lezen voorafgaand aan het hoorgesprek. In plaats daarvan komt deze schriftelijke reactie van Pereboom, die het wederhoor bevat.

Inhoud reactie wederhoor

Hierboven is een zakelijke weergave opgenomen van de Klacht. Onderzoeker omschrijft de Klacht als "ongewenste omgangsvormen". Pereboom hecht eraan de omschrijving te plaatsen in een breder kader. Ter toelichting zal Pereboom in het onderstaande alle voor de klachtbehandeling relevante feiten op een rij zetten. Deze feiten zijn niet alleen ontleend aan de eigen ervaringen van klagers, maar ook aan hetgeen naar voren komt uit de gespreksverslagen. Vervolgens zal Pereboom nader ingaan op de vraag of er sprake is van incidenten of dat er een patroon is, dit ook aan de hand van hetgeen blijkt uit de gespreksverslagen. Ter onderbouwing van de Klacht volgt na deze weergave van feiten, eerst een nadere beschouwing van het gedrag van Fluitman, zijn perceptie en of er sprake is van bewust of onbewust handelen en zich gedragen. Daarna komt de beleving van Klagers bij het gedrag van Fluitman aan de orde. Dan zal het gedrag van Fluitman worden getoetst aan het begrip "ongewenste omgangsvormen" en overige relevante normen, onder meer in het kader van integriteit. Ook het dualisme komt aan de orde in het kader van de beoordeling van de Klacht. Tot slot volgt een nabeschouwing van Pereboom en de conclusie.

Relevante feiten

Voorafgaand aan het indienen van de Klacht zijn er diverse relevante voorvallen geweest waar (één van) beide klagers en/of Fluitman bij betrokken zijn geweest. De lezing over deze voorvallen is niet altijd gelijk. Onderstaand volgt een geobjectiveerde weergave van deze voorvallen met een verwijzing naar verklaringen waar deze weergave op steunt....

Incident of patroon

Vraag is of de bovengenoemde voorvallen incidenteel zijn of dat er sprake is van een patroon. Volgens El Mansouri kleefte het intimiderende gedrag aan Fluitman. Hij bedoelt daarmee te zeggen dat dit niet

incidenteel is, maar dat er sprake is van stelselmatig gedrag. Ook Pereboom ziet een patroon. Zij noemt niet alleen de voorvallen van 10 september 2019 en 3 december 2019, waar zij bij betrokken was. Zij verwijst ook nog naar de periode dat Fluitman raadslid was en hij zich in de ogen van Pereboom intimiderend gedroeg naar het college toe. Dat was vóór 2014. Pereboom ervaart nu vooral dat vragen die zij stelt aan Fluitman in het kader van de vervulling van haar taak als raadslid als een boemerang terugkomen. Zo zou Fluitman als wethouder de agenda kunnen bepalen, maar dat gaat tegen alle democratische verhoudingen in. Ook uit verslagen blijkt dat Fluitman op zijn minst temperamentvol gedrag laat zien, dat - afhankelijk van degene die daarbij betrokken is - als ongewenst of zelfs intimiderend wordt ervaren....

Het voorgaande maakt in ieder geval duidelijk dat de voorvallen van 1 oktober en 3 december 2019 tussen Fluitman enerzijds en Klagers anderzijds niet op zich staan. Er zijn vele andere momenten dat Fluitman in meerdere of mindere mate ongewenst gedrag laat zien.

Handelen en gedragingen Fluitman: duiding door Fluitman

Fluitman heeft zijn eigen weergave en beleving van de hiervoor genoemde feiten en voorvallen. Opvallend daarbij is dat Fluitman tijdens het gesprek van 16 januari 2020 de Klacht plaatst in het kader van communicatie, waarbij hij herhaald verklaart het klein te willen houden. Fluitman gaat ook niet in op de Klacht; waarheidsvinding is voor hem niet aan de orde. Fluitman wil direct naar een oplossing toe en denkt dat dat kan in een vervolgesprek. ... Dit geeft op zichzelf al aan dat Fluitman zich kennelijk niet bewust is van de impact van zijn handelen en gedragingen. In de verslagen komt op diverse momenten terug dat het de vraag is of Fluitman zich bewust is van zijn gedrag en van het effect daarvan op anderen. ...

Gevraagd naar de gang van zaken tijdens het voorval op 1 oktober 2019, verklaart Fluitman dat hij geen bijzondere herinneringen heeft aan zijn toon en woordgebruik. Dit staat in schril contrast met hoe Klagers het gedrag van Fluitman ervaren. Het is duidelijk dat Fluitman zijn omgang met Pereboom (en ook anderen) beschouwt als het doen van zijn werk, waarbij hij af en toe een voorstel fors moet verdedigen. Overigens erkent Fluitman met zoveel de gang van zaken tijdens het voorval van 3 december 2019, niet alleen in de door hem gebruikte bewoordingen, maar ook in de toon: "Ik moet zeggen dat ik wel een beetje boos was ja". Wat daar ook van zij, of het handelen van Fluitman bewust of onbewust is, het resulteert er in ieder geval in dat het gedrag en de houding van Fluitman een negatieve weerslag heeft niet alleen op de onderlinge contacten van Klagers als raadsleden met Fluitman als wethouder maar zelfs ook op hun functioneren en mogelijk aanblijven als raadslid. Fluitman beheerst het debat en in de gevolgen blijft dat niet beperkt tot de persoon van Fluitman. Dit werkt door in de werkverhoudingen tussen Fluitman en het college enerzijds en raadsleden, waaronder de (coalitie)fracties anderzijds. Omdat het ook de coalitieverhoudingen raakt, heeft het dus ook zijn weerslag op de manier waarop Zeist wordt bestuurd. ...

Handelen en gedragingen Fluitman: duiding door Klagers

Voor beide klagers is het gedrag van Fluitman dusdanig dat voor hen de grens niet alleen is bereikt maar ook is overschreden. Zij hebben beiden verklaard niet alleen dat zij zich beperkt voelen hun werk goed te doen, maar ook dat zij door het intimiderend optreden van Fluitman overwogen om te stoppen met het raadswerk. El Mansouri voegt eraan toe dat hij angstig is, al kan hij niet goed uitleggen wat zijn angst is. Hij stelt in ieder geval duidelijk dat hij angst heeft, voorzichtig is en denkt: 'Mag ik die vraag stellen?' Kortom: hij kan zijn werk niet doen. Ook Pereboom voelt zich geïntimideerd

en geeft aan dat zij geen vragen kan stellen zonder dit later als verwijt terug te krijgen. Bij haar is er geen sprake van fysieke angst maar wel angst om in vrijheid haar werk als raadslid te kunnen uitvoeren. Pereboom is bang voor de confrontatie met Fluitman in het werk, waarbij kritische vragen, die passen bij duale verhoudingen (daarover hierna meer), later leiden tot verwijten aan haar adres. Voor Pereboom speelt daarbij mee het grillige karakter, de niet vriendelijke manier, ja zelfs de boze toon en bejegening van Fluitman. Waar Pereboom de reactie van Fluitman benoemt als boosheid, betreft het in feite (verbale) agressie. En zij is niet de enige die dat meemaakt. Zie ook verslag Pereboom: "De heer Fluitman werd daar ontzettend boos over, waardoor iedereen schrikt en de sfeer opeens ontzettend geladen is en je niet een goed gesprek met elkaar kunt hebben." Pereboom voelde zich zelfs zo bedreigd dat ze niet wist of ze wel een kop koffie met Fluitman durfde te drinken. El Mansouri geeft aan dat hij het betreurt dat Fluitman zijn collega Pereboom en hemzelf niet gebeld heeft om dit incident te bespreken en zich te verontschuldigen voor zijn gedrag. Dit strookt niet met de eigen uitlatingen van Fluitman dat hij probeert zo snel mogelijk het gesprek daarover te voeren of koffie te drinken met elkaar de volgende stap te maken uit te leggen waarom het gesprek verliep zoals het liep. Fluitman zegt bij herhaling dat hij het gesprek wil voeren of met elkaar een kop koffie wil drinken. Maar het drinken van een kop koffie is nu juist hetgeen Klagers niet wilden. Zij hebben nadrukkelijk aangegeven hun klacht als klacht behandeld te willen zien, omdat het voorval van 3 december 2019 voor hun de druppel was die de emmer deed overlopen. Klagers wensen juist het patroon te doorbreken, waarbij Fluitman niet alleen de toon (en inhoud) van het debat bepaalt, maar ook bepaalt dat alles met een kop koffie weer recht gezet wordt als hij uit de bocht is gevlogen. Fluitman mag dan denken dat dit de mores in Zeist zijn, Klagers wensen dat dit patroon wordt doorbroken en dat dus de mores op dit punt wijzigen.

Ongewenste omgangsvormen

Een eenduidig en duidelijk begrip van wat ongewenste omgangsvormen inhouden draagt bij aan een goede beoordeling van de Klacht.

De websites van het Arbeidsmarkt - en Opleidingsfonds van het Rijk (" A+O fonds Rijk") en van het A+O fonds Gemeenten bevatten relevante informatie over het begrip ongewenste omgangsvormen. In het A+O fonds Rijk werken vakorganisaties en de werkgever Rijk samen om bij te dragen aan het verbeteren van de arbeidsmarkt binnen de Rijksoverheid. Het A+O fonds Gemeenten (waarvan Fluitman in het bestuur zit) verbindt gemeenten en medewerkers bij organisatieontwikkeling en professionalisering met als doel dat gemeenten vitaal en wendbaar zijn en optimaal kunnen blijven aansluiten bij de veranderende samenleving.

Beide organisaties benoemen ongewenste omgangsvormen in hun arbocatalogus. In de arbocatalogus van A+O fonds Rijk, van toepassing op alle Rijksambtenaren met uitzondering van Defensiepersoneel, is opgenomen op welke concrete manieren de werkgever, in dit geval dus het Rijk, bescherming biedt opdat er veilig en gezond gewerkt wordt ter voldoening aan de Arbowetgeving. De arbocatalogus Rijk is onderverdeeld in drie delen, waaronder een deel Werkdruk en ongewenste omgangsvormen. Ook A+O fonds Gemeenten kent een Arbocatalogus Veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Deze arbocatalogus beschrijft technieken, methoden en normen over veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Met de arbocatalogus maken sociale partners afspraken over het aanpakken van arbeidsrisico's door gemeentelijke organisaties en de catalogus biedt praktische handleidingen voor veilig en gezond werken.

Volgens bovengenoemde bronnen gaat het bij ongewenste omgangsvormen om ongewenst gedrag in onderlinge verhoudingen/contacten tussen mensen op de werkvloer. Er is sprake van ongewenst gedrag zodra één van de betrokkenen het zo ervaart. Het kan daarbij gaan om fysieke agressie, verbale agressie, systematisch pesten, (seksuele) intimidatie of discriminatie. Op grond van de arbo- wetgeving zijn werkgevers verplicht om werknemers te beschermen tegen ongewenste omgangsvormen.

Hoewel Pereboom geen ambtenaar is, is de gemeente wel de werkomgeving waarin zij actief is. Er is dus goede grond om de begrippen en het normenkader van de arbeidscatalogi naar analogie te volgen in het kader van de beoordeling van de klacht. Gezegd zou kunnen worden dat het aan burgemeester als voorzitter van de raad en van het college evenals aan de griffier, als ambtelijk hoofd van de raad, is om ervoor te zorgen dat raadsleden kunnen functioneren in een veilige omgeving waarin zij worden beschermd tegen ongewenste omgangsvormen. Naar het oordeel van Pereboom hebben zowel de burgemeester als de griffier onvoldoende gedaan om bescherming te bieden tegen de ongewenste omgangsvormen van Fluitman.

Vaak is er verschil in perceptie tussen "dader" en "slachtoffer" ten aanzien van het gedrag. Daarbij is het een algemene norm dat het niet de "dader" is die bepaalt of gedrag wel of niet acceptabel is. Zodra het "slachtoffer" gevoelens ervaart van onrechtvaardigheid, druk, machteloosheid, onnodig kleineren, en daar last van ondervindt, dan is dat maatstaf gevend. Zo ook de Onderzoeker waar hij in het kader van de beoordeling van het gedrag en handelen van Fluitman aangeeft dat het niet de grappenmaker is die bepaalt of een grap grappig is, en dat ook bij intimidatie de ontvanger bepaalt of daarvan sprake is, behoudens die gevallen dat iemand overgevoelig is en totaal niet tegen een stootje kan. Onderzoeker legt aan Pereboom de vraag voor in hoeverre zij tegen een stootje kan. Pereboom licht toe dat zij in haar professionele loopbaan voldoende heeft meegemaakt waarbij assertiviteit en stevigheid nodig waren. Dat Pereboom al sinds 2013 (buitengewoon) raadslid is en alom waardering en erkenning voor haar werk als raadslid krijgt, is ook veelzeggend. Zo verklaart Grinwis niet alleen dat hij Pereboom heel hoog acht, maar ook dat zij op hem niet overkomt als suikerig, maar als een heel weerbare vrouw. Ook de fractievoorzitter van GroenLinks, Camstra, geeft aan dat Pereboom niet overgevoelig is en hij bevestigt in bijgaande verklaring (Bijlage 3) Pereboom als weerbaar en vasthoudend te kennen. []Fluitman verklaart weliswaar dat hij niet degene is die bepaalt of mevrouw Pereboom wel of niet geschikt is voor het politieke bedrijf, maar dat hij wel merkt dat zij moeite heeft met het voeren van stevige gesprekken en debatten, dit omdat zij maar één ding voor ogen heeft: namelijk dat wat zij wil, dat moet gebeuren. Mede gelet op de hierboven vermelde verklaringen van Grinwis en Camstra is duidelijk dat Fluitman hier zaken door elkaar haalt. Pereboom is vasthoudend en gedreven, en laat dat zien door als raadslid de verantwoordelijke wethouder, in dit geval dus Fluitman, consequent aan te spreken. Het is juist Fluitman die met zijn opmerking laat zien moeite te hebben met het volharden en consequent maar weer agenderen van onderwerpen door Pereboom.

Voorts speelt mee dat ongewenst gedrag bewust kan plaatsvinden, maar ook onbedoeld zo kan overkomen op het slachtoffer. Het gaat niet om de intentie van de dader, maar om hoe de ontvanger het ervaart. Wat de één onschuldig vindt, kan de ander als vervelend, vijandig, vernederend of intimiderend ervaren. Het is belangrijk om het slachtoffer serieus te nemen. Dit onderstreept dat het in feite irrelevant is hoe Fluitman zijn eigen gedrag inschat en beoordeelt, maar dat het erom gaat hoe dit voor Pereboom is.

Overig normenkader

De gemeente Zeist heeft een Gedragscode Integriteit voor (dagelijkse) bestuursleden en voor buitengewone raadsleden (Bijlage 4). Deel 1 daarvan is een Algemeen deel over de kernbegrippen van bestuurlijke integriteit. Daarin is onder meer opgenomen:

Consensus over omgangsvormen komt de kwaliteit en integriteit van het bestuur als geheel ten goede. Rechtvaardigheid en respect:

Het handelen van de bestuurder of volksvertegenwoordiger is zodanig dat alle inwoners en organisaties met respect worden bejegend en dat belangen van de (diverse betrokkenen op correcte wijze, op maat, worden afgewogen. Dit respectvol handelen, geldt ook binnen de gemeente, in of jegens het college, tussen en jegens raadsleden en leden van de organisatie met inachtneming van ieders rol.

Voor Pereboom zijn dit algemene bewoordingen. Zoals hiervoor al vermeld mist zij concreet handelen van zowel burgemeester als griffier om invulling en toepassing te geven aan de algemene bewoordingen van deze Gedragscode. Er leven diverse vragen: is er consensus over omgangsvormen, welke omgangsvormen neemt men in acht, wat geldt nog als respectvol handelen en wat niet meer, welke normen en waarden gelden, welk gesprek wordt daarover gevoerd binnen de gemeente Zeist? In de gespreksverslagen komt diverse malen de vraag terug hoe de onderling verhoudingen zijn in de gemeente. Daaruit komt een beeld naar voren dat deze goed zijn, maar de vraag is of ze werkelijk zo goed zijn als men het doet voorkomen. In ieder geval Pereboom ervaart dit ten aanzien van Fluitman niet zo. Zij voelt zich overgeleverd aan zijn grillen en dat is in strijd met een veilig werkklimaat en ook in strijd met de Zeister Gedragscode Integriteit.

Bezien vanuit het arbeidsrecht rust er op de werkgever een plicht om werknemers te beschermen tegen intimidatie en agressie (daaronder valt ook verbale agressie). Dit valt onder de zorgplicht van de werkgever voor een veilige werkomgeving. Ook hier geldt dat er weliswaar geen arbeidsrechtelijke relatie is, maar dat neemt niet weg dat de maatregelen die een veilige werkomgeving moeten waarborgen, naar analogie kunnen worden ingezet. Daaronder valt ook het indienen van een klacht, juist om ongewenst gedrag in een vroeg stadium te signaleren.

In het kader van de te hanteren normen stelt Onderzoeker de vraag aan de orde of er een parallel kan worden getrokken tussen de norm en in de Tweede Kamer en de normen in de gemeente Zeist. Deze vergelijking loopt mank. De vergelijking met de Tweede Kamer wekt de suggestie dat het gaat om de omgangsvormen in de (plenaire) raadsdebatten. Maar daar speelt het probleem van de omgangsvormen nu juist niet of in ieder geval minder. Dat is ook logisch want deze bijeenkomsten zijn gereguleerd door het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de gemeenteraad van Zeist. De problemen ontstonden in de niet-reguliere bijeenkomsten, zoals het fractie overleg van 1 oktober 2019 en het overleg van 3 december 2019. Daar gelden geen specifieke regels en daar is ook geen vergelijking te maken met de omgangsvormen in de Tweede Kamer. Dat heeft te maken met algemene fatsoensnormen in de werkrelatie tussen een wethouder en een raadslid. Dat bevestigt Pereboom ook op een vraag van de Onderzoeker, wanneer zij antwoordt dat zij niet wil dat in Nederland wethouders zo met raadsleden omgaan. Ook Camstra ziet ongewenste omgangsvormen, die niet thuishoren in de politiek. Hij vermeldt daarbij blij te zijn dat de omgang in Zeist niet is zoals het in de kamer soms gaat. Hij ziet bovendien verschil in de omgang tussen kamer- of

raadsleden onderling en de omgang tussen kamerleden en minister c.q. raadsleden en wethouder. Camstra geeft aan dat hij de opmerkingen van Fluitman aan het adres van Pereboom niet heel respectvol vindt naar een raadslid die haar best doet en iets wil bereiken. Het noemen van een raadslid "Rupsje Nooit genoeg" is volgens Camstra alleen al daarom kwalijk, dat het niet aan de wethouder is om te bepalen wanneer het genoeg is. Dat is aan het raadslid zelf, of aan de andere 32 raadsleden. Dat gaat het dus primair om algemene omgangsvormen. Maar ook vanuit politiek oogpunt bezien is er sprake van ongewenste omgangsvormen. Ten aanzien van een wethouder (of minister) heeft Camstra het over "dienend leiderschap". Dat betekent dat het politieke debat tussen raadsleden gaat, en dat zij moeten beslissen. De wethouder moet dienen door aangenomen moties uit te voeren; de wethouder kan deze niet naast zich neerleggen omdat hij er niet zo'n zin in heeft. Doet hij dat toch, dan wordt de toon scherper en dan verhardt het debat zich. Dat is precies waar het fout gaat bij Fluitman: Pereboom bevraagt hem over de uitvoering van de vuurwerk motie, over de instelling van het adviesnetwerk, allemaal zaken die (te) lang blijven liggen en waar Pereboom in haar rol van raadslid volkomen in haar recht staat wanneer zij Fluitman daarover bevraagt. Maar dat is voor Fluitman moeilijk te accepteren en dan schiet hij uit zijn slof. ...

Dualisme

Sinds de Wet dualisering gemeentebestuur maken wethouders geen deel meer uit van de raad en hebben college en raad duidelijk gescheiden rollen. De raad heeft als vertegenwoordigend orgaan kaderstellende en controlerende taken en het college heeft bestuurlijke en uitvoerende taken. Doel van de invoering van het dualisme was onder meer om deze taken helder af te bakenen. Daar past dan ook bij dat Pereboom als raadslid Fluitman als wethouder bevraagt over de voortgang van uitvoering van moties die door de raad zijn aangenomen. Dat is wat Pereboom doet, niet meer en niet minder. Dat zij daarin vasthoudend is en doorzet en de zaken niet op zijn beloop laat, kan alleen maar worden gezien als positief. Dat heeft Fluitman te accepteren en te respecteren, ook als hij daarmee een hete adem in zijn nek voelt. Zo steekt ons democratisch stelsel in elkaar. Uit de gespreksverslagen komt een beeld dat het dualisme in Zeist niet al te veel leeft en dat coalitiepartners elkaar gemakkelijk opzoeken en vinden, maar dat hoeft daarmee niet altijd de norm te zijn.

Onderzoeker stelt in dat verband de vraag of Pereboom een drammer zou zijn. Die vraag is in het geheel niet aan de orde: Pereboom is raadslid en mag bij Fluitman aandringen en doorvragen. Zelfs als dat drammen is, kan dat in de politieke arena waarin Pereboom en Fluitman acteren, volledig gerechtvaardigd zijn. Het is in ieder geval niet gerechtvaardigd dat Fluitman daar verbaal agressief op reageert. Het is aan Fluitman om daar professioneel mee om te gaan en in te zien dat hij wordt aangesproken als wethouder door een raadslid op een wijze die past binnen ons democratisch bestel (zie ook aanvullingen verslag Pereboom r. 253). Bijkomend probleem is dat Fluitman tegenstrijdige signalen afgeeft. Aan de ene kant is hij er niet van gediend dat coalitiepartners hem openlijk kritische vragen stellen ("zo ga je niet met elkaar om als coalitiepartners"), maar aan de andere kant leidt een overleg in een informele setting ook tot geruzie en gesnauw. Zo ging het er immers aan toe tijdens het informele overleg van 10 september 2019 en het fractie overleg van 1 oktober 2019.

Pereboom is als (buitengewoon) raadslid al actief sinds 2013. Zij heeft een goede reputatie binnen en buiten de fractie en in de Zeister samenleving. Zij kent het politieke spel en weet hoe partijen en ook college en raadsleden zich tot elkaar (kunnen) verhouden. Zij weet uit haar studie- en werkervaring dat ook buiten de politieke arena, in het maatschappelijke speelveld mensen soms hard en heftig tegen elkaar in kunnen gaan. Zij schrikt daar niet voor terug. Met de burgemeester en de andere wethouders

heeft zij goede contacten en in zijn algemeenheid haalt zij veel voldoening uit haar werk als raadslid. Zij betreurt het dat het tot deze Klacht is moeten komen. Na het gesprek met de burgemeester op 11 december 2019 zag zij geen andere weg. Samen met El Mansouri kwam Pereboom tot de conclusie dat er sprake is van een patroon in het gedrag en de handelwijze van Fluitman en dat zij dit niet langer willen en kunnen accepteren. Zij wil benadrukken dat het haar niet om gaat politiek gewin te behalen uit deze situatie. Dat heeft noch zij zelf noch de fractie van GroenLinks nodig. Daar zijn bovendien andere manieren voor. Zij heeft inmiddels ervaren dat de Klacht de onderlinge verhoudingen in de coalitie niet onberoerd laat. Daar waar voorheen een goede samenwerking was met coalitiegenoot CDA, is dat veranderd vanaf het moment dat de Klacht was ingediend. Met het indienen van de Klacht wil Pereboom inzicht bij Fluitman bewerkstelligen over zijn gedrag en het effect daarvan op anderen. Doel van de Klacht is om uiteindelijk bij Fluitman een gedragsverandering tot stand te brengen, opdat er genormaliseerde werkverhoudingen zullen zijn. Voor Pereboom is wezenlijk dat Fluitman zelf zich bewust wordt van zijn eigen gedragingen en niet dat een ander moet aangeven dat het gedrag grensoverschrijdend is en dat de ander dan zelf het initiatief moet nemen om hierover met Fluitman in gesprek te gaan ("kopje koffie drinken"). Dat is voor Pereboom de omgekeerde wereld. Zij verwacht van Fluitman dat hij zelf zal gaan inzien hoe hij bijdraagt aan een evenwichtige en gelijkwaardige werkrelatie, waarin niet het impulsieve en verbaal agressieve gedrag van Fluitman de toon zet, maar waar sprake is van wederzijds respect en professionaliteit.

Conclusie

Onderzoeker heeft in het kader van de beoordeling van de Klacht eerst de taak vast te stellen of de gepresenteerde weergave van de voorvallen in feitelijke zin ook zo gegaan is, althans dat dit in ieder geval voldoende aannemelijk is geworden. Uit de weergave van de relevante feiten blijkt genoegzaam dat deze onderschreven worden door Klagers en door andere getuigen, zodat deze feiten als vaststaand kunnen worden aangenomen.

Daarmee komt de vraag in beeld of er sprake is van grensoverschrijdend gedrag. Uit het voorgaande blijkt dat dat inderdaad het geval is.

Dit zijnde, verzoekt Pereboom de burgemeester om het nodige te doen om hierin verandering te brengen aldus dat Fluitman leert reflecteren op zijn eigen gedrag en handelwijze, zodanig dat er niet langer sprake is van intimidatie en verbale agressie en dat Fluitman als wethouder met Pereboom als raadslid tot een constructieve en professionele samenwerking komen en zodanig dat er sprake is van bevordering van de onderlinge communicatie, zodanig dat Pereboom haar raadswerk kan blijven voortzetten in een werkbare verhouding met Fluitman.

Ook verzoekt Pereboom dat de Onderzoeker aan de burgemeester als opdrachtgever van Onderzoeker een aanbeveling zal geven over de wijze waarop de uitkomst van het onderzoek zal worden gedeeld met Klagers en Fluitman en de daarbij in acht te nemen regels over vertrouwelijkheid, dit met name in verband met de publieke bekendheid van de klacht en het onderzoek daarnaar.

B.J.W.M. Raaijmakers

De notitie van mevrouw Raaijmakers wordt vergezeld van vier bijlagen die in deze versie van het rapport korthedshalve niet worden ingevoegd.

1. Bijlage 1 betreft een eigen verslag van insprekerster mevrouw Veehof van de Ronde Tafel bijeenkomst over de omgevingswet. Daaruit wordt één zin geciteerd.
2. Bijlage 2 betreft een mailbericht van GroenLinks raadslid Falco van 't Riet over de Ronde Tafel bijeenkomst over de omgevingswet.
3. Bijlage 3 betreft een verklaring van de heer Camstra over de weerbaarheid van mevrouw Pereboom.
4. Bijlage 4 betreft de Gedragscode Integriteit. De relevante gedeelten uit deze code zijn reeds geciteerd in Hoofdstuk I. De code wordt niet opnieuw gekopieerd in dit hoofdstuk.

V.iii. Voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen

Waar mevrouw Raaijmakers in haar eerste notitie nog de hypothese opriep *“Zelfs al zou het zo zijn dat het gedrag en de omgangsvormen van Fluitman niet grensoverschrijdend zijn, dan ...”* heeft in haar tweede notitie elke ruimte voor twijfel plaatsgemaakt voor absolute stelligheid:

- De door klagers gestelde feiten kunnen als vaststaand worden aangenomen.
- Er ligt een helder normenkader waarin de gestelde feiten niet passen.
- Wethouder Fluitman heeft zich derhalve grensoverschrijdend gedragen.

Vooruitlopend op zijn eindafwegingen en slotconclusies in het laatste hoofdstuk van deze rapportage, maakt de onderzoeker de volgende eerste kanttekeningen bij het betoog van mevrouw Raaijmakers.

- De onderzoeker vraagt zich af of het gepast is om in wat mevrouw mr. Raaijmakers classificeert als *“een geobjectiveerd feitenrelaas”* zinsneden te hanteren als *“daarop is Fluitman uit zijn vel gesprongen”* en *“Het gedrag van Fluitman was onverwacht en ongepast”* en *“Fluitman was de buitenstaander en hem paste deze aanmatigende toon in het geheel niet”*. Deze en andere passages bevatten subjectieve oordelen die in de ogen van mevrouw Pereboom mogelijk gelijk staan aan objectieve feiten, maar dat niet noodzakelijkerwijs ook voor de onderzoeker doen.
- Dat de heer El Mansouri stelt dat *“het intimiderende gedrag aan Fluitman kleeft”*, waarmee hij volgens mevrouw Raaijmakers *“bedoelt te zeggen dat dit niet incidenteel is, maar dat er sprake is van stelselmatig gedrag”* is niet verrassend aangezien deze perceptie een belangrijk onderdeel is van zijn klacht. Maar met het instemmend citeren van deze perceptie door de advocaat van de andere klager, verandert een perceptie nog niet in een feit.
- Zowel in het feitenrelaas als elders in haar betoog is mevrouw Raaijmakers selectief in haar keuze van citaten uit de gespreksverslagen. De kritiek aan het adres van de heer Fluitman wordt royaal aangehaald, maar niet de opmerking van de heer Camstra *“dat de heer Fluitman een fantastische wethouder is als hij gelooft in een bepaald doel en zich daar achter schaaft”* of diens constatering over het ontbreken van een helder beoordelingskader voor het gedrag van een wethouder.
- De Awb bepaalt (art.9.8.1) dat het bestuursorgaan niet verplicht is om een klacht te behandelen indien deze betrekking heeft op een gedraging die langer dan een jaar voor de indiening van de klacht heeft plaatsgevonden. Bij haar inzet om aan te tonen dat er sprake is van een patroon in het gedrag van de heer Fluitman haalt mevrouw mr. Raaijmakers een ouder incident aan van *“enkele jaren geleden”* dat degene die het toentertijd overkwam, de heer Grinwis, zelf niet klachtwaardig vond. Hetzelfde geldt voor mevrouw Van Aller die over het door mevrouw mr. Raaijmakers aangehaalde incident zegt dat ze het *“niet netjes”* zou vinden om daar een klacht over in te dienen. Ook insprekerster mevrouw Veehof en raadslid Van 't Riet hebben zich duidelijk geërgerd

aan het gedrag van de heer Fluitman, maar het evident niet klachtwaardig bevonden, anders dan dat zij er intern-GroenLinks hun beklag over hebben gedaan.

- Mevrouw mr. Raaijmakers verwijt de burgemeester en de griffier dat zij onvoldoende hebben gedaan om mevrouw Pereboom te beschermen tegen het grensoverschrijdende gedrag van wethouder Fluitman. Dat roept de vraag op waarom dat verwijt ook niet wordt gemaakt aan de heer Camstra die niet ingreep toen nota bene onder zijn voorzitterschap en in zijn eigen huis wethouder Fluitman mevrouw Pereboom “*schoffeerde en dicteerde*”. En ook rijst de vraag of de burgemeester en de griffier ooit rechtstreeks door mevrouw Pereboom zelf zijn aangesproken op hun haars inziens klachtwaardige nalatigheid en zo niet, waarom haar eerste stap dan is haar beklag te doen over dit gedrag in de verweernotitie bij haar klacht over de heer Fluitman.
- Waarom mevrouw mr. Raaijmakers de Arbocatalogus van het rijk aanhaalt, ontgaat de onderzoeker. Er is dan immers sprake van een analogie in het kwadraat. Eerst moet de rijksregeling analoog worden toegepast op gemeenten en daarna moet de gemeentelijke regeling voor arbeidsrelaties analoog worden toegepast op de relatie tussen raadsleden en wethouders.
- Over de juistheid van het al dan niet analoog toepassen van de Arbocatalogus op de relatie tussen een raadslid en een wethouder, zal de onderzoeker in het slothoofdstuk een definitief standpunt innemen. Hij zal dan onder andere stilstaan bij de vraag of er niet een zekere inconsistentie zit in het betoog van mevrouw Raaijmakers: immers, één van de drie dragende elementen van een arbeidsrelatie is de gezagsverhouding. Als er in de gemeente politiek al sprake zou zijn van een gezagsverhouding, dan is toch de kern van het dualisme, zoals ook betoogd in de notitie, dat de raad “de baas” is van het college, zodat de wethouder de onderliggende partij zou zijn.
- De onderzoeker onderkent naast veel overeenkomsten ook betekenisvolle nuances tussen de verklaringen van de heer Camstra over de weerbaarheid van mevrouw Pereboom in het door hem geaccordeerde gespreksverslag en zijn verklaring in de bijlagen. In het verslag zegt hij: “*De fractie bestaat uit zeven leden, die allemaal te maken hebben met dezelfde wethouder, maar daar allemaal verschillend op reageren. De een heeft een dikkere huid dan de ander, haalt wat gemakkelijker de schouders op. De heer Camstra heeft bij mevrouw Pereboom al een tijdje gezien dat ze zich onprettig voelt bij een bepaalde bejegening, vooral als iets inhoudelijks ineens persoonlijk wordt gemaakt*”. In de verklaring is de *wat minder dikke huid* verdwenen en resteert alleen de weerbaarheid en de stelligheid van mevrouw Pereboom: “Ze weet dat ze gelijk heeft”.
- Dat een wethouder in de woorden van mevrouw Raaijmakers “*hard en staccato*” gaat praten als iets hem niet aanstaat, een “*grillige karakter*” heeft en een “*niet vriendelijke manier, ja zelfs boze toon en bejegening*” hanteert, is gedrag dat zeker als onaangenaam ervaren kan worden. Dat geldt ook voor het houden van onderonsjes met de buurman als een ander aan het woord is. Maar het is voor de onderzoeker vooralsnog een open vraag of hard en staccato spreken en onvriendelijke en onbeleefd gedrag – aannemende dat beide zich hebben voorgedaan - kwalificeren als voorbeelden van grensoverschrijdend en klachtwaardig gedrag in de zin van de Awb in de relatie tussen een raadslid en een wethouder.

Afrondend:

In dit stadium past het de onderzoeker zeker niet vooruit te lopen op zijn eindafwegingen en slotconclusies. Wel gepast acht hij de voorlopige conclusie dat de stelligheid waarmee mevrouw Raaijmakers de feiten als vaststaand en het gedrag van de heer Fluitman als grensoverschrijdend kwalificeert, niet de zijne is.

VI. Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer El Mansouri op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies

VI.i. Inleiding

De heer El Mansouri heeft het onderzoeksdossier in twee fasen ingezien. De tweede fase betrof uitsluitend het nagekomen verslag van het gesprek met mevrouw Van Aller. De twee gesprekken die na deze inzages plaatsvonden, zijn met instemming van de heer El Mansouri samengevoegd tot één verslag. In het gesprek doet de heer El Mansouri logischerwijs een groot beroep op de vertrouwelijke gespreksverslagen die hij voorafgaand aan het gesprek gelezen had en tijdens het inzage- en wederhoorgesprek voor zich had liggen. Om die reden kan uit het verslag van het wederhoorgesprek niet geciteerd worden. Volstaan wordt daarom met een samenvattende voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen van de onderzoeker.

VI.ii. Samenvattende voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen

De heer El Mansouri vindt in het onderzoeksdossier vooral een bevestiging en een versterking van de beelden die hij al had bij het indienen van zijn klacht over het gedrag en de persoonlijkheid van wethouder Fluitman: iemand die woorden verdraait en die het vooral om zichzelf te doen is, iemand voor wie het wethouderschap een erebaantje is.

De onderzoeker maakt de volgende kanttekeningen bij de visie van de heer El Mansouri.

- Wat opvalt, is dat de heer El Mansouri de betrouwbaarheid en ook wel de integriteit van diverse informanten in twijfel trekt:
 - Hij denkt niet dat de twee ambtenaren de waarheid spreken over het incident op 3 december, al neemt hij hen dat niet kwalijk, want het is alleen maar menselijk dat ze loyaal zijn aan hun baas;
 - Hij vraagt zich af of de griffier niet zo zeer met het college en het systeem verweven is geraakt, dat zijn blik daarvoor onzuiver is geworden;
- Over zijn eigen integriteit, weerbaarheid en motieven om te klagen laat de heer El Mansouri geen enkele twijfel bestaan: hij is integer, klaagt nu niet om zijn oude partij, het CDA, in verlegenheid te brengen, kan tegen een stootje en schuwt een stevig debat niet.
- De versie die de heer El Mansouri geeft van het incident op 3 december, wijkt feitelijk niet af van hetgeen hij en anderen eerder verklaarden. Behalve de woorden "*Oké, ga er maar uit, nu! Ik wil je niet meer zien!*" heeft hij geen concrete herinneringen aan het feitelijk woordgebruik van de heer Fluitman. Wel benadrukt de heer El Mansouri dat hij zich in dit gesprek correct heeft gedragen jegens de heer Fluitman en zijn zelfbeheersing niet heeft verloren. Hij erkent dat hij op onbeleefde wijze niet naar een van de ambtenaren heeft geluisterd.
- Anders dan in het eerste gesprek, dicht de heer El Mansouri geen persoonlijkheidsstoornis als narcisme aan de heer Fluitman toe. Wel diagnosticeert hij het gedrag van de heer Fluitman op andere wijze: het gaat de heer Fluitman vooral om de heer Fluitman en niet om het belang van Zeist, het wethouderschap is een erebaantje voor hem, hij is iemand die liegt en woorden verdraait.

- Anders dan in het eerste gesprek, verbindt de heer El Mansouri nu wel politieke consequenties aan het optreden van de wethouder. Althans: hij zou het fatsoenlijk en gewenst gevonden hebben als de heer Fluitman na enige reflectie over de klacht, zou zijn opgestapt als wethouder.
- De vraag of er een norm is om te bepalen wanneer het gedrag van een wethouder normoverschrijdend is, is niet alleen voor de onderzoeker maar ook voor de heer El Mansouri lastig te beantwoorden. Hij herhaalt enkele malen een subjectieve beoordeling en constatering in de zin van: “Ik vind het grensoverschrijdend want ik word er ziek van”. Als de onderzoeker dan blijft vragen naar een concreet overschreden norm, antwoordt de heer El Mansouri dat *“hij niet weet wat hij met de situatie aan moet”* en *“dat het voor mevrouw Pereboom en hemzelf moeilijk was om te beslissen wat ze moesten doen, maar uiteindelijk gekozen hebben voor een klachtprocedure”*.
- Niet heel gebruikelijk, om niet te zeggen in strijd met wat algemeen door mediators wenselijk, werkbaar en kansrijk wordt geacht, is de volgorde van de stappen die de heer El Mansouri en mevrouw Pereboom aan de huns inziens te zetten stappen geven: niet eerst mediation, de-escalatie en dan het gezamenlijk maken van afspraken, maar eerst de escalatie van een formele klachtenprocedure met mogelijk daarna alsnog een mediation en de-escalatie. Mogelijk dat de gedachte achter deze opstelling is dat klagers zekerheid willen hebben over de kracht van hun uitgangspositie in een mediationprocedure alvorens deze aan te vangen. In dat geval echter zal – of nu de ene partij gelijk krijgt in deze klachtprocedure of de andere – de voor een mediation randvoorwaardelijke gelijkwaardigheid en open houding van partijen lastig te realiseren zijn.
- Voorlopig tot slot: opvallend is een verwijt dat de heer El Mansouri aan mevrouw Van Aller maakt: anders dan mevrouw Pereboom en hijzelf zou zij volgens hem in haar verklaring spreken *“als politicus”*. Hij impliceert daarmee dat klagers niet als politici opereren. Dat is een gevolgtrekking die de onderzoeker niet kan rijmen met het gewichtige gegeven dat klagers hun klacht niet indienen als burgers van Zeist maar als politici, aangezien de kern van hun klacht is dat zij als gevolg van het laakbare gedrag van wethouder Fluitman hun rechten en plichten als politici niet onbelemmerd kunnen uitvoeren.

Afrondend:

De verklaring van de heer El Mansouri na diens inzage van het onderzoeksdossier, creëert eerder meer vragen over de gestelde feiten, de motieven van klagers, beklagde en informanten en over normstelling dan dat reeds eerder opgeworpen vragen worden beantwoord. Daarnaast roept de heer El Mansouri nieuwe vragen op over de situatie na oplevering van dit rapport: een wethouder die opstapt of toch alsnog mediation?

VII. Reacties, aanvullende informatie en verweer van de heer Fluitman op de inzage in het onderzoeksdossier; voorlopige tussenconclusies

VII.i. Inleiding

Bijgestaan door zijn advocaat heeft de heer Fluitman na inzage in het gehele onderzoeksdossier in één gesprek zijn reactie en verweer kunnen geven. Na zich daarop met zijn cliënt beraden te hebben, heeft de heer Van Beurden laten weten niet de noodzaak te zien om een verweernotitie op te stellen.

Ook dit gespreksverslag bevat logischerwijs weer tal van citaten uit de vertrouwelijke gespreksverslagen die de heer Fluitman kort voor het gesprek gelezen had en tijdens het gesprek kon raadplegen. Om die reden wordt dit gesprek sterk verkort weergegeven waarbij fragmentarisch uit het verslag wordt geciteerd.

Ook dit hoofdstuk wordt afgesloten met een voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen van de onderzoeker.

VII.ii. Reactie en verweer van de heer Fluitman na inzage van het onderzoeksdossier

De heer Van Beurden brengt in dat hij in zijn eigen praktijk geregeld bij partijen beproeft of zij open staan voor vormen van bemiddeling of oplossende gespreksvoering. De onderzoeker antwoordt dat beide klagers hem verzekerden dat zij mediation nog steeds niet uitsluiten maar eerst een uitspraak van het klachtenonderzoek willen.

De heer Fluitman vertelt dat hij met belangstelling de verslagen heeft doorgelezen: een omvangrijk geheel. Hij vindt het interessant om deze bijna 360 graden feedback te krijgen waarin hij sommige punten herkent en andere punten niet herkent of niet begrijpt. Voor hem is het algemene beeld helder, hij heeft geen rare dingen gelezen, weet de meeste dingen al of heeft deze al eerder besproken. ...

De heer Fluitman heeft in het verslag van mevrouw Pereboom veel boosheid en onbegrip gelezen. Hij zegt haar gevoeligheid te zien doorschemeren maar ook haar betrokkenheid met het werk dat ze doet en met datgene waar ze voor staat. ...

In het verslag van de heer El Mansouri ziet de heer Fluitman vaak de begrippen intimidatie en angst terugkomen. ... Voor de heer Fluitman is het afwijzen van mediation op voorhand en eerst dit formele klachttraject ingaan slecht te rijmen met de uitspraak van de heer El Mansouri over de heer Fluitman dat deze een goede man is van wie hij zoveel geleerd heeft en dat hij de heer Fluitman persoonlijk niet wil schaden. De heer Fluitman verklaart te herkennen hoe anderen de heer El Mansouri typeren en dat dat iets zegt over hoe de heer El Mansouri in deze casus staat. Hij leest enig theatraal gedrag in het verhaal van de heer El Mansouri. ... De heer Fluitman is van mening dat de heer El Mansouri zo stevig in zijn schoenen moet staan dat hij ook met hem het gesprek moet kunnen voeren. Hij heeft de heer El Mansouri de afgelopen drie maanden niet meer gezien. Mevrouw Pereboom komt hij wel tegen en zij geven elkaar nog steeds keurig een hand.

In de verslaglegging van het gesprek met de heer Camstra zegt de heer Fluitman deze helemaal te herkennen. Hij vindt de houding van de heer Camstra naïef. De heer Camstra beweert dat het om een kwestie tussen mensen gaat die dat zelf moeten oplossen, dat het niet politiek is en dat hij daar geen rol in heeft te spelen. In de ogen van de heer Fluitman reageert de heer Camstra enerzijds lauwtjes, maar anderzijds zegt hij dat er wel gekeken moet worden wat voor consequenties deze klachtprocedure straks heeft en dan denkt hij wel politiek. Van meet af aan is de heer Camstra als fractievoorzitter betrokken geweest bij dit verhaal en de heer Fluitman zegt verbaasd te zijn dat je als coalitiegenoot en fractievoorzitter van een coalitiepartij aan de ene kant een lauwe houding aanneemt en je rol niet pakt om te zorgen dat dingen in goede banen worden geleid en dat mensen het goede gesprek voeren. En vervolgens het beeld ophoudt dat het hier om twee mensen gaat en niet politiek is.

... De heer Fluitman ... leest ook in het verslag dat de heer Janssen duidelijk heeft gemaakt hoe het dualisme in elkaar steekt en hoe de samenwerking gaat en daarvan een helder beeld heeft geschetst.

Over het verslag van de heer Grinwis, die zegt: "Marcel is Marcel", verklaart de heer Fluitman hier ook duidelijk de heer Grinwis in te herkennen. Hij is helder in wat hij wil, zit straight vergaderingen voor en als de heer Fluitman laat blijken tijdens een vergadering "moet het zo lang duren?" dan zegt de heer Grinwis tegen hem dat hij dat als voorzitter zelf uitmaakt. In de optiek van de heer Fluitman een terechte opmerking van de heer Grinwis vanuit zijn rol als voorzitter en dat zegt hij dan ook tegen de heer Grinwis. Hij was blij om te lezen dat de heer Grinwis zich niet herkent in het geschetste beeld van de vergadering over de omgevingswet. ...

Het verslag van mevrouw Moons is voor de heer Fluitman een duidelijk verhaal. Zoals zij het beleefd heeft is het in de ogen van de heer Fluitman ook gebeurd. Hij leest er geen gekke dingen in. Zij heeft inderdaad geprobeerd het gesprek in december in goede banen te leiden. Hetzelfde geldt voor het verslag van de heer Klarenbeek. Deze stelt zich wat scherper op naar de heer El Mansouri. ...

De heer Fluitman verklaart het verslag van mevrouw Van Aller een duidelijk verslag te vinden. Zij hebben samen een issue gehad, waarbij ze het over een bepaald onderwerp niet eens waren. Mevrouw Van Aller was teleurgesteld omdat de heer Fluitman had aangegeven dat hij iets niet kon doen. Dat resulteerde in een botsing die ze samen uitgesproken hebben. Uiteindelijk kunnen zij het prima vinden met elkaar. De heer Fluitman verklaart dat hij het fijn vond om te lezen dat mevrouw Van Aller het een goede manier vindt om het zo met elkaar uit te spreken. Dat zij, toen ze gevraagd werd door mevrouw Pereboom om mede een klacht in te dienen, reageerde met: "Ga naar Marcel toe en ga een goed gesprek voeren, want daar staat hij wel voor open." De heer Fluitman beoordeelt het beeld dat mevrouw Van Aller schetst in haar gesprek als heel reëel.

Over het gespreksverslag van X is de heer Fluitman boos. Hij zegt te weten wie X is.

De heer Fluitman ... verklaart dat de stukken hem tot reflectie brengen en hem tot denken aanzetten. Hij beseft dat hij met zijn manier van uiten meer rekening moet houden met anderen en dat hij af en toe tot tien moet tellen. Voor hem is duidelijk dat mensen anders tegen hem aan kunnen kijken, dingen anders ontvangen of beleven dan hij zich bewust was. Dat geeft hem zelfinzicht en betekent een impuls om daar mee aan de slag te gaan. ...

Sprekend over het beoordelingskader tekent de heer Van Beurden aan dat de Arbowet hier niet van toepassing is omdat er geen sprake is van een arbeidsrelatie. De heer Van Beurden stelt: "We leven in een vrij land waarin de hoofdregel is dat eenieder binnen de grenzen van de wet mag zeggen wat hij wil. We hebben vrijheid van meningsuiting, waarbinnen we wel bepaalde fatsoensnormen hebben maar fatsoen is een nogal rekkelijk begrip en je moet voorzichtig zijn: degene die een bepaalde scene moet beoordelen moet niet al te snel zeggen: "dat heb jij niet goed gedaan". De drempel daarvoor moet heel erg hoog zijn, er van uitgaande dat we een vrij land leven, dat er vrijheid van meningsuiting is en dat er hier geen sprake is van een arbeidsrelatie. Immers daar gelden andersoortige regels voor." En zeker, zo vervolgt de heer Van Beurden, in het politieke domein moet de drempel om de vrijheid van meningsuiting te beperken onwaarschijnlijk hoog zijn. Het moet dan gaan om bedreigingen of om fysiek aan mensen zitten. De heer Van Beurden verwijst in dit verband naar de dramatische opgave voor de rechterlijke macht die in het geval van de uitspraken van Wilders een mening moet geven over het politieke debat. Dat is, zo stelt de heer Van Beurden, uitermate ingewikkeld en reden om voorzichtig te zijn in dit soort casussen.

Sprekend over het al dan niet politieke karakter van de klacht en de ernst van de stelling van klagers dat ze door de wijze van optreden van de heer Fluitman niet vrij en onbevangen het raadswerk kunnen doen, reageert de heer Van Beurden met de vraagstelling of dat opweegt tegen de prijs die je dan gaat betalen als het debat blijkbaar moet worden ingekaderd op een manier zodat aan mensen die wat moeite hebben met een stevig debat tegemoet wordt gekomen. Dat is, zo stelt de heer Van Beurden, een gevaar. Dan ga je een debat inkaderen met regels die er in een vrij land bij voorkeur niet moeten zijn. De heer Van Beurden merkt op dat de bewering van de klagers dat dit niet politiek is, naar zijn mening onzinnig is. "Stel", zo vervolgt hij, "als er uit zou komen dat mijn cliënt een 'vuile rotschoft is' ervan uitgaande dat de onderzoeker deze bewoordingen niet gebruikt. Zeggen de klagers dan dat ze hier geen politieke consequenties aan verbinden?" Naar de mening van de heer Van Beurden is dit niet te geloven dat mensen dit als een serieus standpunt kunnen innemen. De heer Van Beurden vraagt zich af wat men eigenlijk wil, ervan uit gaande dat de klacht is ingediend vanuit een naïef idee en niet vanuit politieke opzet. Hij stelt het niet te kunnen geloven dat én de fractievoorzitter én twee leden van de fractie zeggen dat de klacht niet politiek bedoeld is, dan ben je óf een amateur óf je bent doortrapt. En in dit geval is "amateur" niet het goede woord, maar is "naïef" meer op zijn plaats. Dat is de persoonlijke mening van de heer Van Beurden, zo voegt hij er voor alle duidelijkheid aan toe.

Sprekend over de op consensus, harmonie en constructieve samenwerking gerichte politieke cultuur in Zeist, stelt de heer Fluitman dat hij al 15 jaar politiek bedrijft, dus dat wil zeggen dat hij al 15 jaar in de politiek past en ook gewaardeerd wordt. Men waardeert zijn optreden, men waardeert ook hoe hij zijn werk doet binnen het politieke circus c.q. binnen de raad. Daar treedt hij op om plannen dan wel opdrachten die hij vanuit de raad heeft gekregen te verwezenlijken. Dat houdt voor hem in dat hij daar stevig kan zijn, maar als ze de deur uitgaan, kunnen ze het over voetbal of over andere zaken hebben.
....

Op de vraag welke codes en normen, geschreven en/of ongeschreven, de onderzoeker volgens de heer Fluitman zou moeten raadplegen, antwoordt de heer Van Beurden dat de integriteitscode naar zijn mening niet bedoeld is om het debat in de politiek te beperken. Hij stelt dat de Arbowet in ieder geval niet van toepassing is omdat er hier geen sprake is van een arbeidsrelatie maar er een heel andere relatie van toepassing is uit ons staatsbestel. Daarbinnen ligt de grens van wat onbetamelijk en

onoorbaar is en wat tot sancties zou moeten leiden, heel erg hoog. *De onderzoeker vraagt nogmaals of er naar de mening van de heer Fluitman en/of de heer Van Beurden geschreven normen zijn die hij in dit geval zou dienen te raadplegen.* De heer Van Beurden verklaart dat dat niet het geval is anders dan dat we in een vrij land leven en dat het politieke debat daarin zo essentieel is dat je daar nauwelijks regels in mag neerleggen, behalve als er sprake is van dreigementen, schelden en beledigingen. Daarbij wil de heer Van Beurden aantekenen dat 'een drammer zijn' of de benaming Rupsje Nooitgenoeg nooit als beledigingen kunnen tellen in het politieke debat. ...

De heer Van Beurden voegt hieraan toe dat het politieke debat juist heel erg gebaat is bij de 'outliers'. Naar zijn mening heb je anders geen debat, dan gaat alles naar het midden toe. Juist de 'outliers' zullen geneigd zijn om zich niet zo te houden aan de normen die er zijn, vervolgt de heer Van Beurden. Hij stelt het de dood in de pot te vinden en een heel gevaarlijk traject als daar normen op toegepast zouden worden waar iedereen zich aan moet houden. Zelfs al zouden er in Zeist afspraken zijn dat ze het heel keurig doen, veel keuriger dan in het parlement. De heer Fluitman bevestigt dat er geen afspraken zijn over hoe je met elkaar debatteert. Hij verklaart dat hoe ze het in Zeist doen, is dat ze goede, felle gesprekken met elkaar kunnen voeren als het gaat om de inhoud. In zijn optiek is dat de manier waarop je duidelijk maakt welke punten je wilt maken en waarop je voorstellen binnenhaalt. ...

De onderzoeker zegt eraan te hechten van de heer Fluitman zelf te horen of hij zich kan herinneren wat deze gezegd heeft tijdens het incident in de kamer. Was dat "er uit", of "sodemieter op", of "flikker op", of iets dergelijks? Volgens de heer Fluitman heeft hij gezegd: "Eruit, ik doe de deur open en dan kun je vertrekken, moven maar, ga maar." De woorden "sodemieter op" kan de heer Fluitman zich niet herinneren.

De onderzoeker houdt de heer Fluitman voor dat één van de hem gemaakte verwijten is dat hij zich laat leiden door emoties. Hij vraagt of hij daarop wil reageren. De heer Fluitman antwoordt dat het bij hem is: "what you see is what you get". Hij verklaart voor de zaak en voor de inhoud te gaan en niet voor de mens. En daarbij spelen emoties soms een rol, dat heb je soms ook even nodig. Hij vervolgt: "Dat kan soms heel aimabel zijn, bijna met een brok in de keel, omdat het soms heel lastig en gevoelig is. Bijvoorbeeld als iemand in de zaal terminaal is en toch nog iets komt vertellen. Tot aan dat je gewoon je punt wil maken en zegt 'als we dit gaan doen gaat Zeist de bietenbrug op en dat kan je niet maken.'" De heer Fluitman besluit met dat bij het vak ook emoties horen.

De onderzoeker haalt de zin van de heer Fluitman aan waarin hij zegt "what you see is what you get". Een van de gehoorde personen heeft gezegd "Marcel is Marcel". De onderzoeker stelt dat dit de vraag oproept of de heer Fluitman iemand is die zegt: "Zo ben ik nu eenmaal". "Of is er bij u ook ruimte voor reflectie en verandering?" De heer Fluitman antwoordt dat hij dat volgens hem net heeft getracht aan te geven. Hij stelt dat het leven überhaupt reflectie is en de klacht en het lezen van de verslagen hem tot denken aanzet. Hij verklaart iedere dag bezig te zijn met kijken wat hij leert en wat hij aan het doen is. Dus hij is zeker bezig met reflectie en daar speelt deze kwestie ook zeker in mee. Wel stelt de heer Fluitman dat reflectie wat hem betreft te ver gaat als dat betekent dat hij moet aannemen dat wat hier staat de waarheid is. Hij verklaart natuurlijk rekening te willen houden met mensen die wat teerdere zieltjes hebben, of met mensen die een politiek spel met hem willen spelen. Waarbij hij meer gaat doen met de tere zieltjes dan met degenen die hem een politieke loer proberen te draaien. ...

De heer Fluitman is nogal verbaasd over beweringen dat hij niet zou begrijpen hoe het duale stelsel werkt en zegt dat hij niet goed weet hoe hij op dit verwijt moet reageren. Hij verklaart zes jaar wethouder te zijn, verantwoording af te leggen, miljoenen-projecten uit te voeren, zoals de centrumvernieuwing, het project Kerckebosch en nu het project Vollenhove.

Een andere opmerking die de onderzoeker aanhaalt is dat de heer Fluitman zakelijke verschillen van mening persoonlijk zou maken. Dit is wat de heer Fluitman betreft een onwaarheid. Hij zegt er ook geen voorbeelden van teruggelezen te hebben. Het is hem opgevallen dat de onderzoeker diverse malen naar voorbeelden heeft gevraagd over dit onderwerp, maar dan praten de betreffende personen er omheen en komen er geen concrete voorbeelden naar boven.

Nog een bewering die tijdens de gesprekken naar boven kwam is dat de heer Fluitman niet alleen raadsleden maar ook ambtenaren zou schofferen, aldus de onderzoeker. Ook dit stelt de heer Fluitman, voor hem niet herkenbaar. Hij stelt dat als dit waar zou zijn, het raar zou zijn dat hij hierover nog nooit door de gemeentesecretaris is aangesproken. Dus het schoffeert hem eigenlijk om dit te lezen en te horen. De heer Van Beurden voegt hieraan toe dat de ambtenaren die gehoord zijn een veel genuanceerder beeld geven.

VII.iii. Voorlopige analyse en enkele eerste kanttekeningen

De heer Fluitman begint zijn verklaring met te zeggen dat hij niet op elk verslag afzonderlijk zal reageren, om dat vervolgens toch te doen. Ook zegt hij niet gedetailleerd op waarheidsvinding in te zullen gaan, om ook die uitspraak vervolgens niet steeds op te volgen. Deze contradicties leveren voor de onderzoeker in elk geval het voordeel dat hij zo een goed inzicht krijgt in het verweer van de heer Fluitman.

- De reactie van de heer Fluitman op de gespreksverslagen kent drie bepalende elementen:
 - Er is de formele, juridische invalshoek waarbij gesteld wordt dat het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting overal, maar bij uitstek ook in politieke verhoudingen geldt en dat om die reden de klacht elke grond mist. En voorts, ook vanuit de formeel juridische optiek, dat in elk geval de Arbowet niet van toepassing is, ook niet analoog. De onderzoeker zal dit onderwerp in zijn slothoofdstuk adresseren.
 - Er is een zekere vorm van reflectie op eigen gedrag bij de heer Fluitman: “Hij beseft dat hij met zijn manier van uiten meer rekening moet houden met anderen en dat hij af en toe tot tien moet tellen. Voor hem is duidelijk dat mensen anders tegen hem aan kunnen kijken, dingen anders ontvangen of beleven dan hij zich bewust was. Dat geeft hem zelfinzicht en betekent een impuls om daar mee aan de slag te gaan”. Deze voorzichtige vorm van zelfreflectie leidt er niet toe dat de heer Fluitman bij nader inzien verklaart dat de klacht (deels) gegrond is of dat hij voornemens is om excuses aan de heer El Mansouri of mevrouw Pereboom aan te bieden.
 - Zelfreflectie wordt door de heer Fluitman afgewisseld met kritische reflecties op het karakter, de integriteit en de politieke (on)kunde van de klagers en van enkele informanten. De heer Camstra is naïef, X is onbetrouwbaar, de heer El Mansouri gedraagt zich theatraal en zijn motieven en argumenten zijn inconsistent en waarschijnlijk niet zuiver, mevrouw Pereboom is boos en toont onbegrip en is misschien niet geschikt voor het politieke bedrijf. De heer Fluitman maakt geen opmerkingen over de betrouwbaarheid van degenen die zich neutraal of in waarderende zin over hem uitlaten.

- Als de onderzoeker de opmerking aanhaalt dat een deel van de kritiek op hem is dat de heer Fluitman zakelijke verschillen van mening persoonlijk zou maken, reageert deze met te zeggen *“dat dit wat hem betreft een onwaarheid is. Hij zegt er ook geen voorbeelden van teruggelezen te hebben”*. In het kader van het beoogde lerende effect van het klachtrecht, rijzen de vragen hoe de soms wat onaangename reflecties op het gedrag en de persoonlijkheid van anderen vallen te rijmen met dit citaat en in hoeverre de kritiek op anderen de positieve aspecten van de zelfreflectie van de heer Fluitman weer neutraliseert.
- De heer Fluitman kiest ervoor om niet feitelijk op elk door de klagers aangehaald incident in te gaan. Zijn exacte taalgebruik tijdens het toppunt van de escalatie met de heer El Mansouri op 3 december herinnert hij zich niet. Hij meent gezegd te hebben: *“Eruit, ik doe de deur open en dan kun je vertrekken, moven maar, ga maar.”* De woorden *“sodemieter op”* kan de heer Fluitman zich niet herinneren.

Afrondend:

Kennisneming van het onderzoeksdossier brengt de heer Fluitman behoudens enige voorzichtige zelfreflectie niet tot andere inzichten ten opzichte van het eerste gesprek. De verschillen tussen klagers en de beklagde wethouder op alle terreinen blijven groot en nemen zelfs toe nu de wethouder aan het referentiekader het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting toevoegt.

VIII. Eindanalyse van de klachten, verkregen informatie en verweer, bezinning op het beoordelingskader met conclusies, slotconclusie, aanbeveling.

VIII.i. Inleiding

In dit hoofdstuk komt de onderzoeker tot zijn afrondende analyses en conclusies. Hij sluit af met enkele aanbevelingen.

VIII.ii. Eindanalyse

A. Hoedanigheid van klagers

De Awb bepaalt in art. 9.1. dat

- Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan.
- Een gedraging van een persoon, werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan.

Het eerste lid kent geen uitzonderingsbepalingen. De categorie “een ieder” is niet exclusief de leden van een gemeenteraad. Evident is ook dat een wethouder een representant is van een bestuursorgaan. Het klachtrecht uit de Awb lijkt, zo beschouwd, ook van toepassing op de relatie tussen wethouders en de leden van de gemeenteraad.

Elders in de Awb zijn evenwel ook bepalingen te vinden die er op wijzen dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest om het klachtrecht ook van toepassing te doen zijn op politieke verhoudingen. De Awb regelt in elk geval niet, zo leert de wetsgeschiedenis, het onderling verkeer tussen bestuursorganen. Hoofdstuk II van de Awb maakt duidelijk dat de wet het *Verkeer tussen burgers en bestuursorganen* regardeert. En in de Memorie van Toelichting bij de introductie van het klachtrecht wordt uitdrukkelijk gesproken over “van buiten komende signalen” en wordt gerefereerd aan “publieke dienstverlening”. Mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri zijn burgers van de gemeente Zeist. Waren zij dat niet, dan konden zij geen raadslid zijn. Echter, hun signaal komt niet van buiten maar is intern en hun klacht betreft geen publieke dienstverlening: zij dienen hun klacht niet in als burgers maar in hun hoedanigheid van (buitengewoon) raadslid. De kern van de klacht is zelfs dat zij door wethouder Fluitman in hun raadswerk worden belemmerd. Zij klagen niet geheel losstaand van het raadslidmaatschap *en privé* over – bijvoorbeeld – de waardebeoordeling van hun eigen woning in het kader van de Woz of de bejegening door een ambtenaar bij het aanvragen van een paspoort. Zij klagen als raadslid over de bejegening door een wethouder. Zij maken daarbij geen gebruik van de hen ter beschikking staande politieke instrumenten maar doen een beroep op het commune klachtrecht dat ter beschikking staat aan al de burgers die niet beschikken over het instrumentarium van raadsleden om door wethouders gehoord en gerespecteerd te worden.

Voor de onderzoeker is het vanuit bestuursrechtelijke optiek een open vraag of de Awb van toepassing is op de klacht van deze twee raadsleden in functie over een wethouder in functie. Bij een dergelijke

open vraag past het om klagers het voordeel van de twijfel te geven en om – ook in het kader van een oplossingsgerichte benadering van deze klacht– uit te gaan van het juridisch kader van de Awb.

Indien mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri zich niet tevreden zouden betonen met de afhandeling van hun klacht door het bestuursorgaan, kunnen zij de ombudsman verzoeken om een onderzoek in te stellen. Mogelijk zal de ombudsman dezelfde vragen hebben als de onderzoeker bij de toepasbaarheid van de Awb. Op voorhand staat in elk geval vast (Awb 9.22) dat de ombudsman zich onbevoegd zal verklaren indien hij concludeert dat de klacht betrekking heeft op het algemeen beleid; anders gezegd: als de klacht politiek inhoudelijk van aard is. Klagers zullen daar tegen in brengen dat hun klacht niet politiek is ingestoken. Echter, de uitleg die zij daaraan geven is dat zij niet uit zijn op politieke consequenties zoals het aftreden van de heer Fluitman of het opbreken van de coalitie. Het gaat hen om bejegening. Maar als die bejegening dan inhoudt dat zij ernstig beperkt worden in hun rol als politicus en de bejegeningssissues zeker bij de heer El Mansouri interacteren met politieke verschillen van inzicht, moet de onderzoeker toch concluderen dat er sprake is van een politieke klacht.

Uiteindelijk laat de onderzoeker de vragen over de toepasbaarheid van de Awb over aan specialisten in staats- en bestuursrecht. Gesteld kan ook worden dat de vraag uiteindelijk feitelijk maar beperkt relevant is omdat ook als klagers zich niet op de Awb zouden hebben beroepen, zij bij de burgemeester nog steeds hadden kunnen klagen over de niet-naleving van de gemeentelijke gedragscode door wethouder Fluitman. En ook dan zou de burgemeester wellicht opdracht hebben gegeven tot het uitvoeren van een klachtonderzoek.

Maar, wat de bevindingen van staats- en/of bestuursrecht specialisten ook mogen zijn, voor de onderzoeker staat op voorhand vast dat hij tot verschillende analyses komt in situatie A en in situatie B waarin de fictieve mevrouw Van Dijk (de meest voorkomende achternaam in Zeist) een rol speelt:

- a. Mevrouw A. van Dijk is bijstandsgerechtigde. Zij meent dat zij onterecht niet in aanmerking komt voor bijzondere bijstand en bezoekt het spreekuur van wethouder Fluitman om daarover haar beklag te doen. Beide partijen tonen een stellige, weinig oplossingsgerichte houding en etaleren een zekere stekeligheid. Het gesprek escaleert tot op het niveau dat de wethouder onvriendelijk wordt, steeds harder gaat spreken, staccato begint te formuleren, zichtbaar boos wordt, met de vuist op tafel slaat en op luide toon zegt dat het ook nooit genoeg is voor mevrouw Van Dijk, dat zij iemand is die niet snapt hoe de regeling werkt en die maar blijft vragen om extra geld.
- b. Mevrouw B. van Dijk is lid van de gemeenteraad. Zij meent dat bijzondere bijstand royaler zou moeten worden toegekend dan thans in Zeist het geval is. Zij en wethouder Fluitman hebben daarover al vaker gediscussieerd, waarbij steeds blijkt dat zij van mening blijven verschillen. In een informeel overleg over het onderwerp tonen beide partijen een stellige, weinig oplossingsgerichte houding en etaleren zij een zekere stekeligheid. Het gesprek escaleert tot op het niveau dat de wethouder onvriendelijk wordt, steeds harder gaat spreken, staccato begint te formuleren, zichtbaar boos wordt, met de vuist op tafel slaat en op luide toon zegt dat het ook nooit genoeg is voor mevrouw Van Dijk, dat zij iemand is die niet snapt hoe de regeling werkt en die maar blijft vragen om extra geld.

Zowel mevrouw A. van Dijk als mevrouw B. van Dijk dienen een klacht in over de wijze waarop zij zijn bejegend door wethouder Fluitman. Zij stellen dat zij onfatsoenlijk behandeld zijn en dat zij zich door de wethouder geïntimideerd voelden. Gegeven de verschillende contexten weet de onderzoeker één ding zeker, namelijk dat hij geen tientallen pagina's nodig zou hebben om tot een oordeel over de klacht van mevrouw A. van Dijk te komen.

B. Volgorde van bespreking: aannemelijkheid en beoordelingskader

Op dit punt van de rapportage is er opnieuw de confrontatie met het ontbreken van een helder beoordelingskader. Wat eerst te behandelen: de aannemelijkheid van de gestelde feiten om daarna een beoordelingskader vast te stellen en aan de hand daarvan te bepalen of de feiten, zo deze aannemelijk zijn, kwalificeren als grensoverschrijdend? Of eerst het beoordelingskader bepalen om daarna te onderzoeken of gestelde feiten, zo deze aannemelijk zijn, binnen of buiten dat kader vallen? In de praktijk van de volgende paragrafen zal blijken dat aannemelijkheid en beoordeling lastig te scheiden zijn. Besloten is om eerst de aannemelijkheid te behandelen en dan het beoordelingskader, maar er zijn evenveel goede argumenten om dat in de andere volgorde te doen.

C. Aannemelijkheid van de gestelde feiten

Mevrouw Raaijmakers vat de klacht van haar cliënte als volgt samen:

- de communicatie en omgang van Fluitman zijn intimiderend;
- Fluitman speelt zakelijke verschillen van mening op de persoon;
- Fluitman verdraait woorden en zaken en dit leidt tot een onheuse bejegening;
- Fluitman heeft zijn emoties, met name zijn eigen boosheid, niet in bedwang.

Klagers voeren ter ondersteuning van hun klacht een aantal voorvallen aan, "*vaststaande feiten*" volgens mevrouw Raaijmakers. Deze feiten zouden overtuigend laten zien dat het grensoverschrijdende gedrag van de heer Fluitman zich werkelijk heeft voorgedaan. De onderzoeker heeft deze vermeende feiten opgedeeld in drie categorieën, die hij hierna op hun aannemelijkheid zal beoordelen.

- a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich grensoverschrijdend gedraagt;
- b. Dualisme in Zeist en de professionaliteit van de heer Fluitman als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;
- c. De persoonlijkheid van de heer Fluitman; mogelijk storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag dat verder gaat dan enkele losstaande incidenten;

Bij het vaststellen van de aannemelijkheid van de verwijten die klagers aan de heer Fluitman maken, doen zich op voorhand twee problemen voor die nopen tot terughoudendheid:

- Het bepalen van de aannemelijkheid van de manifestaties van het vermeende klachtwaardige gedrag van de heer Fluitman is problematisch. Mevrouw Pereboom zelf zegt daarover "*dat het om de toon en de bejegening gaat. Het gaat haar niet zozeer over de woorden maar over de boosheid die bij de heer Fluitman naar boven komt*". De aannemelijkheid van het hanteren van een bepaalde

toon, bejegening of het inzetten van emoties is aanzienlijk lastiger vast te stellen dan die van – bijvoorbeeld – schriftelijk taalgebruik of fysieke contacten.

- Als een bepaald feit al als aannemelijk kan worden bestempeld, is het daarmee, zie paragraaf B, nog niet automatisch een bewijs van grensoverschrijdend gedrag. Die kwestie moet bewaard worden voor de volgende paragraaf over het beoordelingskader. Het kan, bijvoorbeeld, best zo zijn dat aannemelijk is dat wethouder Fluitman vaak “hard en staccato” spreekt, maar dat betekent nog niet, anders dan mevrouw Raaijmakers concludeert, dat daarmee de aannemelijkheid van grensoverschrijdend gedrag is aangetoond.

a. Concrete incidenten waarbij de heer Fluitman zich grensoverschrijdend gedraagt;

Reeds in Hoofdstuk I werd geconcludeerd dat er geen redenen zijn om te twifelen aan de aannemelijkheid van de meest basale feiten: zo waren er een fractieoverleg, een ronde tafelbijeenkomst en een informeel overleg op de kamer van de wethouder op de aangegeven data.

Mevrouw Raaijmakers komt tot een opsomming van circa tien voorvallen waarbij de heer Fluitman zich onheus zou hebben gedragen. Maar de lezingen die informanten geven van deze bijeenkomsten verschillen betekenisvol van die van mevrouw Raaijmakers. Vast staat daarbij dat geen van de bij de voorvallen betrokken personen behoudens klagers aanleiding hebben gezien in het gedrag van de heer Fluitman om zich daarover bij hemzelf of bij de gemeente Zeist te beklagen. Voor een enkeling geldt zelfs het tegendeel: zij menen dat de klacht gezien de aard van het voorval “bizar” is of hebben geen enkele herinnering aan enig ongepast gedrag van de heer Fluitman tijdens het beschreven voorval. De aannemelijkheid van de feiten die mevrouw Raaijmakers stelt neemt daarnaast af door het tijdsverloop na een voorbeeld van gesteld klachtwaardige gedrag (“enkele jaren”) en door het feit dat zij zich beroept op incidenten uit de tweede hand, incidenten waarbij anderen dan klagers betrokken waren. Ook voert zij geen bewijs aan anders dan dat de anonieme X stelt dat de heer Fluitman door derden op zijn gedrag zou zijn aangesproken.

Ten aanzien van het concrete incident tijdens het fractieoverleg van 1 oktober 2019 bestaat meer helderheid. Mevrouw Pereboom zal toen niet zonder aanleiding emotioneel zijn geworden. Het gedrag van de heer Fluitman zal daar zeker aanleiding toe hebben gegeven. Maar dat betekent nog niet dat de onderzoeker zonder meer kan concluderen dat het aannemelijk is, laat staan een “vaststaand feit”, dat wethouder Fluitman zich grensoverschrijdend heeft gedragen. De voorzitter van het overleg heeft in het optreden van de heer Fluitman immers geen aanleiding gezien om hem te stoppen - “hij liet het gaan” - of om mevrouw Pereboom ter plekke in bescherming te nemen.

Meer helderheid bestaat er ook over het verloop van de gebeurtenissen op 3 december, zij het dat er verschillen van inzicht bestaan over de mate waarin de heer El Mansouri en de heer Fluitman afzonderlijk aan de escalatie hebben bijgedragen. Het exacte woordgebruik van de heer Fluitman is niet te achterhalen, maar de onderzoeker acht het aannemelijk dat de heer Fluitman zijn zelfbeheersing heeft verloren en woorden heeft gebruikt met de strekking: *Er uit!, Sodemieter op, Donder op of Rot op.*

De meeste helderheid bestaat er over hetgeen zich afspeelde op donderdag 12 december tijdens de Ronde Tafel over de Omgevingswet onder het voorzitterschap van de heer Grinwis. De klagers schrijven daarover dat zij *“er tevens van overtuigd zijn dat meer mensen hier last van hebben ... Nog afgelopen donderdag 12 december viel de heer Fluitman tot vier keer toe meesprekers in de rede*

tijdens hun vijf-minuten inleiding en hij werd boos op de voorzitter en de adjunct-griffier toen die de orde probeerden te handhaven". Uit het mailbericht van de heer Falco van 't Riet blijkt dat hij inderdaad last heeft ervaren van het gedrag van de heer Fluitman. Die ervaren last is een feit. Maar anderzijds, de voorzitter van die vergadering heeft geen herinneringen aan ongepast gedrag van de heer Fluitman jegens de aanwezigen. De onderzoeker heeft de geluidsopname van deze bijeenkomst beluisterd. Hij hoort dan een geanimeerde discussie van inhoudelijk betrokken personen die het vaak niet met elkaar eens zijn, maar feiten die wijzen op grensoverschrijdend gedrag kan hij er niet in ontdekken.

De onderzoeker acht het op basis van zijn onderzoek en in navolging van mevrouw Raaijmakers aannemelijk dat meerdere personen bij de beschreven incidenten last hebben gehad van het gedrag van de heer Fluitman, zich aan hem geërgerd hebben of hem als ongemakkelijk in de omgang ervaren. Maar de conclusie moet toch zijn dat de aannemelijkheid van de manifestaties van het vermeende ongepaste gedrag van de heer Fluitman bij concrete voorvallen in objectieve zin niet kan worden vastgesteld, met uitzondering van diens gedrag tijdens de bijeenkomst op 3 december. Daarmee is overigens nog niet gezegd dat dit gedrag grensoverschrijdend is.

- b. Dualisme in Zeist en de professionaliteit van de heer Fluitman als wethouder ten aanzien van de kennis en de praktische naleving van de uitgangspunten van het dualisme;

Behalve klagers meent geen van de gehoorde personen dat wethouder Fluitman de principes van het dualisme onvoldoende zou kennen of naleven. Wel dat de stevigheid van zijn opstelling af en toe uit de toon valt in de harmonieuze cultuur waarmee in Zeist aan het dualisme vorm wordt gegeven. De heer Camstra, de heer Grinwis en ook de griffier menen dat GroenLinks zich als coalitiepartij dualistischer opstelt dan de andere coalitiepartijen. De heer Grinwis heeft de heer Fluitman er wel eens aan moeten herinneren dat hij als raadslid strikt formeel de baas is van een wethouder. De heer Fluitman pakte dat prima op. De heer Camstra spreekt over verschillen in stijl en zegt daarbij dat dat moet kunnen.

De onderzoeker acht het aannemelijk dat mevrouw Pereboom, de heer El Mansouri en de heer Fluitman een verschillende invulling geven aan de uitgangspunten van het dualisme en dat het er daarbij van de kant van de heer Fluitman soms stevig aan toe kan gaan. Het is ook niet onaannemelijk, zoals mevrouw Raaijmakers stelt, dat de heer Fluitman zich daarbij soms inconsequent gedraagt door aan de ene kant loyaliteit van coalitiepartners te vragen en hen aan de andere kant de les te lezen. Maar aanwijzingen voor de aannemelijkheid van grensoverschrijdend gedrag kan de onderzoeker daar niet in ontdekken: hij ziet stijlverschillen, verschillen in politieke inzichten en in persoonlijkheden.

- c. De persoonlijkheid van de heer Fluitman; mogelijk storende, structurele persoonlijkheidsaspecten met een diepere oorzaak, resulterend in een patroon van grensoverschrijdend gedrag dat verder gaat dan enkele losstaande incidenten;

De heer El Mansouri heeft geen enkele kwalificatie om de diagnose "narcisme" te stellen en voert daarvoor ook geen enkel bewijs aan. Diverse informanten wijzen op de uitgesproken persoonlijkheid van de heer Fluitman en op zijn soms nadrukkelijke aanwezigheid. Maar voor een dieper liggende

structuur in zijn gedrag die het hem onmogelijk zou maken om als wethouder te functioneren, vindt de onderzoeker geen enkele aanwijzing, daarbij nadrukkelijk aantekend dat hij niet medisch en/of gedragsdeskundig geschoold is.

Dat de uitgesproken persoonlijkheid van de heer Fluitman in de Zeister politieke context in de loop der jaren actief heeft bijgedragen aan het ontstaan van diverse fricties, irritaties en kleinere en grotere conflicten acht de onderzoeker aannemelijk. Het is ook goed voorspelbaar dat fricties zich zullen blijven voordoen. De woorden “patroon en structuur” van de klagers suggereren daarbij een zekere mathematische regelmaat die de onderzoeker niet herkent. En ook hier geldt dat een actieve bijdrage van heer Fluitman aan het ontstaan van fricties en irritaties niet als vanzelfsprekend wijst op de aannemelijkheid van grensoverschrijdend gedrag.

De onderzoeker acht het aannemelijk dat de heer Fluitman er door diverse personen zoals in elk geval de heer Grinwis en mevrouw Van Aller op gewezen is dat zij zijn gedrag in een bepaalde situatie als ongewenst hebben ervaren, waarna hij zijn gedrag jegens hen heeft aangepast. Deze personen maken nadrukkelijk geen melding van een klachtwaardig feit.

De beschuldiging dat de heer Fluitman woorden verdraait en, zoals de heer El Mansouri daarnaast stelt, “leugens” verkondigt is zeer ernstig aangezien deze niets meer of minder inhoudt dan dat hij een niet-integere bestuurder zou zijn. De onderzoeker treft in zijn onderzoek geen aanwijzingen aan die een dergelijke beschuldiging aannemelijk maken.

De beschuldiging dat de heer Fluitman het aan klagers onmogelijk maakt om hun democratische rechten en plichten te vervullen, is zeer, zeer ernstig en naar valt te hopen niet lichtvaardig tot stand gekomen. De beschuldiging zal een reflectie zijn van de subjectieve waarheid van klagers. De onderzoeker heeft geen enkele aanwijzing aangetroffen die er op wijst dat de beschuldiging is gegrond op enig aannemelijk feit. Aangenomen moet toch worden dat in elk geval de fractie van GroenLinks niet lijdzaam zou toezien hoe een fractiegenoot het werk onmogelijk wordt gemaakt en de Zeister democratie in gevaar wordt gebracht.

Tussenconclusies ten aanzien van de aannemelijkheid

- Het is aannemelijk dat de heer Fluitman bij het overleg op zijn kamer op 3 december zijn zelfbeheersing heeft verloren en de heer El Mansouri heeft toegesproken met woorden van de strekking “*Er uit, Sodemieter op, Donder op of Rot op*”.
- Het is aannemelijk dat de heer Fluitman in de Zeister politieke context in de loop der jaren actief heeft bijgedragen aan het herhaaldelijke ontstaan van diverse fricties, irritaties en kleinere en grotere conflicten.
- Het is onaannemelijk dat er daarbij onverlet het zich herhaald voordoen van fricties en dergelijke sprake is van een regelmaat die het hanteren van de woorden *patroon* of *structuur* rechtvaardigt.
- Het is onaannemelijk dat er bij de heer Fluitman sprake is van een persoonlijkheidsstoornis of van een persoonlijkheidsstructuur die zijn functioneren als wethouder zouden belemmeren.
- Het is aannemelijk dat de heer Fluitman open staat voor correcties op zijn gedrag op individueel niveau jegens personen die hem er op wijzen dat zij zijn gedrag als ongewenst ervaren. Het is evenzo aannemelijk dat de heer Fluitman er gezien incidentele manifestaties van zijn persoonlijkheid bij dergelijke correcties gebaat is.
- Het is onaannemelijk dat de heer Fluitman onvoldoende kennis heeft van het dualisme of het dualisme onvoldoende in de praktijk brengt.

- Het is onaannemelijk dat wethouder Fluitman een niet-integere politicus is.
- Het is onaannemelijk dat wethouder Fluitman de lokale democratie in gevaar brengt.

D. Beoordelingskader: het grensoverschrijdende karakter van het vermeende klachtwaardige optreden van de heer Fluitman en het bereik van het beoordelingskader;

Beide klagers slagen er niet in om zelf een helder kader te formuleren aan de hand waarvan de gegrondheid van hun klacht beoordeeld kan worden. Bij doorvragen daarnaar hanteert de heer El Mansouri een variant op een cirkelredenering te gebruiken: “Ik voel mij geïntimideerd door de heer Fluitman omdat hij me bang maakt”.

Mevrouw Raaijmakers beredeneert dat de bepalingen uit de Arbowet aangaande psychosociale veiligheid in arbeidsrelaties analoog dienen te worden toegepast op politiek-bestuurlijke relaties. De onderzoeker kan haar daarin niet volgen. Immers, elk van de drie dragende elementen van een arbeidsovereenkomst ontbreekt:

- Er is geen werknemer die een prestatie levert voor een werkgever. In de relatie tussen een raadslid en een wethouder is volstrekt onduidelijk – feitelijk niet aan de orde - wie werknemer en wie werkgever zou zijn. Beiden werken voor de gemeenschap, niet voor elkaar.
- Er is geen gezagsverhouding tussen een raadslid en een wethouder als in een arbeidsrelatie. En als er al sprake zou zijn van een machtsrelatie, dan is de gemeenteraad de opdrachtgever van het college.
- Er is geen financiële tegenprestatie als in een arbeidsrelatie. Zelfs de suggestie al dat een raadslid de wethouder zou betalen in ruil voor geleverd werk dan wel de omgekeerde situatie riekt naar uiterst kwalijke vormen van politiek.

Alleen al om bovenstaande redenen zal de onderzoeker geen beroep doen op enige bepaling uit het arbeidsrecht bij het bepalen van zijn referentiekader. Het door de heer Van Beurden geïntroduceerde grondrecht vormt zo mogelijk een nog gewichtiger argument. Hij wijst op het grondwettelijk (art. 7) vastgelegde recht op de vrijheid van meningsuiting: *Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om ... gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.* Binnen arbeidsrelaties is het tot op zekere hoogte gelegitimeerd om dit grondrecht in te perken. Binnen de politiek geldt de beperking van het grondrecht absoluut niet. Zo is het ook in Zeist mogelijk voor een raadslid om publiekelijk over een wethouder te verklaren dat hij deze inhoudelijk incompetent en vergaand onfatsoenlijk in de omgang vindt. Een werknemer daarentegen zal een dergelijke uitspraak in de regel niet zonder ernstige gevolgen voor zijn arbeidsovereenkomst over zijn werkgever kunnen doen. De onderzoeker zal zich in deze klachtzaak verre houden van elke analogie met arbeidswetgeving. En constateert tevens dat gemeenten de formele macht ontberen om plaatselijke regelingen te maken die de vrijheid van meningsuiting zouden beperken: gemeenten mogen geen vloekverbod of een verbod op straatintimidatie opnemen in hun APV.

In een al wat ouder arrest (HR 10 november 1992 – NJ 1993,197) concludeert de Hoge Raad dat “*de vrijheid van meningsuiting in beginsel elke openbaarmaking van een - min of meer - weloverwogen gedachte of gevoelens beschermt, ongeacht de intenties van degene die zich uit. Het gebruik van*

aanstootgevende taal kan - daargelaten uiteraard de waarde van dergelijke uitingen - in beginsel ook als een openbaarmaking van een gedachte of gevoelens aangemerkt worden”.

De conclusie moet zijn dat het grondwettelijke recht op de vrijheid van meningsuiting het enige formele beoordelingskader vormt. Een recht dat zich uitstrekt tot alle uitlatingen van elke wethouder en dat door de gemeente Zeist niet dwingend kan worden ingeperkt. Dat staat uiteraard los van het fatsoensgehalte van bepaalde uitingen en van de vrijheid van raadsleden om politieke consequenties aan bepaalde uitingen te verbinden of om als Zeister politici een gedragscode met elkaar af te spreken en om daarnaast bepaalde ongeschreven mores te hanteren.

Het antwoord op de vraag of de behoorlijkheidsnormen die de Nationale Ombudsman toepast als beoordelingskader kunnen worden gehanteerd, hangt af van het antwoord op de vraag naar de toepasbaarheid van de Awb op klachten van raadsleden over een wethouder. De tekst van de publieksbrochure over deze behoorlijkheidsnormen gaat in elk geval uit van de afhankelijke burger die zich in een andere machtsverhouding bevindt ten opzichte van een wethouder dan een gemeenteraadslid en die niet beschikt over diens instrumentarium. Maar wellicht kan de vraag naar de toepasbaarheid van de behoorlijkheidsnormen onbeantwoord blijven, aangezien de norm die het meest van toepassing lijkt ook voorkomt in de Zeister gedragscode: Respectvol.

De Nationale ombudsman werkt de behoorlijkheidsnorm Respectvol uit in zes subnormen. Deze subnormen maken de overwegingen over de klacht van de twee raadsleden niet eenvoudiger. De eerst genoemde subnorm is: *De overheid respecteert de grondrechten van haar burgers*. De derde subnorm luidt: *De overheid respecteert de burger, behandelt hem fatsoenlijk en is hulpvaardig*. In deze casus bieden deze subnormen argumenten aan beide betrokken advocaten: de vrijheid van meningsuiting van de wethouder versus het recht op een respectvolle behandeling van de klagers.

Mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri beklagen zich er over dat wethouder Fluitman hen belemmert in het uitoefenen van hun rechten en plichten als (buitengewoon) raadslid. De onderzoeker is van mening dat deze klacht aan hem niet ter kwalificerende beoordeling mag worden voorgelegd. Een wethouder die de lokale democratie in het hart raakt door raadsleden in hun werk te frustreren dient via andere middelen te worden aangepakt dan via het klachtrecht. Er is dan veel meer aan de hand dan een bejegeningkwestie. In een dergelijk geval dienen mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri gebruik te maken van het politieke instrumentarium dat hen ter beschikking staat. Een oordeel over politieke kwesties van deze magnitude kan en mag niet aan een extern onderzoeker worden uitbesteed.

Wat ook niet aan een extern onderzoeker kan en mag worden uitbesteed is het oordeel over de vraag of wethouder Fluitman wel een integer politicus is of iemand is die woorden verdraait, liegt en de waarheid geweld aandoet. Het oordeel daarover is aan de raad van de gemeente Zeist. Het valt buiten het beoordelingskader van dit onderzoek.

De onderzoeker zal zich eveneens niet inlaten met de vraag of wethouder Fluitman al dan niet de mores van de Zeister politiek heeft overschreden. Mores zoals hier bedoeld zijn de ongeschreven omgangsvormen, niet kenbaar aan externen en als zodanig ongeschikt als ijkpunten. Ook het oordeel over vermeende schendingen van de mores, is aan de raad.

Tussenconclusies ten aanzien van het beoordelingskader

- De Grondwettelijk vastgelegde vrijheid van meningsuiting vormt het enige harde onderdeel van het te hanteren beoordelingskader.
- De gedragscode van de gemeente Zeist en de ongeschreven politieke mores binnen de gemeente Zeist vormen daarnaast de enige onderdelen van het kader die zich aandienen om te bepalen of het gedrag van wethouder Fluitman al dan niet een norm heeft overschreden. Echter, daarbij zij onmiddellijk opgemerkt dat de gedragscode zichzelf definieert als een open norm, ondersteunend aan *“de persoonlijke koers als mens en functionaris”*, waarbij *“het niet gaat om het zeker stellen van de grenzen of het checken van de regels, maar om het bewust afwegen van de keuzes die in het dagelijks leven voorbijkomen en daar integer naar handelen”*. De gedragscode is niet bedoeld en kan en mag niet gehanteerd worden als normstellend instrumentarium. De code dient als een richtsnoer voor handelen. Aangenomen moet echter worden dat de code niet bedoeld is als een loos document. De onderzoeker zal er daarom in het kader van dit onderzoek gebruik van maken.
- De stellingen dat de heer Fluitman de werking van de lokale democratie frustreert en een niet-integer politicus zou zijn, vallen buiten het kader van dit onderzoek. Nog los van het gegeven dat de onderzoeker de feitelijkheid achter de stellingen onaannemelijk acht: de oordelen daarover zijn aan de raad van de gemeente Zeist. Ook de vraag of de heer Fluitman de lokale mores al dan niet respecteert, valt buiten het kader van dit onderzoek.

E. Weerbaarheid van klagers

Voorafgaand aan een eindoordeel over de gegrondheid van de klacht van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri dient de onderzoeker zich af te vragen of hun gevoeligheid voor het intimiderend gedrag dat zij de heer Fluitman verwijten niet zodanig groot is dat er sprake is van een overgevoeligheid die de heer Fluitman niet kan worden aangerekend.

Beide klagers zijn stellig in hun zelfanalyse. Zij zijn weerbare, assertieve personen die wel tegen een stootje kunnen.

Tussenconclusies ten aanzien van de weerbaarheid van klagers

- De weerbaarheid van klagers is geen factor waar wethouder Fluitman in zijn interacties met klagers rekening behoefde te houden.
- De weerbaarheid van klagers is geen factor die in de beoordeling van de gegrondheid van de klacht een rol hoeft te spelen.

F. Invloed op de oordeelsvorming van de nagekomen klachten aan het adres van de burgemeester en de griffier

In haar verweernotitie beklagt mevrouw Raaijmakers zich er namens mevrouw Pereboom over dat de burgemeester en de griffier mevrouw Pereboom niet in bescherming hebben genomen tegen het grensoverschrijdend gedrag van de heer Fluitman zoals zij dat gezien hun wettelijke opdracht wel hadden moeten doen.

Bij wijze van hypothese aannemende dat deze klachten gegrond zijn, zou daar uit afgeleid kunnen worden dat het vermeende grensoverschrijdende gedrag van de heer Fluitman ten gemeentehuize gedoogd werd. Dit gedogen zou dan een reden kunnen zijn om zijn gedrag in mindere mate aan de heer Fluitman toe te rekenen. Immers, hij is er nooit op aangesproken, zelfs niet door de burgemeester.

De onderzoeker zal bovenstaande hypothese niet nader uitwerken. Hij beschouwt deze verwijten als twee nieuwe, aan dit onderzoek separate klachten die buiten het kader van zijn opdracht vallen. Overigens acht hij het van de zijde van mevrouw Pereboom en haar raadvrouw niet gepast om deze klachten rechtstreeks kenbaar te maken aan een extern onderzoeker en zich daarover niet eerst met de beklaagde burgemeester en griffier zelf te verstaan.

G. Confrontatie van de aannemelijk geachte feiten met het beoordelingskader

De confrontatie van de tussenconclusies uit de paragrafen C, D, E en F resulteert in de vraag of de twee aannemelijk geachte feiten een inbreuk rechtvaardigen op het grondrecht op vrijheid van meningsuiting of conflicteren met de fatsoensnorm *Respectvol Handelen* uit de Gedragscode van de gemeente Zeist: *Dit respectvol handelen, geldt ook binnen de gemeente, in of jegens het college, tussen en jegens raadsleden en leden van de organisatie met inachtneming van ieders rol.*

De twee aannemelijk geachte feiten zijn:

- Het is aannemelijk dat de heer Fluitman bij het overleg op zijn kamer op 3 december zijn zelfbeheersing heeft verloren en de heer El Mansouri heeft toegesproken met woorden van de strekking *“Er uit, Sodemieter op, Donder op of Rot op”*.
- Het is aannemelijk dat de heer Fluitman in de Zeister politieke context in de loop der jaren actief heeft bijgedragen aan het herhaaldelijke ontstaan van diverse fricties, irritaties en kleinere en grotere conflicten.

Ten aanzien van beide feiten geldt dat het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting aan de heer Fluitman alle ruimte geeft om alle in het onderzoek aan hem toegeschreven uitlatingen te doen, inclusief zijn expressieve non-verbale communicatie en inclusief het door klagers vermeende ongepaste en/of disrespectvolle taalgebruik. Dat betekent dat er geen formeel juridische gronden zijn om de klachten van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri gegrond te verklaren.

Resteert de vraag of de heer Fluitman zich als wethouder respectvol jegens hen heeft gedragen volgens de open, niet scherp normstellend bedoelde formulering van de gedragscode die afsluit met de clausulering dat het handelen van de raadsleden en de wethouder gezien dient te worden *“met inachtneming van ieders rol”*.

De heer Camstra, die als een groter kenner van de Zeister politieke omgangsvormen moet gelden dan een externe onderzoeker, noemt de uitlatingen van heer Fluitman aan het adres van mevrouw Pereboom *“niet heel respectvol”*. Dat is, alles afwegend, een voorzichtige formulering waar de onderzoeker zich wel in kan vinden. Een formulering die hij ook van toepassing acht op alle andere bejegeningklachten, waarbij de bijeenkomst op 3 december in de volgende alinea nog apart besproken zal worden. De niet altijd heel respectvolle houding van de heer Fluitman zal zeker hebben

bijgedragen aan het herhaaldelijke ontstaan van diverse fricties, irritaties en kleinere en grotere conflicten tijdens zijn wethouderschap. Echter, raadsleden en wethouders moeten *“met inachtneming van ieders rol”* en in kader van het dualisme wel iets van elkaar kunnen hebben. En *“Niet heel respectvol”* staat niet gelijk aan *Respectloos*. Met het oog op het open karakter van de gedragscode, is de conclusie dat de heer Fluitman dicht tegen de rand maar wel binnen de – niet bestaande - kaders van de gedragscode heeft gehandeld. Het niet heel respectvolle gedrag van wethouder Fluitman betekent anderzijds wel voor de onderzoeker dat hij niet meegaat met de mening van een informant dat de klachten niet meer zouden inhouden dan *“gekwezel”*.

Ten aanzien van de bijeenkomst op 3 december 2019 moet allereerst worden vastgesteld dat de gehoorde aanwezigen verschillende herinneringen hebben aan het exacte taalgebruik van de heer Fluitman op het hoogtepunt van de escalatie. De onderzoeker zal uitgaan van de gedetailleerde herinneringen van de heer El Mansouri zoals hij die beschrijft in het verslag dat hij zelf van die bijeenkomst maakte: *“Marcel stond op en deed de deur open en zei met luide toon: ‘Ga weg, mijn kamer uit. Ik wil je hier niet meer zien. Ga dan, weg, weg. Nu”*. De heer Fluitman zelf vertelt dat hij op dat moment *“geagiteerd”* was.

Ten tweede dient te worden vastgesteld dat beide aanwezige ambtenaren de verwijtbaarheid voor de escalatie voor 50% of zelfs voor 80% beleggen bij de heer El Mansouri. De heer Fluitman zou zijn geprovoceerd.

De onderzoeker overweegt, in afwijking van de visie van de ambtenaren, dat van een wethouder een groter mate van zelfbeheersing verwacht mag worden dan van een raadslid. Dat betekent echter niet dat onder alle omstandigheden een bovenmenselijke mate van zelfbeheersing geëist mag worden en dat we de heer Fluitman in de gegeven omstandigheden beperkt ruimte moeten geven voor het uiten van zijn emoties. In dat kader acht de onderzoeker het niet verstandig dat wethouder Fluitman aan de heer El Mansouri de deur wees met de door hem gebruikte woorden, zij het dat de heer El Mansouri op dat punt eigener beweging al zichtbaar aanstalten had gemaakt om de ruimte te verlaten. De heer Fluitman heeft zich op dat moment niet de-escalerend opgesteld op de wijze waar een prudent handelend wethouder met een irenisch temperament voor gekozen zou hebben. Zijn gedrag was niet heel erg doordacht en – opnieuw - niet heel respectvol. Echter, waar de onderzoeker in zijn eindafweging niet over van mening verschilt met de twee ooggetuigen is dat het gedrag van de heer Fluitman jegens de heer El Mansouri op 3 december niet klachtwaardig is, ook niet in de zin van de Gedragscode van de gemeente Zeist.

De onderzoeker acht het een passende en wijze reactie van de heer Fluitman op zijn kennisneming van het onderzoeksdossier dat hij zich heeft voorgenomen om in het vervolg meer rekening te houden met de effecten van zijn wijze van communiceren op anderen en besloten heeft om in voorkomende gevallen als in dit onderzoek beschreven meer zelfbeheersing aan de dag te leggen.

VIII.iii. Slotconclusie

- De klachten van mevrouw Pereboom en de heer El Mansouri jegens wethouder Fluitman zijn ongegrond.

VIII.iv. Aanbeveling

- Dat het gedrag van wethouder Fluitman jegens klagers niet grensoverschrijdend en niet klachtwaardig is geweest, neemt niet weg dat hij er wijs aan zal doen om gegeven de grotere en kleinere fricties die zijn gedrag met enige frequentie heeft opgeroepen, in het vervolg meer rekening te houden met de effecten van zijn wijze van communiceren op anderen en in voorkomende gevallen meer zelfbeheersing aan de dag te leggen.

VIII.v. Vervolg

Het is aan klagers en aan wethouder Fluitman om te besluiten of zij als vervolg op dit onderzoek in mediation willen proberen nader tot elkaar te komen. De visie van de onderzoeker op een dergelijke procedure valt te lezen in paragraaf VI.iii.

Mevrouw Pereboom verzoekt de onderzoeker aan de burgemeester als opdrachtgever van de onderzoeker een aanbeveling te geven over de wijze waarop de uitkomst van het onderzoek zal worden gedeeld met Klagers en Fluitman en de daarbij in acht te nemen regels over vertrouwelijkheid, dit met name in verband met de publieke bekendheid van de klacht en het onderzoek daarnaar. De onderzoeker zal een dergelijk aanbeveling niet doen anders dan dat hij de burgemeester adviseert een zorgvuldige afweging te maken tussen de harde eisen van de Wet openbaarheid bestuur en de wens naar een prudente omgang met de uitkomst van deze rapportage waar klagers en de wethouder wellicht bij gebaat zijn.

Rotterdam, 4 mei 2020